

**BASEL II'YE GÖRE TÜRK BANKACILIK
SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRMESİ VE BİR
UYGULAMA**

Yahn Yiğit POLAT

**T.C.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**İşletme Anabilim Dalı
İşletme Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Eskişehir
2011**

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Yalın Yiğit POLAT tarafından hazırlanan “BASEL II’ YE GÖRE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRMESİ VE BİR UYGULAMA” başlıklı bu çalışma 03/08/2011 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından İŞletme Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Nuray GİRĐNER

BaŐkan .....

Doç. Dr. Murat KİRACI

Üye .....

Yrd. Doç. Dr. Nurullah UÇKUN

Üye .....

(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Arzum ÇELİK

Üye .....

Yrd. Doç. Dr. Etem Hakan ERGEÇ

Üye .....

ONAY
.../ .../ 20...

Prof. Dr. Münevver YILANCI
Enstitü Müdürü

ÖZET

BASEL-II' YE GÖRE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRMESİ VE BİR UYGULAMA

POLAT, Yalın Yiğit
Yüksek Lisans–2011
İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nurullah UÇKUN

Çalışmanın amacı, bankaların verdiği kredilere ilişkin olarak doğabilecek riskler için Basel Kriterleri kapsamında alınan önlemlere uygun olarak kredi derecelendirmesi için örnek bir uygulamaya yer vermektir. Bilindiği üzere finansal piyasalar ilk var oldukları zamandan itibaren insan hayatında önemli bir yer arz etmişlerdir. Bunun yanı sıra insan hayatı, ilişkileri ve çevresi karmaşıklaştıkça bu piyasalar da çeşitlenmiş ve karmaşıklaşmıştır. Günümüzde artık ekonominin globalleşmesi ile birlikte bir ülke veya bölgede meydana gelen ekonomik bir kriz tüm dünyayı etkisi altına alan küresel bir krize dönüşmektedir.

Bu nedenle Basel II Kriterleri doğrudan ve dolaylı olarak birçok kesimden kurum, kuruluşun yanı sıra banka müşterisi olan birçok kurum ve insanı da etkileyecektir. Özellikle bankalar ve müşterileri, derecelendirme kuruluşları, düzenleyici otoriteler ve genel olarak makro ekonomiye etkisi olacaktır. Firmalar açısından baktığımız zaman daha ucuz kredi almanın tek yolu daha iyi risk derecesine sahip olmaktan geçecektir. Bu süreçten en çok KOBİ'ler etkilenecek ve firmaların kurumsallaşmaya geçip geçmemesi büyük önem arz edecektir.

Çalışmamızda Basel Kriterleri'ne neden ihtiyaç duyulduğu, bu sürece nasıl geçildiği, hangi kriterlerden oluştuğu ve ekonomik etkileri üzerinde durulmuş olmakla birlikte kredi veren ve kredi alanlar açısından büyük önem arz eden kredi derecelendirme konusuna ilişkin bir örneğe yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Basel II, KOBİ, Derecelendirme, Türk Bankacılık Sistemi.

ABSTRACT**CREDIT RATING IN TURKISH BANKING SECTOR WITHIN THE
CONTEXT OF BASEL II CAPITAL ACCORD AND AN APPLICATION**

POLAT, Yalın Yiğit
Master Thesis–2011
Department of Management

Advisor: Nurullah UÇKUN, Assistant Professor

The purpose of my study is to take precautions about risks for the credits which are given by the banks scope of Basel Criterion in conformity with this to give an example for rating credits. As far as it is known, since financial markets first exist, they take important place in human's life. From this point of view, human's relationships and ambients become more complicated, these markets increase in variety and complexily. Today, with globalized economy, when an economic crisis occurs in a country or region it may turn into a global crisis that affects the whole world.

For this reason, Basel II Criterion affect many institutions as well as the bank customers directly or indirectly. They especially affect banks and their customers, regulating authority and generally macro economy. In terms of companies, the only way to get cheaper credit will be possible go only by having a better degree of risk rating. SMEs will be affected by this process and institutionalization will become more important for the firms.

This study explains why we need Basel Criteria, how this process will be applied by, which criteria are consisted and finally introduces an example about credit rating.

Key Words: Basel II, SME, Rating, Turkish Banking Sector.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

BASEL STANDARTLARINA GEÇİŞ AŞAMASINDA TÜRK BANKACILIĞININ İNCELENMESİ

1.1. KÜRESELLEŞME VE BANKACILIK.....	5
1.1.1. Türkiye’de Bankacılığın Gelişimi.....	5
1.2. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN DURUMU.....	10
1.3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN YAPISAL SORUNLARI.....	12
1.3.1. Kredi Portföyü Kalitesi.....	13
1.3.2. Döviz Pozisyon Açıkları.....	13
1.4. BASEL KRİTERLERİ ÖNCESİ TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KRİZLER.....	15

2. BÖLÜM

BASEL UZLAŞILARI’NIN İNCELENMESİ

2.1. BASEL UZLAŞILARI’NIN ORTAYA ÇIKMASI.....	22
2.2. BASEL KOMİTESİNİN KURULUŞU ve GELİŞİMİ.....	22
2.3. BASEL I UZLAŞISI.....	23
2.3.1. Basel I Uzlaşısı’nı Ortaya Çıkaran Etmenler.....	23
2.3.2. Basel I Uzlaşısı’nın Temelleri.....	24

2.3.3. Basel I Uzlaşısı'na Yönelik Eleştiriler.....	25
2.4. BASEL II UZLAŞISI.....	27
2.4.1. Basel II Uzlaşısı'nı Ortaya Çıkışı.....	27
2.4.2. Basel II Uzlaşısı'nın Temelleri.....	28
2.5. BASEL I VE BASEL II'NİN FARKLI YÖNLERİ.....	32
2.6. BASEL II'YE GEÇİŞ ÇALIŞMALARI.....	33
2.7. BASEL II UZLAŞISI'NIN YAPISI.....	33
2.7.1. Kredi Riski.....	35
2.7.1.1. Standart Yaklaşım.....	35
2.7.1.2. İçsel Derecelendirme Yaklaşımları.....	36
2.7.1.3. Kredi Riskinin Bileşenleri.....	39
2.7.1.3.1. Beklenen Kayıp.....	39
2.7.1.3.2. Beklenmeyen Kayıp.....	40
2.7.1.4. Geleneksel Yaklaşımlar.....	40
2.7.1.5. Çağdaş Yaklaşımlar.....	41
2.7.2. Piyasa Riski.....	41
2.7.2.1. Sermaye Yeterliliği ve Piyasa Riski Hesaplamaları.....	43
2.7.2.2. RMD Hesaplama Yöntemi ve Tarihsel RMD Yöntemi.....	44
2.7.2.3. Standart Yaklaşım.....	48
2.7.2.4. İçsel Ölçüm Yaklaşımı.....	48
2.7.3. Operasyonel Risk.....	50
2.7.3.1. Sermaye Yükümlülüğünün Belirlenmesi.....	52
2.7.3.2. Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama Yöntemi.....	53
2.7.3.2.1. Temel Gösterge Yaklaşımı.....	53
2.7.3.2.2. Standart Yaklaşım.....	55
2.7.3.2.3. Alternatif Standart Yaklaşım.....	56
2.7.3.2.4. İleri Ölçüm Yaklaşımı.....	58
2.7.3.3. Operasyonel Risk Türleri.....	59
2.7.4. İkinci Yapısal Bloğun İncelenmesi.....	60
2.7.5. Üçüncü Yapısal Bloğun İncelenmesi.....	61

3. BÖLÜM

BASEL II'DE YER ALAN KREDİ RİSKİ ÖLÇÜM YAKLAŞIMLARI AÇISINDAN KOBİ'LER ve KREDİ DERECELENDİRMELERİ

3.1. KOBİ TANIMLAMASI VE PORTFÖY SINIFLANDIRMASI.....	64
3.2. BASEL II' YE GÖRE KOBİ VE KOBİ KREDİLERİ.....	65
3.2.1. Kredilendirmede Geleneksel Yaklaşım.....	70
3.2.2. Kredilendirmede Basel II Yaklaşımı.....	70
3.3. MEVCUT BANKACILIK SİSTEMİNDE YER ALAN HESAPLAMA YÖNTEMİ.....	76
3.4. KOBİ' LER İÇİN STANDART YAKLAŞIMA GÖRE KREDİ FİYATLAMASI ÖRNEĞİ.....	81

4. BÖLÜM

KREDİ DERECELENDİRMESİ VE BİR UYGULAMA

4.1. UYGULAMANIN AMACI.....	85
4.2. UYGULAMADA KULLANILAN DERECELENDİRME YÖNTEMİ, SINIRLILIKLAR VE VERİLERİN TOPLANMASI.....	85
4.2.1. Kalitatif (Niteliksel) Değerlendirmede Toplanan Veriler.....	89
4.2.1.1. Ticaret Sicili Bilgileri	90
4.2.1.2. Firma/Ortaklar/İştiraklerin Moralitesi-Piyasa İtibari	90
4.2.1.3. İştirakler Hakkında Bilgiler	91
4.2.1.4. Dış Ticaret Bilgileri	91
4.2.1.5. Mal Alım Satımına İlişkin Bilgiler.....	91
4.2.1.6. Piyasa Konumu ve Rakip Firmalara İlişkin Bilgiler	92
4.2.2. Kantitatif (Sayısal) Değerlendirmede Toplanan Veriler.....	92
4.2.2.1. Kaynak Yaratma Kapasitesi Analizi	92
4.2.2.2. Likidite Durum Analizi	93
4.2.2.3. Finansal Yapı Analizi	94
4.2.2.4. İktisadi Varlıkları Kullanım Analizi	96
4.2.2.5. Karlılık Analizi	99

4.2.2.6. Memzuç Bilgileri	100
4.2.2.7. Kredi Bilgileri	101
4.3. ÖRNEK BİR KREDİ DERECELENDİRME UYGULAMASI.....	107
4.3.1. Toplanan Veriler Işığında Kalitatif Kriterlerin Değerlendirilmesi	107
4.3.1.1. Firma Genel Bilgileri	107
4.3.1.2. Firma Ortaklık Yapısı.....	108
4.3.1.3. Firmanın Ticaret Sicil Bilgileri.....	108
4.3.1.4. Ticaret Sicil Gazeteleri.....	108
4.3.1.5. Firma Ortaklık Yapısı.....	109
4.3.1.6. Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterlerinde Dikkati Çeken Hususlar.....	110
4.3.1.7. Firma ve Etkin Ortaklarının Ticari/Sosyal Geçmişi Hakkında Bilgiler.....	110
4.3.1.8. Firma/Ortaklar/İştiraklerin Moralitesi-Piyasa İtibari.....	110
4.3.1.9. Dış Ticaret Bilgileri.....	112
4.3.1.10. Piyasa Konumu ve Rakip Firmalara İlişkin Bilgiler....	113
4.3.2. Toplanan Veriler Işığında Kalitatif Kriterlerin Değerlendirilmesi	114
4.3.2.1. Memzuç Bilgileri.....	114
4.3.2.2. Banka Kredileri Bilgileri.....	115
4.3.2.3. Büyüme Oranları/Finansal Değer ve Oranlar.....	116
4.3.3. Kalitatif Kriterler Tablosu.....	121
4.3.3.1. Kalitatif Kriterlerin Derecelendirilmesi.....	121
4.3.3.2. Kantitatif Kriterlerin Derecelendirilmesi.....	126
4.3.4. Firma Derelendirme Özeti.....	133
4.3.5. Toplam Risk Analizi.....	133
4.4. UYGULAMANIN SONUCU.....	133
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	135
KAYNAKÇA.....	138
EKLER.....	152

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Kredi Notu Durumu.....	10
Tablo 2: Not Durumuna Göre Bankaların Dağılımı.....	11
Tablo 3: Döviz Pozisyon Açığı/Toplam Varlıklar Oranı.....	14
Tablo 4: Bankacılık Krizlerinin Neden Olduğu (Birikimli Üretim Kayıpları.....	16
Tablo 5: Bankacılık Krizlerinin Neden Olduğu Finansal Kayıplar.....	17
Tablo 6: Türk Mevduat Bankacılığı Piyasasında Faaliyet Gösteren Firma Grupları Aktif Büyüklüğü.....	18
Tablo 7: Türk Mevduat Bankacılığı Piyasasında Faaliyet Gösteren Firma Grupları Mevduat Büyüklüğü.....	18
Tablo 8: 1990–1994 Yılları Arası Bazı Ekonomik Göstergeler.....	19
Tablo 9: 1994–2000 Yılları Arası Bazı Ekonomik Göstergeler.....	20
Tablo 10: 2000–2001 Yılları Arası Bazı Ekonomik Göstergeler.....	21
Tablo 11: Basel I’e Göre Kredi Riski Ağırlıkları.....	25
Tablo 12: Basel II Uzlaşısı Yapısal Blokları.....	29
Tablo 13: Basel II Uzlaşısı Gelişmişlik Düzeyine Göre Risk Ölçüm Yöntemleri.....	30
Tablo 14: Basel II’ de Risk Gruplarına Göre Risk Dereceleri.....	34
Tablo 15: Karşılık Mevzuatında Dikkate Alınan Teminatlar ve Garantiler.....	37
Tablo 16: Mevcut Sermaye Yeterliliği Mevzuatında Teminat ve Garantiler.....	38
Tablo 17: Piyasa Riskine Esas Tutar – Özet Tablo.....	45
Tablo 18: Sermaye Yeterliliği Analizi.....	45
Tablo 19: Yöntemlere İlişkin Karşılaştırma.....	47
Tablo 20: Faiz Oranı Riski Vade Tablosu	49
Tablo 21: Standart Yaklaşım Beta Değerleri.....	56
Tablo 22: Alternatif Standart Yaklaşım Beta Değerleri.....	58
Tablo 23: Kobi Tanımlamaları.....	66
Tablo 24: Basel II Kriterlerine Göre Kobi’ler.....	66
Tablo 25: Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama ve Risk Azaltım Teknikleri.....	69
Tablo 26: Standart Yönteme Göre Derecelendirme Sınıfları.....	71

Tablo 27: Standart Yaklaşımında Kurumsal Portföyde Yer Alan Kobi Kredilerine Uygulanacak Risk Ağırlıkları.....	77
Tablo 28: İDD Yaklaşımları Tarihsel Veri Gereksinimleri.....	80
Tablo 29: Kredi Risk Notu Derecelendirme Ölçeği.....	87
Tablo 30: Sektörlere Göre Kalitatif ve Kantitatif Kriterler Yüzdesi.....	89
Tablo 31: Kantitatif Kriterlerin Değerlendirme Formu	103
Tablo 32: Kalitatif Kriterlerin Değerlendirme Formu.....	105
Tablo 33: Kalitatif Analiz Ölçeği.....	107
Tablo 34: Örnek Firma Ortaklık Yapısı (TL).....	108
Tablo 35: Örnek Firmaya İlişkin Ticari Sicil Gazete ve Açıklamaları.....	109
Tablo 36: Örnek Firma Ortaklık Yapısı.....	109
Tablo 37: Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterlerinde Dikkati Çeken Hususlar.....	110
Tablo 38: Örnek Firma Ortaklar/İştiraklerin Moralitesi-Piyasa İtibari.....	111
Tablo 39: Örnek Firma Dış Ticaret Bilgileri (USD).....	112
Tablo 40: Piyasa Konumu ve Rakip Firmalara İlişkin Bilgiler.....	113
Tablo 41: Banka Kredi Limitleri.....	115
Tablo 42: Örnek Firma Kredi Bilgileri (USD).....	116
Tablo 43: Büyüme Oranları.....	117
Tablo 44: Finansal Değer ve Oranlar.....	118
Tablo 45: Örnek Firma İçin Kalitatif Kriterlerin Notlanması.....	121
Tablo 46: Örnek Firma İçin Kantitatif Kriterlerin Notlanması.....	126
Tablo 47: Örnek Firma Derecelendirme Özeti.....	133
Tablo 48: Toplam Risk Analizi.....	133

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sermaye Tabanı Hesaplanması.....	26
Şekil 2: Basel Temel İlkeleri (BCPs), Basel-I ve Basel-II İlişkisi.....	30
Şekil 3: Basel II'ye Göre SYR Formülasyonu.....	31
Şekil 4: Kredi Riski Azaltım Teknikleri (KRA).....	75
Şekil 5: KOBİ Kredilerinin Sınıflandırılması.....	76
Şekil 6: Kredi Fiyatını Belirleyen Faktörler.....	79

KISALTMALAR LİSTESİ

AIRB	: Advanced Internal Ratings Based (İleri Düzey İçsel Derecelendirme Yaklaşımı)
AMA	: Advanced Measurement Approach (İleri Ölçüm Yaklaşımı)
ASY	: Alternatif Standart Yaklaşım
BASEL I	: Basel Capital Accord (Basel Uzlaşısı)
BASEL II	: New Basel Capital Accord (Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması)
BCBS	: Basel Committee on Banking Supervision (Basel Bankacılık Denetim Komitesi)
BDDK	: Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu
BIA	: Basic Indicator Approach (Temel Gösterge Yaklaşımı)
BIS	: Bank for International Settlements (Uluslararası Ödemeler Bankası)
BSY	: Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım
CRM	: Credit Risk Mitigation (Kredi Risk Azaltma)
DİBS	: Devlet İç Borçlanma Seneti
EAD	: Exposure at Default (Temerrüt Anında Risk Tutarı)
ECA	: Export Credit Agencies (Kredi İhraç Kuruluşları)
ECAI	: External Credit Assessment Institutions (Dış Kredi Derecelendirme Kuruluşları)
EI	: Exposure Indicator (Maruz Kalma Göstergesi)
EL	: Expected Loss (Beklenen Kayıp)
EWMA	: Exponentially Weighted Moving Average (Üstsel Hareketli Ağırlıklı Ortalama)
GARCH	: Genelleştirilmiş Otoresif Koşullu Değişken V.
GİDDY	: Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla

IMF	: International Money Fund (Uluslar arası Para Fonu)
IRB (İDD)	: İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım
ISO	: İstanbul Sanayi Odası
İKK	: İhracat Kredi Kuruluşları
K	: Kesinti
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KRA	: Kredi Azaltım Teknikleri
KTT	: Kredi Temettü Takası
LGD	: Loss Given Default (Kayıp Olasılığı)
LGE	: Loss Given Event (Kayıp durumu)
ÖFK	: Özel Finans Kurumları
PD	: Probability of Default (Temerrüte Düşme Olasılığı)
PE	: Probability of Loss Event (Kayıp Olasılığı)
PRET	: Piyasa Riskine Esas Tutar
QIS	: Quantitative Impact Study (Sayısal Etki Çalışması)
R	: Korelasyon katsayısı
RMD	: Riske Maruz Değer
S	: Sermaye (SermayeYükümlülüğü)
S	: Konsolide yıllık satış tutarı
SA/SY	: Standardised Approach (Standart Yaklaşım)
SL	: Specialised Lending (Uzmanlaşmış Kredi)
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SSA	: Simplified Standardised Approach (Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım)
SYO	: Sermaye Yeterliliği Oranı/Rasyosu
SYR	: Sermaye Yeterliliği Rasyosu
TA	: Toplam Aktif
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TEFE	: Toptan Eşya Fiyatları Endeksi
THK	: Temerrüt Halinde Kayıp
THRT	: Temerrüt halinde risk tutarı
TİDDY	: Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım

TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
V	: Vade
V	: Varyans
VA	: Vade katsayısı
VaR(RMD)	: Riske Maruz Değer
YB1/Pillar1	: 1.Yapısal Blok
YB2/Pillar 2	: 2.Yapısal Blok
YB3/Pillar 3	: 3.Yapısal Blok
YP	: Yabancı Para

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında ilgi ve desteğini eksik etmeyen değerli tavsiye ve katkılarıyla tezimin oluşmasına, gelişmesine ve sonuçlanmasına büyük katkıları olan, bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nurullah UÇKUN'a ve yoğun çalışmalarım sırasında her zaman yanımda olan, sabırlarını ve manevi desteklerini hiç eksiltmeyen sevgili aileme, içtenlikle teşekkür ederim.

GİRİŞ

Son yıllarda etkisini artıran küreselleşme olgusu sermaye hareketlerinin etki, biçim ve sürecini ciddi bir biçimde değiştirmiştir. Bu gelişmeler genellikle liberalizasyon/entegrasyon olarak ifade edilmekte olup, genel olarak ekonomi ile özel olarak ise, finansal piyasalarla ilgili getirilmiş olan kısıtlayıcı düzenlemelerin ortadan kaldırılması, devletin ekonomideki rolünün azaltılması, kaynak dağılımının, üretim ve fiyatlandırmanın piyasa tarafından yapılması ve ulusal finansal piyasaların uluslararası finansal piyasalarla bütünleşmesi ile ifade edilmektedir.

Finansal piyasalar bütünleştikçe, hükümetler, finansal piyasalara kısıtlamalar getiren düzenlemeleri ya tamamen ortadan kaldırmakta ya da kısıtlamaları gevşeterek liberalizasyona yönelmektedir. Ayrıca liberalizasyon hareketleri ve teknolojik gelişmeler, hükümetlerin etkisini azaltırken finansal piyasaların globalleşmesini ve entegrasyonunu teşvik ettiği için uluslararası finansın gücünü artırmaktadır. Ancak bu süreçte başta bankacılık sektöründe yaşanan olumsuzluklar; risklerin artması ve krizler, finansal sistemin düzenlenmesini zorunlu hale getirmiştir (Turgut, 2007: 30). Uluslararası piyasada gerçekleşen krizlerin birçoğunun kendine has nedenleri ve belirtilerinin farklılık göstermesine karşın sonuçları hep aynı olmaktadır. Zira milli gelirin düşmesi sonucu halk fakirleşmekte, mali piyasalardaki dalgalanmanın artması sonucu yatırımcılar zarar görmektedir (Alkin ve Diğ., 2001: 15).

Sermayeyi düşük faizle toplayıp, yüksek faizle işleten işletmeler, paranın varlığından dolayı kredi veren işletmeler veya para üzerine ticaret yapan işletmeler banka olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer tanıma göre banka, toplumun tasarruflarını kabul ederek, kendileri veya sahipleri adına değerlendiren, karşılığında faiz adı altında belirli bir ücret ödeyen ya da talep eden, düzenli ya da gereksimim olduğunda yapılması gereken ödemelerde aracılık yapan, ticari ve ekonomik yaşamı verdiği hizmetlerle kolaylaştıran kurumlar olarak tanımlanır (Parasız, 2005: 101).

Bankacılık, maruz kalınan risklerin, bankanın sağlıklı, güvenli ve kârlı bir işletme olarak varlığını sürdürebilmesi amacıyla yönetilmesi esası üzerine kurulmuştur. Bankaların sıkı gözetim ve denetime tabi tutulmalarının en önemli gerekçelerinden biri aktif ve pasif yapılarındaki likidite uyumsuzluğudur. Bankaların temel işlevleri olan mali aracılık fonksiyonlarının doğal sonucu olarak bilançoları, diğer sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin bilanço yapılarının tersi bir görüntüye sahiptir (Candan ve Özün, 2006: 1). Dünyada çok hızlı bir şekilde yaşanan ekonomik gelişmeler doğal olarak bütün sektörleri etkilemektedir. Bu gelişmelerden doğrudan doğruya ve en fazla etkilenen sektörlerden biri de finans sektörü olmuştur. Zira ticari hayatın sirkülasyonu birinci derecede, finans sektörünün sağlıklı çalışmasına bağlıdır. Finans sektörünün en önemli aracı ise gerektiğinde reel sektörü finanse eden bankalardır (Arslan, 2010: 50). Bankacılık krizlerinin en önemli nedenleri; makro ekonomik istikrarsızlık ve bankacılık sektöründeki kurumsal kalite, dışsal faktörler ve döviz kuru rejimleri, finansal liberalizasyon ve mevduat sigortası uygulamalarıdır (Altıntaş, 2004: 59).

1980'li yılların sonundan itibaren ortaya çıkan büyük çaplı banka iflasları, geleneksel risk önleme çalışmalarının yetersizliğini ortaya koymuş ve bankaları yeni arayışlarla yöneltmiştir. Özellikle 90'lı yılların başından yıkıcı etkisi daha da artan finansal krizler, aktif-pasif yönetiminin kullandığı geleneksel risk ölçüm yaklaşımlarının yetersiz kaldığını ortaya koymuştur (Ayan, 2007: 11-12).

Finansın küreselleşmesi, uluslararası piyasalarda yaşanan krizler ve banka başarısızlıklarının ardından Basel Standartları, Avrupa Birliği (AB) Sermaye Gereksinimi Yönergesi (Capital Requirements Directive) gibi uluslararası kurumlar tarafından önerilen düzenlemeler göz önüne alındığında, liberalleşme sonrası piyasalarla bütünleşmesi kaçınılmaz olan ülkemizde de, çeşitli düzenlemeler yapılması gereği hissedilmiş, bu amaçla 1988 yılında kabul edilen Basel I Standartları aynı tarihte kabul edilerek imzalanmış ancak kademeli bir geçiş süreci ile uygulamaya konulmuştur. Bu süreçte, sermaye yeterlilik oranı sırasıyla, 1989 yılında %5, 1990 yılında %6, 1991 yılında %7 ve 1998 yılında %8 olarak uygulanmış, bankacılık sektöründeki yasal ve kurumsal düzenlemelerin değişen koşullara ve uluslararası normlara uyumu konusunda önemli adımlar atılmıştır.

Süreç içerisinde en önemli değişikliği 1996 yılında gören bu düzenleme, 2004 yılında, farklı bir yaklaşım içerecek şekilde tamamen değiştirilmiş bulunmaktadır. Basel II olarak adlandırılan bu kurallar, 2004 yılında yayımlanıp, 2006 yılı Haziran ayında son halini alan bu yeni metni işaret etmektedir. Basel II kuralları, ideal olarak bankaların gözetim ve denetiminde tüm dünyada aynı yöntem, kriter ve yaklaşımların farklı özelliklere ve özgün koşullara sahip ekonomilerde ve bankacılık sistemlerinde uygulanabilirliği dünya kamuoyunda geniş tartışma yeri bulmuş, bazı önemli ekonomilerin farklı tepkileri gözlemlenmiştir (Candan ve Özü, 2006: 9).

Basel II Uzlaşısı, riskleri, yasal öz kaynak ihtiyaçları ile daha iyi eşleştirmiş, risk ölçümü ve yönetimindeki gelişmeleri dikkate alarak daha kapsamlı bir yaklaşım inşa etmiş, finansal sistemdeki güvenliği ve sağlamlığı desteklemeyi ve rekabet eşitliğini kolaylaştırmayı sürdürmüş ve karmaşıklık düzeyi çeşitlilik arz eden özellikle uluslararası bankalara odaklanmıştır. Basel II metni, beş yıl süren istişare süreçleri sonucunda 2004 yılında yayımlanmış, alım satım faaliyetleri ve çifte temerrüt etkilerine ilişkin konular ile 2005 yılında güncellenmiş ve kapsamlı versiyonu ise Haziran 2006'da yayımlanmıştır. Basel II, herkese tek beden elbise yaklaşımı yerine, ülkelerin inisiyatiflerine bırakılan ulusal uygulama tercihleri öngörmektedir. Bu itibarla, Basel II uygulamalarının etkinliği, ülkelerin kendi ulusal şartlarına uygun tercihlerini belirleyebilmesiyle sağlanabilecektir (BDDK, 2008/1).

Bu çalışmanın amacı, Basel II'ye göre bankalarının kredi derecelendirme uygulamalarını incelemek ve Türk Bankacılık Sistemi'nde kredi derecelendirmesi için bir uygulamaya yer vermektir. Bu amaçla, Basel II öncesi ve sonrası için Türk Bankacılık sistemi ayrıntılı olarak incelenmiş, Basel Kriterleri detaylı olarak ele alınmış, KOBİ kredilerinin önemi vurgulanarak bu krediler ele alınmış ve son bölümde ise örnek bir uygulamaya yer verilmiştir.

Literatür çalışmasında, kredi derecelendirme ile ilgili yazılan tezler ele alınmış (Örneğin; Topçu Neslihan 2007 ve Ulusu Hakan 2008) ve bu tezlerdeki önemli detaylar not edilmiştir. Daha çok uygulama ağırlıklı bir tez yazılması için çalışılmış ve bu kapsamda örnek kredi derecelendirme uygulaması olabildiğince detaylandırılmıştır. Piyasa da yazılmış olan ve kredi taleplerinin değerlendirme

işlemlerini Basel II kapsamında ele alan tüm eserler mümkün mertebede irdelenmeye çalışılmıştır. (Örneğin; Akgüç Ö. 2010) Türkiye’de bankacılığın yapısı yaşanan bankacılık krizlerinin nedenleri ve ekonomik maliyetleri (Örneğin; Altıntaş Halil 2003, Apak Sudi 2002, Celasun Merih 2002, Kaplan Cafer 2002, Kocaimamoğlu Sururi 1977), Basel II Kriterlerinin yapısı ve uygulanması (Örneğin; BDDK internet sitesinde yer alan güncel bilgi ve istatistiksel veriler ve Ayan Ebubekir 2007), bankacılık sektörünü düzenleyen kurumların yapıları (Örneğin; Bakdur A. 2003), Basel Uzlaşmaları kapsamında risk yönetimleri (Örneğin; Best P.1999 ve Boyacıoğlu Melek Acar 2002, Delikanlı İhsan Uğur 1999, Saka Tamer 2002, Üçgün Selahattin 2010) ve bu konularda yazılmış eserlerden ve dergilerden (Örneğin; TBB Bankacılar Dergisi 2006) faydalanılmıştır. Özü itibari ile yazılan bu tez, Basel II Kriterleri kapsamında Türk Bankacılık Sistemi çerçevesinde kredi derecelendirme hususuna odaklanmakta ve diğer kaynak ile tezlerde bir eksiklik olarak görülen uygulama konusunda örnek bir çalışmaya yer vermektedir. Bu özelliği bakımından ayrıcalıklı bir konuma sahip olacağını umut etmekteyim.

Kredi derecelendirme kapsamında kredilerinin risk notlarını oluşturmak adına Standart&Poor’s sistemi baz alınmış ve buna uygun olarak bir kredi derecelendirme uygulamasına yer verilmiştir. Örnek uygulamada ele alınan ve faydalanılan finansal tablolar ve veriler ise Sermaye Piyasası Kurulu’nun denetimine tabi halka açık bilgilerden, firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan verilerden ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kayıtlarından derlenmiştir.

1. BÖLÜM

BASEL STANDARTLARINA GEÇİŞ AŞAMASINDA TÜRK BANKACILIĞININ İNCELENMESİ

1.1. KÜRESELLEŞME VE BANKACILIK

Küreselleşme süreci tüm olumlu yönlerinin yanında, finans piyasalarını eskisine göre çok daha kırılgan hale getirmiştir. Örneğin bir banka iflası bir anda tüm ülke finans piyasalarını ve devamında uluslararası finans piyasalarını sarsabilmektedir. Çok kısa sürelerde gerçekleşebilen bu etki, yine kısa sayılabilecek bir sürede reel ekonomiye de çok büyük zararlar verebilmektedir. Oluşan yeni süreçte ekonomilerin odak noktası finans piyasaları olmakta, bankacılık sektörü de onun en önemli unsuru haline gelmektedir.

1.1.1. Türkiye’de Bankacılığın Gelişimi

Türkiye’de ilk banka Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1847 yılında Galata’nın tanınmış iki bankerinin öncülüğünde İstanbul Bankası adıyla kuruldu. Osmanlı İmparatorluğu’nda gözle görülür bankacılık, Kırım Savaşı bitiminde imzalanan Paris Antlaşması sonrasında İmparatorluğa borç vermenin önünün açılması ile kurulan Osmanlı Bankası ile başlar. Osmanlı Bankası 1856 yılında kurulmuştur. Daha sonra, 1860’lı yıllarda, tarımın finansmanının sağlanması için, Avrupa’daki gibi düşük faizle borç veren bankaların bulunmadığı dikkate alınarak, 1863 yılında çiftçilere kredi kaynağı oluşturma girişimlerine başlanmış ve bugünkü Ziraat Bankası’nın temelini oluşturan Memleket Sandıkları kurulmuştur. Böylece Ziraat Bankası, milli bankacılığın ilk örneği olarak tarihe geçmiştir (Babuşçu, 2003: 305).

Milli bankacılığın gelişimi, Türkiye’de asıl olarak Cumhuriyet’le birlikte başlamıştır. Bu döneme kadar kurulan bankalar arasında yabancı bankalar çoğunluktadır. Bu yıllarda özel sektörün yeterli sermaye birikimine sahip olmaması devlet teşvikini zorunlu kılmıştır. Bir yandan devlet eliyle bankalar kurulurken, diğer yandan özel şahısların da banka kurmaları teşvik edilmiştir. İş Bankası, Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası ile Emlak ve Eytam Bankası bu dönemde kurulan bankalardandır (Uyar, 2003: 195). Bu dönemde faaliyete geçen bir diğer banka ise, 1930 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’dır. Banka, anonim şirket statüsünde kurulmuş olup, 1931 yılında çalışmaya başlamıştır (Keyder ve Tabak, 1991: 41).

1933–1944 döneminde, birçok devlet bankası kurulmuştur. Özel yasalarla kurulan bu bankalar şunlardır: Sümerbank (1933), Belediyeler Bankası– daha sonra adı İller Bankası oldu– (1933), Etibank (1935), Denizbank (1935), Halk Bankası ve Halk Sandıkları (1938). Ancak kurulan özel bankaların birçoğu aynı dönemde kapanmak zorunda kalmıştır (Günel, 2001: 311). II. Dünya Savaşı’nın ardından 1945–1959 yılları arasında ekonomide devletçiliğin yerini özel sektörün desteklenmesi ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılması almıştır. Bu durum bankacılık sektörüne de yansımış, özel bankacılık bu dönemde oldukça gelişmiştir. Nüfusun ve şehirleşmenin artması, üretim ve sanayinin hız kazanarak milli gelirin yükselmesi, ekonomide fon ve kredi ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Özel bankacılığın önem kazanması ile Yapı Kredi Bankası, Türkiye Garanti Bankası, Akbank ve Pamukbank’ın da aralarında bulunduğu özel sermayeye ait 31 yeni banka kurulmuştur (Babuşçu, 2003: 305).

1980 yılı sonrası, ekonominin dışa açılması ve dünya finans sistemi ile bütünleşme çabalarının bir sonucu olarak, bankacılık sektöründe de dışa açılma yönünde bir eğilim ortaya çıkmıştır (Sayılğan, 1999: 85). Böylece, ticaret bankası, yatırım bankası ve şube düzeyinde birçok yabancı banka faaliyete geçtiği ve Türk bankaları ile ortaklık kurduğu gibi, Türk bankaları da yurt dışında şube açma, banka kurma vb. yollarla örgütlenmişlerdir (Akgüç, 1989: 9).

1980 yılına kadar devlet kontrolünde yürüyen ve kısıtlı mali araçlar ile hizmet veren bankacılık sektörü, 1980 yılından itibaren liberalleşme yönünde hızlı adımlar atılmasıyla araç zenginliğine kavuşmuş ve bu durum bankaların denetimini ciddi olarak gündeme getirmiştir (Eren, 1996: 298).

1980'li yıllarda uygulamaya konulan reform niteliğindeki yapısal değişiklikler bankacılık sektörünün ve mali sektörün gelişmesini ve büyümesini olumlu yönde etkilemiştir. Bu düzenlemeler temel olarak bankacılığın daha verimli çalışması ve bankacılıkta rekabetin teşvik edilmesi yönünde olmuştur. Bu çerçevede, faiz oranları ve döviz kurları serbest bırakılmış, bankacılık sistemine yeni giriş olanakları tanınmış ve yabancı bankaların Türkiye'ye gelmesi ya da şube açması için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Bakdur, 2003: 110).

1994 yılının başlarında şiddetlenen ekonomik kriz karşısında Çiller hükümeti yeni bir devalüasyona gitmiş ve tarihe 5 Nisan Kararları olarak geçecek olan bu kararların ardından IMF ile 16. stand-by antlaşması imzalanmıştır (Ergüneş, 2008: 25).

I. Beş yıllık kalkınma planına bakıldığında temel hedefler; KİT'lerin orta ve uzun vadeli kredi ihtiyaçlarının karşılanması için bu kurumlarda yaratılacak fonları toplamak ve tek elden yönetmek üzere Devlet Yatırım Bankasının kurulması, özel sektörün orta vadeli işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak üzere bankaların katılımıyla bir finansman kurumunun oluşturulması, sanayi sektörü dışındaki sektörlerin yatırım kredisi ihtiyaçlarının karşılanması için yatırım bankalarının kurulması ve bu amaçla madencilik sektörü için Maden Banka Tesisi ve Turizm Bankası'na turizm sektörüne yeterli yatırım kredilerinin genişletilmesine olanak verecek yeni bir organizasyona gidilmesi olarak saptanmıştır.

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen amaçlar izlenmekte kalkınma ve yatırım bankalarının kaynaklarının artırılması, yeterli düzeyde olmayan yeni kuruluşların kurulması yerine sınırlı fonların mevcut kuruluşlar eliyle kullanılması, banka sayısındaki artışın önlenerek bunun yerine küçük bankaların birleşmesinden oluşan güçlü yapıların kurulması

hedeflenmektedir. Banka birleşmeleri ile güçlü yapıların oluşturulması ve sektörün yatırımlar doğrultusunda yapılması III. Beş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri arasında da devam etmektedir (Ergüneş, 2008: 138).

Türkiye 2000 yılına çok önemli ekonomik kararların alındığı bir ortamda girmiştir. Şubat 2001 yılında ise, mali piyasalardaki güvenin kırılğan yapısı bir kez daha finansal krize yol açmış, bunun bir sonucu olarak 2000 Enflasyonu Düşürme Programı'nda öngörülen para ve kur politikaları terk edilerek, 22 Şubat 2001 yılında dalgalı kur sistemine geçilmiş, böylelikle Enflasyonu Düşürme Programı da sona ermiştir (Uygur, 2001: 54-55).

2000 Kasım Krizi ve 2001 Şubat Krizinin ardından 2000 Enflasyonla Mücadele Programı terk edilip, sınırlı devalüasyon yapılarak 22 Şubat 2001'de dalgalı döviz sistemine geçilmiştir. Programın başarısızlığa uğramasına neden olarak; özelleştirmeler ve enerji programlarının uluslar arası sermayeye devrinin gecikmesi, borsanın derinleştirilmesi amacıyla bireysel emeklilik sigortasına geçişte adım atılmaması, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasında gecikme, özel olarak kamu bankalarının özelleştirilmesinde ve fondaki bankaların alıcıya çıkarılmasında yeterince hızla davranılamaması, tarımda ürün desteğine bir türlü son verilememiş olması gösterilmiştir. Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerini doğuran ortam, 2000 yılında uygulamaya konulan Enflasyonu Düşürme Programı'nın temel çerçevesinin açıklanması ile kolaylıkla anlaşılabilir. Söz konusu ortam, Yeniden Yapılandırma Programı içerisinde şu şekilde tasvir edilmektedir (TBB Dergisi, Eylül 2010, Sayı 74).

- Program kapsamında sıkı maliye politikası uygulanması ve yapısal reformların hayata geçirilmesinin yanı sıra, enflasyonist beklentileri hızla aşağıya çekmek için döviz kurları hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış ve para politikası likidite genişlemesini yabancı kaynak girişine bağlayan bir çerçeveye oturtulmuştur.
- Programın uygulanmaya başlamasıyla birlikte, bankacılık kesimi faiz oranlarının daha da düşeceği beklentisi altında yüksek faizli kaynaklara uzun süre bağımlı kalmamak yönünde hareket etmiştir. Diğer yandan, döviz sepetinin hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış olması,

yabancı para cinsinden kaynakları Türk Lirası cinsinden kaynaklara göre daha cazip hale getirmiştir. Bu çerçevede bankaların bir bölümü, kaynaklarının kısa vadeli ve döviz cinsinden, kullanımlarının ise uzun vadeli ve Türk Lirası cinsinden gelişmesi yönünde bir eğilim içine girmeye başlamıştır.

- 2000 yılında bankacılık sektörünün aktif yapısında da belirgin bir değişim gözlenmiş ve kredilerin payında önemli bir artış olurken, likiditesi yüksek olan menkul kıymet portföyünün toplam aktifler içindeki payı azalmıştır. Krediler içinde özellikle tüketici kredilerinde çok hızlı bir artış gözlenmiş ve tüketici kredileri bir önceki yılsonuna göre yaklaşık 4 kat artış göstermiştir (Delikanlı, 2010: 46–60).

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin bankacılık sektörü üzerinde yarattığı tertibatın rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla BDDK tarafından 15 Mayıs 2001 tarihinde açıklanan ‘Yeniden Yapılandırma Programı’da temel olarak Yeniden Yapılandırma Programı’nın Bankacılık Sisteminin Mali ve Operasyonel Yapısının Güçlendirilmesi başlığı altında açıklanmış olup aşağıda özetlenen düzenlemelerden oluşmaktadır:

- Kamu bankalarına, çok yüksek tutarlara ulaşan nakit açıklarını gidermeleri ve yasal sermaye yeterliliği rasyosunu tutturabilmeleri amacıyla Hazine tarafından kaynak aktarılmıştır. Ayrıca kamu bankalarının söz konusu nakit açıklarına yol açan temel faktör olan görev zararlarına ilişkin olarak 1984 yılından itibaren istihsal edilmiş 97 adet kararname de yürürlükten kaldırılmış ve kamu bankalarının yönetimi ortak yönetim kuruluna devredilmiştir.
- TMSF bünyesinde bulunan bankalara Hazine’den kaynak aktararak mali yapıları güçlendirilmiş ve söz konusu bankalardan bazıları birleştirilirken bazılarının da şube ve personel sayıları azaltılmıştır.

BDDK tarafından özel bankalardan mali durumlarına ilişkin olarak günlük bazda bilgi alınmaya başlanmış ve ayrıca sermaye yeterliliği dikkate alınarak sermaye artırımı veya sermaye benzeri kredi temini ile yeniden yapılanma stratejilerine ilişkin taahhüt mektupları alınmıştır. Çözümleme politikaları ise temel

olarak Yeniden Yapılandırma Programının ‘Yasal ve Kurumsal Düzenlemeler’ başlığı altında açıklanmıştır (TBB Dergisi, Eylül 2010, Sayı 74)

1.2. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Türk Bankacılık sektöründe, 3 adet Kamusal Sermayeli Mevduat Banka, 14 adet Özel Sermayeli Mevduat Banka, 1 adet Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Banka, 4 adet Katılım Bankası, 8 adet Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Banka, 7 adet Türkiye’de Şube Açan Yabancı Banka, 8 adet Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası, 3 adet Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası, 2 adet Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası bulunmaktadır (TBB Bankacılar Dergisi Sayı 58, 2006: 12).

Türkiye’de faaliyet gösteren 17 banka ve 3 ÖFK’nın uluslar arası derecelendirme kuruluşlarından kredi notunun bulunmadığı görülmektedir. Bu bankalardan 10 tanesi kalkınma ve yatırım bankası, 3 tanesi özel, 1 tanesi TMSF ve 3 tanesi de yabancı banka statüsündedir. Bu bankaların toplam aktifler içindeki payı, Aralık 2004 itibarıyla, %19’dur.

Tablo 1: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Kredi Notu Durumu

	S&P	Fitch	Moody’s	Derecesiz	Toplam
Kamu	1	3	2	0	3
Özel	5	15	10	3	18
Yabancı	8	10	9	3	13
Kalkınma	1	2	0	10	13
ÖFK	0	2	0	3	5
TMSF	0	0	0	1	1
Toplam	15	32	21	20	53

Kaynak:BDDK, (Çevirimiçi),

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1272calismaraporu_2005_3.pdf,

s.41.

Tablo 2: Not Durumuna Göre Bankaların Dağılımı

Rakamsal Not	Not Alınan Şirketlere Göre Banka Sayısı			Toplam
	S&P	Fitch	Moody's	
6	0	3	0	3
7	2	4	13	19
8	0	3	0	3
9	5	13	0	18
15	1	1	0	2
17	1	2	1	4
18	5	3	3	11
19	1	2	3	6
20	0	1	1	2
Toplam	15	32	21	

Kaynak:BDDK, (Çevirimiçi),

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1272calismaraporu_2005_3.pdf,

s.42.

Yukarıdaki tabloda Türkiye’de faaliyet gösteren ve bir uluslar arası derecelendirme kuruluşundan notu olan bankaların gruplar itibarıyla ortalama derecelerinin rakamsal karşılıkları sunulmaktadır. Tabloya göre, yabancı bankalar grubu dışındaki banka grupları, borç veren bankaların standart yaklaşımları kullanmaları halinde, Yeni Sermaye Uzlaşısına göre %100 risk ağırlığına tabi tutulacaktır.

BDDK’nın 2005 yılında yaptığı ikinci anket çalışmasında Türk bankalarının Basel II Uzlaşısı uyum sürecine yaklaşımlarının farklılık içerdiği görülmektedir. Bankaların bir kısmı, uyumu sadece proje olarak düşünürken, önemli bir bölümü sadece belirli bölümleri ilgilendiren bir konu olarak ele almaktadır. Burada bankaların büyük bir kısmının Basel II ile ilgili olarak çalışma grupları kurduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda bankaların hemen hemen tamamının Basel II’ye geçişle ilgili politika ve stratejilerini oluşturdukları görülmektedir (BDDK, 2008/1).

Türk Bankacılık sistemi yıllarca gerçek işlevini yerine getirmemiştir. Birinci önceliği olan kredilendirme yıllarca ikinci sırada yer almıştır. Bu durumda Türk Bankalarının uluslar arası bankalar arasında yer almasını engellemiştir. Türk

Bankacılık sektöründe gelirlerin önemli bir bölümünün yıllarca rekabet dışındaki alanlardan elde edilmesi (Repo, Devlet Tahvili, Hazine Bonosu gibi) zaten düşük olan kredi hacminin önemli bir kısmının da grup şirketlerine aktarılması nedeniyle Türk Bankacılığının gerçek işlevinin yerine getirmesini engellemiştir (Ayan, 2007: 80).

Basel I yaklaşımı içerisinde de olan piyasa riskinin saptanması konusunda önemli değişiklikler yapılmamıştır. Bankacılık sektöründe aktif olarak kullanılan iki temel gösterge vardır. Bunlar Standart Yaklaşım (SY) ve Riske Maruz Değer (RMD) yaklaşımlarıdır. VaR yaklaşımı genellikle bankalarca risk oranlarının ve ekonomik sermaye gereksinimlerinin tespitinde ve küçük bankalarca özellikli portföyler için kullanılmaktadır. Uzlaşımın ilerleyen ilk birkaç yılı içerisinde tüm sektörün VaR yaklaşımına geçmesi beklenmektedir (BDDK, 2005/3).

Türk bankacılık sisteminin sağlam bir şekilde işleyebilmesi için bankacılık kanununa paralel olarak BDDK kurulmuş, kurum 31 Ağustos 2000 tarihinde faaliyete geçmiştir. BDDK tarafından hazırlanan “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” 08.02.2001–24312 tarih ve sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin geçici maddesi ile bankalara, iç denetim ve risk yönetimi sistemlerini yeni duruma uygun hale getirmeleri için 1.1.2002 tarihine kadar süre tanınmıştır. BDDK, 10 Şubat 2001 tarihinde Sermaye Yeterlilik Tebliği’ni yayınlamıştır. Bu tebliğ, BIS’in 1996 değişikliği adı ile yayınladığı ve gelişmiş piyasalarda 1 Ocak 1998 yılında uygulamaya başlanan tebliğin muadilidir. Artık bankalar Sermaye Yeterlilik Oranını eski yöntemle değil, piyasa riskini de içerecek şekilde her gün ölçeceklerdir (<http://www.iibfdergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/aralik2007/PDF/2.pdf>).

1.3. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNİN YAPISAL SORUNLARI

Türk bankacılığında kamu bankalarının önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. TMSF’ye devredilen bankaların bazı yıllardaki toplam içerisindeki ağırlığı da göz önüne alındığında, çok önemli tutarlarda devlet desteği alan bu bankalara ilişkin

finansal oranların özel sermayeli bankaların ilgili oranlarından ciddi olarak farklılaştığı görülmektedir. Sektörün kendi doğal üretkenliği sonucu değil, kamu desteğiyle farklılaşan ve sonuçta bütüne ilişkin göstergeleri büyük ölçüde etkileyen bu durum dikkate alınmalıdır.

1.3.1. Kredi Portföyü Kalitesi

Kredi kalitesi temel olarak banka alacaklarının zamanında ve sözleşmede belirlenen koşullarda tahsil edilebilme olanaklarıyla ilgilidir. Bu çerçevede kredi portföyünün dağılımı, teminat yapısı ve takipteki kredilerin oranı, kredi kalitesinin izlenmesinde kullanılan en önemli göstergelerdir (Ayan, 2007: 53).

1.3.2. Döviz Pozisyon Açıkları

Döviz kurlarındaki değişiklikler nedeniyle bankaların karşı karşıya kalabilecekleri kayıp olasılığı döviz kuru riski olarak adlandırılmaktadır. Döviz fiyatlarındaki değişmelerin döviz cinsinden olası gelir ve giderlerin değerini etkileme olasılığı ise döviz kuru riskine açık olunmasını ifade eder (Delikanlı, 1999: 64).

1989 yılında çıkarılan 32 sayılı Kararla uluslar arası sermaye hareketlerinin serbestleşmesi Türkiye’de ‘para ikamesi’ sürecini başlatmış ve bankalardaki döviz mevduatları hızla artmaya başlamıştır (Sayılğan, 2004: 41–42). Yabancı para net genel pozisyonu, döviz cinsinden toplanan varlıklardan döviz cinsinden toplam yükümlülükler çıkarılarak elde edilmektedir. Aradaki fark pozitifse, döviz pozisyon fazlası, negatifse döviz pozisyon açığı söz konusudur. ‘Yabancı Para Net Genel Pozisyonu / Sermaye Tabanı Standart Rasyosu’ için oran 1995 yılında en fazla %50 olarak belirlenmiştir (Kaplan, 2002: 13–14).

Tablo 3: Döviz Pozisyon Açığı / Toplam Varlıklar Oranları

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Türk Bankacılık Sektörü.	11,2	9,4	4,0	4,0	3,3	3,4
Ticaret Bankaları (TB)	11,9	10,0	4,3	4,3	3,6	3,5
Özel Sermayeli TB	15,7	13,5	5,4	4,9	4,3	4,2
Kamu Sermayeli TB	1,2	1,7	1,4	1,0	2,0	1,9
TMSF bünyesindeki TB	30,6	30,1	14,1	28,1	5,2	4,6
Yabancı Sermayeli TB	15,4	9,3	3,0	6,1	6,4	4,9
Yatırım Kalkınma Bankaları	-4,6	-2,8	6,4	-2,6	-3,6	1,2

Kaynak: 1992–2001 dönemi için;

Türkiye Bankalar Birliği, (Çevirimiçi),

<http://www.tbb.org.tr/turkce/bulten/3%20aylik/araklik2001/grupkumule/default.asp>.

2002–2005 dönemi için;

Türkiye Bankalar Birliği, (Çevirimiçi),

<http://www.tbb.org.tr/turkce/bulten/3%20aylik/TopluMaliTablolar/default.asp>.

1.4. BASEL KRİTERLERİ ÖNCESİ TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KRİZLER

Bir bankanın yükümlülüklerini yerine getirememesi tekil bir banka krizi iken, bu durumun sektöre yayılması bankacılık krizi olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu iki kavram arasında çok yüksek bir etkileşim vardır. Bir banka krizi, yetkili para otoritelerince nakit gereksinimi karşılanarak giderilmediği takdirde çok kısa sürede, birçok bankanın piyasadan çıkmak zorunda kalabileceği bir bankacılık krizine dönüşebilmektedir. Finansal kriz ise finans piyasalarının –bir bütün olarak– parasal kaynakların verimli yatırım fırsatlarına aktarılamadığı ve etkin bir yapı olmaktan uzaklaştığı durumu ifade etmektedir (Mishkin, 1992: 116).

1970 sonrası meydana gelen ve gerek zengin gerekse yoksul birçok ülkeyi derinden etkileyen sistemik bankacılık krizleri, sektöre yönelik çok yüksek maliyetli müdahalelerin yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu maliyetler bazı örneklerde Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH)'nin %50'sini aşmıştır (Honohan and Daniela Klingebiel, 2003: 1539–1540).

80'li yıllara kadar ekonomik konjonktür kuramlarıyla açıklanmaya çalışılan krizler, özellikle o yıllardan itibaren döviz kuru rejimlerinde yaşanan köklü değişikliklerin ardından, finans piyasalarının ve finansal araçların odakta olduğu yeni kuramlarla açıklanmaya başlanmıştır. Teknolojinin ve ekonomik serbestleşmenin verdiği olanaklarla hızla gelişen ve reel kesime oranla çok daha geniş parasal büyüklüklere ulaşan finans piyasaları, ortaya çıkan krizlerin de asıl unsuru olmuştur. Finans kesimi–reel kesim etkileşiminin önemi de göz önüne alındığında, geliştirilen modern kriz teorilerinin 'finansal kriz' bağlamında ele alınmasının nedeni anlaşılmaktadır (Minsky, 1991: 158–166).

Üretim kayıpları, IMF tarafından önerilen ve yaygın olarak kullanılan yöntem çerçevesinde, kriz sürecinde gerçekleşen GSMH ile söz konusu krizin yaşanmaması durumunda gerçekleşebilecek olası GSMH arasındaki fark alınarak belirlenmektedir (Hoggart et al., 2001: 16).

Tablo 4 ve Tablo 5’de görüldüğü üzere krizler gelişmiş ülkelerde daha uzun sürmekte; ancak krizin gerek finansal gerekse reel kesimde neden olduğu zararlar, orta ve düşük gelirli ülkelerde daha yüksek oranlarda gerçekleşmektedir. Döviz ve bankacılık krizinin birlikte yaşandığı örneklerde ise, hem krizin etkileri daha uzun sürede atlatılabilmekte hem de kayıplar daha yüksek düzeylerde gerçekleşmektedir. Yine tablolarda görüldüğü gibi, krizlerin finansal maliyetleri üretim kayıplarına göre daha yüksek oranlarda gerçekleşmektedir. Bu durum, finansal piyasalardaki istikrarın önemini ortaya koyan bir başka örnektir (Ayan, 2007: 22).

Tablo 4: Bankacılık Krizlerinin Neden Olduğu (Birikimli) Üretim Kayıpları

Yüksek Gelirli Ülkeler	Kriz Yılları	Kriz Süresi	Krizin Maliyeti* (Milyon \$)	Para Krizi
Danimarka	1989–1992	6	22,3	Yok
Finlandiya	1991–1993	3	22,4	Var
Hong Kong	1982–1983	2	23,1	Yok
Hong Kong	1998	1	9,6	Yok
İtalya	1990–1995	6	18,2	Var
Japonya	1992–1998	7	24,1	Yok
İsveç	1991	1	11,8	Var
Ortalama		4,1	13,2	
Orta ve Düşük Gelirli Ülkeler				
Arjantin	1985	1	7,9	Yok
Arjantin	1989–1990	2	14	Var
Arjantin	1995	1	11,4	Yok
Şili	1981–1983	3	41,4	Var
Gana	1982–1989	8	5,5	Var
Kolombiya	1982–1987	6	6,7	Var
Mısır	1991–1995	5	10	Yok
Meksika	1981–1982	2	110,4	Var
Meksika	1994–1995	2	9,5	Var
Filipinler	1981–1987	7	35,2	Var
Türkiye	1994	1	10,4	Var
Uruguay	1981–1984	4	42	Var
Venezüella	1980–1983	4	27,6	Var
Ortalama		3,3	15	
Tüm Ülkeler		3,6	14,4	
Para ve Bankacılık Krizi		4,2	23,1	
Yalnız Bankacılık Krizi		3,2	7,9	

Kaynak: Hoggart et al., 2001: 22

* Kriz süresince GSMH’de oluşan birikimli kayıpları

Tablo 5: Bankacılık Krizlerinin Neden Olduğu Finansal Kayıplar

Yüksek Gelirli Ülkeler	Kriz Yılları	Kriz Süresi	Krizin Maliyeti* (%)	Para Krizi
Finlandiya	1991–1993	3	11	Var
Japonya	1992–1998	7	8	Yok
Kore	1997–2000	4	34	Var
Norveç	1988–1992	5	8	Yok
İspanya	1997–1985	9	16,8	Var
İsveç	1991	1	4	Var
ABD	1984–1991	8	3,2	Yok
Ortalama		5,5	12,1	
Orta ve Düşük Gelirli Ülkeler	1985	1	7,9	Yok
Arjantin	1980–1982	3	20,7	Var
Arjantin	1995	1	11,4	Yok
Brezilya	1994–1996	3	5/10	Yok
Şili	1981–1983	3	41,4	Var
Ekvator	1988–2001	3	21,7	
Kolombiya	1982–1987	6	6,7	Var
Gana	1982–1989	8	6	Var
Mısır	1991–1995	5	10	Yok
Endonezya	1997–2001	5	24,5	Var
Malezya	1985–1988	4	14,5	Yok
Malezya	1997–2000	4	4	Var
Meksika	1994–1995	2	9,5	Var
Meksika	1981–1982	2	110,4	Var
Peru	1983–1990	8	12,5	Var
Filipinler	1981–1987	7	35,2	Var
Tayland	1997–2000	4	25,9	Var
Türkiye	1994	1	10,4	Var
Türkiye	2000		30,5	Var
Ortalama		3,7	17,6	
Tüm Ülkeler		4,2	16	
Para ve Bankacılık Krizi Yalnız		4,1	22,9	
Bankacılık Krizi		4,3	4,6	

Kaynak: Hoggart et al., 2001: 41

* Finansal Kayıplar / GSMH

Tablo 6: Türk Mevduat Bankacılığı Piyasasında Faaliyet Gösteren Firma Grupları
Aktif Büyüklüğü (1000 TL)

	Eylül 2000	Aralık 2000	Aralık 2008	Aralık 2009
Mevduat Bankaları	91.740.093 (%100)	99.451.277 (%100)	682.936.916 (%100)	739.407.553 (%100)
Kamusal Sermayeli	31.991.409 (%34,87)	35.806.807 (%35,90)	207.701.884 (%30,41)	239.003.410 (%32,32)
Özel Sermayeli	51.548.573 (%56.19)	49.401.705 (%49.67)	369.603.091 (%54.12)	393.761.270 (%53.25)
TMSF	3.063.763 (%3.34)	8.697.949 (%8.75)	834.387 (%0.12)	798.798 (%0.11)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği, (Çevirimiçi),

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Default.aspx.

Tablo 7: Türk Mevduat Bankacılığı Piyasasında Faaliyet Gösteren Firma Grupları
Mevduat Büyüklüğü (1000 TL)

	Eylül 2000	Aralık 2000	Aralık 2008	Aralık 2009
Mevduat Bankaları	64.946.605 (%100)	68.442.406 (%100)	453.484.686 (%100)	483.155.461 (%100)
Kamusal Sermayeli	24.828.518 (%38.23)	27.606.261 (%40.34)	161.274.826 (%35.56)	178.084.850 (%36.86)
Özel Sermayeli	31.946.745 (%49.19)	29.791.986 (%43.53)	231.940.125 (%51.15)	243.037.292 (%50.30)
TMSF	6.211.040 (%9.56)	8.827.476 (%12.90)	35.644 (%0.01)	31.748 (%0.01)
Yabancı Sermayeli	1.960.302 (%3.02)	2.216.683 (%3.24)	60.234.091 (%13.28)	62.001.571 (%12.83)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği, (Çevirimiçi),

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Default.aspx.

1994 yılında çok ağır bir finansal kriz yaşayan ve sonraki 1 yıl boyunca bunun olumsuz etkilerini gidermeye çalışan Türkiye, krizden çok kısa bir süre sonra, 1995 yılından itibaren yeniden ‘düşük kur–yüksek faiz’ politikasına dönmüş ve kısa süreli yabancı sermaye için çekim merkezi haline gelmiştir. 1994 Krizi sonrasında yaşanan iyileşmelere karşın, ilerleyen yıllarda reel faiz ile milli gelir büyüme hızı arasındaki fark, özellikle 1997’den sonra giderek büyüyerek borç dinamiğini hızlandırmış ve çözümü oldukça zor bir sorun haline getirmiştir. Bütçe açıklarına ve cari açığa dönük yapısal önlemler almak yerine bu açıkların ağırlıklı olarak kısa süreli yabancı sermaye yoluyla finanse edilmesi tercihi, ilerleyen yıllarda sorunları yeniden taşınmaz boyutlara getirmiştir (Celasun, 2002: 7).

Tablo 8: 1990–1994 Yılları Arası Bazı Ekonomik Göstergeler

Yıllar	Enflasyon (TEFE %)	TL/\$ Kuru Artışı (%)	Hazine Bonosu Faizleri	Cari Açık (milyon \$)	İç Borç Stoku/GSMH (%)
1990	48,62	26,7	53,0	– 2.625	14,4
1991	59,22	73,4	80,0	250	15,4
1992	61,40	68,6	86,5	– 974	17,6
1993	60,26	69,0	86,7	– 6.433	17,9
1994	74,00	134,2	128,3	– 6.634	

Kaynak: www.tcmb.gov.tr, www.hazine.gov.tr, www.tuik.gov.tr adreslerinden derlenmiştir.

Tarihsel bir perspektif içinde incelendiğinde, Türkiye’de finansal sektörün gelişmesine en önemli katkının bankacılık sistemi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Fakat Türkiye ekonomisinde belli sıklıklarla yaşanan krizler

nedeniyle bankacılık sistemi, ne mali fonksiyonlarını yeterince yerine getirebilmiş ne de finansal sektörün arzu edilen biçimde gelişmesini sağlayacak şartların oluşmasına yeterince katkıda bulunabilmiştir. Türk Bankacılık Sistemini krize götüren genel sorunlar şu başlıklar altında açıklanabilir;

Devlet Planlama Teşkilatı, (Çevrimiçi), <http://www.dpt.gov.tr>

- Kamu Açıkları
- Dış Açık
- Dış Borçlar

Tablo 9: 1994–2000 Yılları Arası Bazı Ekonomik Göstergeler

Yıllar	Enflasyon (TEFE %)	TL/\$ Kuru Artışı (%)	Hazine Bonosu Faizleri	Cari Açık (milyon \$)	İç Borç Stoku/GSMH (%)
1994	149,56	165,7	158,0	2.631	20,6
1995	65,63	54,9	123,2	-2.339	17,3
1996	84,89	80,7	134,2	-2.437	21,0
1997	90,96	90,6	124,5	-2.638	21,4
1998	54,26	53,4	115,5	1.984	21,7
1999	62,91	72,2	109,6	-1.344	29,3
2000	41,38	43,0	38,0	-9.293	

Kaynak: www.tcmb.gov.tr, www.hazine.gov.tr, www.tuik.gov.tr adreslerinden derlenmiştir.

Tablo 10: 2000–2001 Yılları Arası Bazı Ekonomik Göstergeler

YILLAR	Enflasyon(TEFE)	TL/\$ Kuru Artışı (%)	Hazine Bonosu Faizleri	Cari Açık (milyon \$)	İç Borç Stoku/GSMH (%)
2000	32,66	24,3	38,2	-9.819	29,0
2001	28,31	21,2	64,9	-10.323	
2002	88,56	115,3	99,9	3.390	69,2

Kaynak: www.tcmb.gov.tr, www.hazine.gov.tr, www.tuik.gov.tr adreslerinden derlenmiştir.

2005 yılında bankacılık sektörüyle ilgili en önemli yasal düzenleme, 4389 sayılı Kanuna nazaran kapsamı finansal holding şirketleri, kuruluş birlikleri, BDDK ve TMSF'yi içerecek şekilde genişletilen ve finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemeyi amaçlayan 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu olmuştur. Bu Kanunla bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyet konuları açık bir şekilde kanunda sıralanarak, kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin verilecek izinler daha kapsamlı, açık ve ihtiyatlı denetimin bir parçası olarak tasarlanmış, izin başvurularının reddi ile verilen izinlerin iptali ve ret kararlarının gerekçeli olarak bildirim esas ve yeni şube açılması için asgari öz sermaye tutma zorunluluğu kaldırılmıştır.

2. BÖLÜM

BASEL UZLAŞILARI'NIN İNCELENMESİ

2.1. BASEL UZLAŞILARI'NIN ORTAYA ÇIKMASI

Küresel ekonomi 1980'li yıllarda artan oranlarda deregülasyon sürecine, 1990'lı yıllarda ise makro ölçekli birçok finansal krize maruz kalmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen olağanüstü hızlı yenilikler, küresel sermayenin bir ülkeden diğerine kolayca akmasını sağlamış ve bunun sonucunda sermaye getirinin en yüksek olduğu piyasalara doğru yönelmiştir. Ancak yüksek getiri aynı zamanda yüksek risk anlamına gelebildiğinden, yaşanan finansal krizlerle ortaya çıkan büyük tutarlı kayıplar, zaman zaman sermayenin getiriyle orantılı olmayan riskli alanlara kaydığına dair bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası faaliyet gösteren büyük bankalar risklerini daha iyi ölçebilmek ve yönetebilmek için finans teorisini ve istatistiki modelleme tekniklerini birlikte kullanmak suretiyle yeni yaklaşımların öncüsü olmuştur. Gelişmiş ülkelerin otoriteleri ise, finans alanında oluşan bu gelişmelerin gerisinde kalmamak ve küresel finans sektörünün istikrarlı olmasını sağlamak amacıyla Basel II'nin önünü açmış bulunmaktadır (BDDK, 2005/3).

2.2. BASEL KOMİTESİNİN KURULUŞU VE GELİŞİMİ

1970'li yıllardaki petrol krizi, uluslar arası borç krizi ve aşırı döviz ticareti sonucu meydana gelen önemli banka iflasları sonrasında BIS (Bank for International Settlements)– Uluslararası Ödemeler Bankası, uluslararası bankacılık faaliyetleri ve sınır ötesi sermaye akımlarının düzenlenmesine odaklanmış, Basel Komitesi de bu doğrultuda kurulmuştur. BIS bünyesinde, gelişmiş 10 ülkenin (G-10) Merkez Bankası başkanları tarafından 1974 yılında İsviçre'nin Basel kentinde kurulan Komite, her yıl düzenli olarak 4 defa toplanmakta ve bankacılık sektörü açısından

çok önemli kararlar almaktadır. Komitenin uluslararası düzeyde bir yaptırım gücü ya da denetim rolü bulunmamakta, alınan kararlar öneri niteliği taşımaktadır (BIS, 2004: 1). Komite ilk olarak 1975 yılında, yaşanan rekabet eşitsizliklerini gidermek ve finansal krizlerin –yurtdışı şubeleri yoluyla– diğer ülkelere de yayılmasını önlemek amaçları doğrultusunda hazırladığı raporu yayınlanmıştır. Uluslararası bir bankanın merkezinin bulunduğu ülke ile şubelerinin bulunduğu ülkelerin düzenlemeleri arasındaki ilişkileri içeren bu rapor, değişen pazar koşulları da dikkate alınarak genişletilmiş ve 1983 yılında yeniden yayınlanmıştır (Baker, 2002: 32).

2.3. BASEL I UZLAŞISI

2.3.1. Basel I Uzlaşısı' nı Ortaya Çıkaran Etmenler

Basel Komitesi, kurulduğu andan itibaren ve özellikle 1980'li yıllar boyunca sermaye yeterliliğinin belirlenmesi konusunda çok büyük çabalar göstermiştir. Krizlerle geçen 1970'li yıllardan sonra çok sayıda banka iflas etmiş, halen faaliyetlerine devam eden birçok büyük ölçekli banka ise varlıklarına oranla çok düşük sermayelerle çalışarak dünya ekonomisi açısından göz ardı edilemeyecek birer risk unsuru haline gelmiştir (Ayan, 2007: 29).

Bankaların büyümesi ve modern bankacılığın yaygınlaşması, teknolojinin hızla gelişmesi ve uluslararası ekonomik yapının birbirine bağımlı hale gelmesi ile birlikte bankacılıkta küreselleşme başlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren bankaların sermaye yeterliliklerinin belirlenmesi için bir takım çalışmalar yapılmıştır. Bunların en önemlisi Uluslararası Ödemeler Bankasıdır. İlk defa 1930 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde BIS (Bank For International Settlements) kurulmuştur. Ardından 1974 yılında BIS bünyesinde Basel Bankacılık Denetim ve Gözetim Komitesi kurulmuştur. Basel Bankacılık Denetim ve Gözetim Komitesi 1988 yılında Basel Sermaye Uzlaşısı'nı bankalara duyurmuştur. Basel I Kriterleri olarak da bilinen Basel Uzlaşısı kredi risk ölçümü dikkate alınarak yayınlanmıştır (BDDK, 2005/3).

2.3.2. Basel I Uzlaşısı'nın Temelleri

Basel Kriterlerine göre bankaların tutması gereken sermaye yeterlilik oranı minimum %8 olmalıdır. Burada asıl amaç; ülkeler arasındaki farklılıkları önlemek üzere sermaye yeterliliğinde uluslararası düzeyde standartlar koymaktır. İlk olarak G-10 (Belçika, İsveç, İsviçre, İngiltere, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, ABD) ülkelerinde uygulaması planlanan bu kriterler, zamanla diğer ülkelere de kabul görmüştür (Üçgün, 2010: 10). Basel I Uzlaşısı, asıl olarak uluslararası düzeyde bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesini, sermaye yükümlülüğü konusunda ülkeler arası farklılıkları ortadan kaldırarak piyasalar arasındaki rekabet eşitsizliğinin giderilmesini ve dünyadaki finansal yeniliklerin gerisinde kalınmasının önlenmesini hedeflemektedir (Rose and Hudgings, 2005: 492).

Uzlaşısı, bankalara risklerine göre ağırlıklandırılmış varlıkların ve bilanço dışı kalemlerin %8'i oranında sermaye tutma yükümlülüğü getirerek banka rekabet koşullarını uluslararası düzeyde eşitlemeyi amaçlamaktadır. Varlık kalemleri ve bilanço dışı işlemler ise taşıdıkları risklere göre 5 ayrı sınıfa ayrılmakta ve her bir sınıf komitece belirlenen %0, %10, %20, %50 ve %100 katsayılarıyla ağırlandırmaktadır. Daha sonra söz konusu ağırlıklandırılmış tutarlar toplanarak 'risk ağırlıklı varlıklar' toplamına ulaşılmaktadır. Sermaye yeterlilik oranı ise sermaye tabanının risk ağırlıklı varlıklar tutarına bölünmesi yoluyla bulunmaktadır (De Bondt and Prast, 1999: 4).

Tablo 11: Basel I'e Göre Kredi Riski Ağırlıkları

Risk Ağırlığı	Varlıklar
% 0	OECD üyesi ülke Hazine, Merkez Bankası ve ECA'larına açılan krediler.
% 10	OECD üyesi ülke kamu kuruluşlarına açılan krediler.
% 20	Çok taraflı Kalkınma Bankaları ve OECD üyesi ülkelerin bankalarına açılan krediler.
% 50	Konut ipoteği karşılığı açılan krediler.
%100	OECD üyesi olmayan ülkelere ve bankalarına açılan krediler ile özel sektör kuruluşlarına açılan krediler.

Kaynak: BIS, 2007 (Çevirimiçi), <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>.

$$\text{Sermaye Yeterlik Oranı} = \frac{\text{Sermaye Tabanı}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar}} \\ (\text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski})$$

2.3.3. Basel I Uzlaşısı'na Yönelik Eleştiriler

Özellikle 90'lı yılların ikinci yarısında yaşanan banka krizlerinden sonra, Basel I Uzlaşısı'nın sermaye yükümlülüğünü ölçme konusundaki yeterliliği yoğun şekilde tartışılır duruma gelmiştir. Basel I Uzlaşısı'na yönelik eleştiriler şu şekilde özetlenebilir:

- Kredi risklerine dayalı sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında borçlu farklılaştırması yapılmamaktadır. Örneğin finansal yapısı çok sağlam olan köklü bir firma ya da henüz kurulmuş ve finansal yapısı daha zayıf bir firmaya verilen krediler için, borçlu kalitesine bakılmaksızın, aynı oranda sermaye tutmak gerekmektedir (Matten, 2000: 90).
- Basel I Uzlaşısı'nın piyasalardaki değişimin hızından kaynaklanan bir diğer eksikliği de ikincil piyasalar ve türev piyasalardaki değişim ve yenilikleri öngörememiş olmasıdır. Birçok banka borçlarını menkul kıymetleştirme yoluyla satarak ya da türev piyasalarda pozisyon alarak gerçekte taşımakta olduğu riskleri düşük gösterebilmiş ve bu yolla olması gerekenden daha

düşük sermayelerle faaliyetlerini sürdürebilmişlerdir. Sermayesine oranla çok riskli yatırımlara girişen ve taşıdığı risk düzeyini söz konusu işlemler yoluyla olduğundan daha düşük gösteren birçok banka, ilerleyen yıllarda çok önemli bankacılık krizlerinin yaşanmasına ya da daha da derinleşmesine neden olmuştur (Matten, 2000: 90).

Şekil 1: Sermaye Tabanı Hesaplanması

<p>I. ANA SERMAYE(+) Ödenmiş sermaye Kanuni yedek akçeler İhtiyari ve fevkalade yedek akçeler Dönem karı ve geçmiş yıllar karı toplamı Dönem zararı ile geçmiş yıllar zararı toplamı (-)</p> <p>II. KATKI SERMAYE(+) Genel kredi karşılığı tutarı Banka sabit kıymet yeniden değerlendirme fonu Banka sabit kıymet yeniden değerlendirme tutarı (yıl içi) İştirakler, bağlı ortaklıklar sabit kıymet yeniden değerlendirme karşılığı Alınan sermaye benzeri krediler Menkul değerler değer artış fonu Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklar</p> <p>III. ÜÇÜNCÜ KUŞAK SERMAYE(+)</p> <p>IV. SERMAYE (I+II+III)</p> <p>V. SERMAYEDEN İNDİRİLEN DEĞERLER(-) Mali iştirakler Özel maliyet bedelleri İlk tesis giderleri Peşin ödenmiş giderler İştiraklerin, bağlı ortaklıkların, diğer ortaklıkların ve sabit kıymetlerin rayiç değeri kayıtlı değerinin altında ise aradaki fark, Türkiye’de faaliyet gösteren diğer bankalara verilen sermaye benzeri krediler Şerefîye Aktifleştirilmiş giderler</p> <p>VI. SERMAYE TABANI (IV-V)</p>

Kaynak: (Ayan, 2007: 32)

- Basel I Uzlaşısı yalnızca uluslararası ölçekte faaliyet gösteren bu yük bankalara yönelik olarak düzenlenmiştir. Oysa sistemik risk unsuru nedeniyle, söz konusu büyük ölçekli bankalarla yoğun ilişki içinde bulunan küçük bankaların da sistem için önemli sorunlar oluşturabilme olasılığı vardır (Baker, 2002: 78).

- Bir başka önemli eksiklik de varlık kalemlerinin risk katsayılarıyla ilgilidir. Varlık kalemlerinin risk katsayılarının belirlenmesinde özel sektör kredileri ‘risk ağırlıklı varlıklar’ toplamına aynen (%100) alınırken Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgü (OECD) ülkelerinden bir bankaya açılan krediler için %20, OECD üyesi ülkelere verilen borçlar (örneğin hazine bonoları) içinse %0 oranı uygun görülmektedir. Gerçek risk düzeylerini yansıtmaktan oldukça uzak olan ve OECD ülkelerine açıkça ayrıcalık sağlayan bu durum hesaplamaların doğru sonuçlar vermesine engel olmaktadır (Baker, 2002: 78).
- Basel I Uzlaşısı, kredi karşılıklarını sermaye yeterliliği hesaplamalarında yeterince dikkate almamaktadır. Yaşanan banka krizlerinde bu olumsuzluk açıkça görülmüş, kredi karşılıkları yetersiz olan birçok banka yüksek görünen sermaye yeterlilik oranlarına rağmen iflas etmekten kurtulamamıştır.
- Uluslar arası ölçekte faaliyet gösteren bankalar, muhasebe sistemlerinin farklılık göstermesi nedeniyle diğer ülkelerdeki şubelerinden gelen farklı finansal tablolar dolayısıyla sorunlar yaşamaktadırlar (Baker, 2002: 81).

2.4. BASEL II UZLAŞISI

2.4.1. Basel II Uzlaşısı'nın Ortaya Çıkışı

Günümüz dünyasında finansal sistemin tarafları; uluslararası ve ulusal kurumlar ve piyasalar, hukuk ve denetim sistemleridir. Uluslararası ve ulusal düzeyde istikrarın sağlanmasında finansal istikrar, fiyat istikrarı ve mali istikrar için ön gerekliliktir. Finansal sektör içerisinde yer alan bankaların sahip oldukları öz kaynaklarına karşılık bilanço içi ve bilanço dışı risk ağırlıklı varlıkları bulunmaktadır. Uluslararası finansal istikrarın sağlanmasını ve uluslararası faal bankalar arası serbest rekabet ortamı oluşturmak üzere bankaların ortak standartlarda çalışmalarını sağlamak için dünyadaki merkez bankalarının bankası konumunda 1930 yılında kurulan en eski ve en geniş katılımlı uluslararası organizasyon olan, merkezi İsviçre'nin Basel kentinde bulunan BIS'in, diğer faaliyetlerinin yanı sıra

bünyesinde 1974 yılında G-10 ülkelerinin merkez bankaları başkanları tarafından 'Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi' kurulmuştur (Aykut, 2008: 34).

Basel I Uzlaşısı'nın uygulamaya konulması, bankaların sermaye standartlarını uluslararası tarzda birbirine yaklaştırmıştır. Ancak kredi risk hesaplaması konusundaki bir takım eksiklikler, finansal piyasalardaki gelişmelerle birleşince, dünya bankacılık sektöründe önemli bazı sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunlar; uygulanan sermaye standardının risk ölçümlerinde yetersiz kalması ve sadece kredi riskini esas alması; uygulanan risk ölçüm yönteminin tüm bankalar tarafından kolaylıkla uygulanabilecek kadar basit olması nedeniyle, yeterince hassas bir risk ölçümü yapamaması; temel kredi riski kriteri olarak OECD üyeliğini esas alması, operasyonel riskin (bilgisayar sistemlerinin çökmesi, dokümantasyon zayıflıkları, operatör hataları, sel, yangın v.b. doğal afetler) hesaplanmaması ve sektördeki rekabeti bozucu etkiler olarak sıralanmaktadır. TBB, (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr/turkce/arastirmalar/BIS.doc>: 2007

2.4.2. Basel II Uzlaşısı'nın Temelleri

Basel II'nin en önemli esaslarından biri, risk yönetiminin tek odaklı değil çok odaklı bir şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Öyle ki, banka veya kredi kuruluşları bir müşteriye ticari kredi vermek durumunda kaldığında müşterisini KOBİ, Perakende KOBİ veya Kurumsal KOBİ kategorilerinden birine dahil edecektir. Bunu yaparken de derecelendirme kuruluşlarının vereceği notlar dikkate alınacaktır. Derecelendirme kuruluşlarının notlarına göre müşterinin kredi alıp alamayacağı veya hangi maliyetle alabileceği tespit edilecektir. Dolayısıyla Basel II'nin temel esası, müşterinin kendi özel durumuna göre kredilendirmenin de farkı şekilde uygulanabileceğidir. Basel II'yi Basel I'den ayıran önemli özelliklerden biri de kuşkusuz banka sermayesi ile üstlenilen riskler arasında kurulan ilişkidir. Basel I'de sadece kredi riski ile kurulan ve 1996 yılında yayımlanan doküman ile piyasa risklerinin de dahil edildiği bu ilişkiye Basel II ile operasyonel riskler de dahil edilmiştir. Yeni uzlaşıda, bankaların kredi, piyasa ve operasyonel risklerine karşılık asgari %8 oranında sermaye tutmaları gerektiği öngörülmüştür (BDDK, 2005/4).

Basel II Uzlaşısı ‘Asgari Sermaye Yükümlülüğü’, ‘Denetim Otoritesinin İncelenmesi’ ve ‘Piyasa Disiplini’ unsurlarını kapsayan üç temel dayanak üzerine kurulmuştur (Özer, 2007: 35).

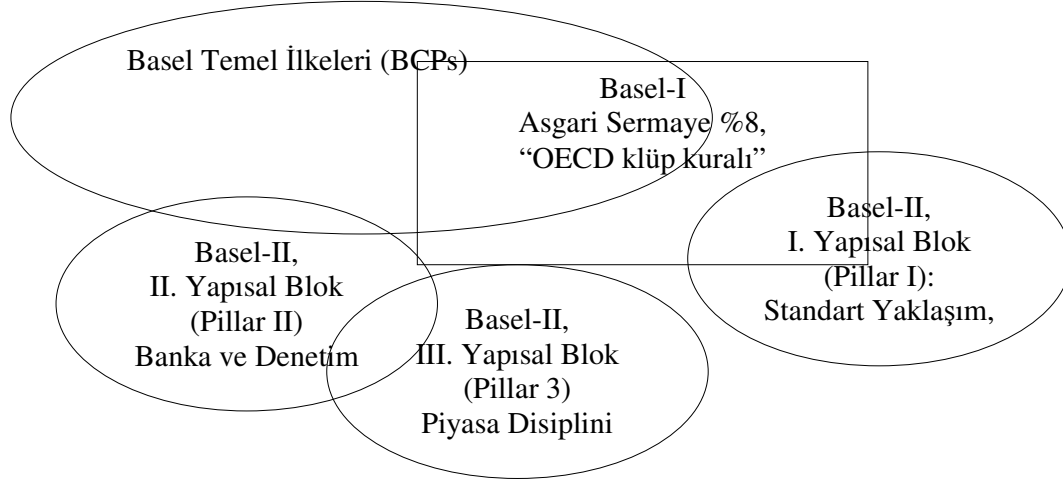
Tablo 12: Basel II Uzlaşısı Yapısal Blokları

Yapısal Blok	
I. Asgari Sermaye Yükümlülüğü	BANKANIN İÇSEL DENETİMİ: Riskin banka tarafından ölçümü, kontrolü ve izlenmesi
II. Kamu Denetimi	KAMU OTORİTESİNİN DENETİMİ: Bankacılık denetim ve düzenleme otoritesinin bankanın risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin yetkinliğine dönük denetimi
III. Piyasa Disiplini	PİYASA DENETİMİ: Bankanın piyasa güçleri tarafından denetimi

(Candan ve Özün, 2006: 11)

Asgari Sermaye Yükümlülüğü: Sermaye tanımı, önceki uzlaşıyla karşılaştırıldığında –genel olarak– aynı kalmış ve sermaye yeterlik oranının en az %8 olması koşulu korunmuştur. Bunun yanı sıra yeni uzlaş, çeşitli risk unsurlarına dönük olarak tutulması gereken sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasına dönük çok daha ayrıntılı bir yaklaşım sunmaktadır. Basel I Uzlaşısı’nda kredi riski ve piyasa riskinden oluşan toplam risk unsurlarına yeni uzlaşıda operasyonel risk de eklenmiş, böylelikle risk tabanı genişletilmiştir (Baker, 2002: 82).

Şekil 2: Basel Temel İlkeleri (BCPs), Basel I ve Basel II İlişkisi

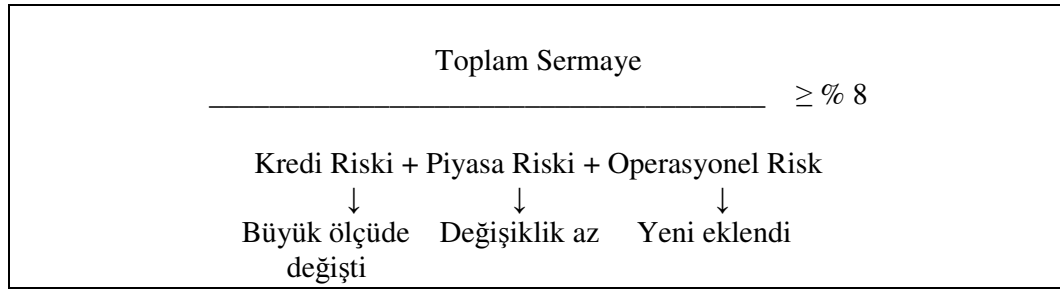
Kaynak: Powell, A., "Basel II and Developing Countries: Sailing through the Sea of Standards", Universidad Turcuato Di Tela and The World Bank, 2004.

Tablo 13: Basel II Uzlaşısı Gelişmişlik Düzeyine Göre Risk Ölçüm Yöntemleri

Gelişmişlik Düzeyi	Kredi Riski	Piyasa Riski	Operasyonel Risk
BASİT	Standart Yaklaşım		Temel Gösterge Yaklaşımı
ORTA	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	Standart Yaklaşım	Standart Yaklaşım Alternatif Standart Yaklaşım
GELİŞMİŞ	Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	İçsel Model Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımları

Kaynak: (Candan ve Özün, 2006: 11).

Şekil 3: Basel II' ye göre SYR Formülasyonu

Denetim Otoritesinin İncelenmesi: Bir bankanın sermaye yeterliliğini sağlamış olması, Basel Komitesi tarafından olası risklere karşı yeterli bir önlem olarak görülmektedir. Risklere karşı korunma, ancak kullanılabilen ölçüm yöntemlerinin riskin doğru olarak ölçülmesindeki etkinliğiyle sağlanabilir. Bu çerçevede denetim süreci, yalnızca tüm risklerin sermaye ile desteklenmesini değil, bankaların, risklerin izlenmesi sürecinde daha iyi risk yönetim teknikleri geliştirmelerini ve kullanmalarını özendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece riskin ölçülmesinde ve buna karşılık tutulması gereken sermayenin belirlenmesinde kullanılan yöntemlerin etkin olması hedeflenmektedir (Ayan, 2007: 33–34).

Piyasa Disiplini: Sermaye yeterliliği ve denetim süreçlerini tamamlayıcı bir unsur olarak belirlenen bu dayanakta temel amaç bankanın piyasa disiplini altında çalışmasını sağlamaktır. Bankaların sermaye yeterliliği ve risk ölçüm yöntemlerini de içine almak üzere, önem taşıyan konularda kamuya açıklama yapmak gerekliliğini ortaya koyan bu dayanakta, bankalar arasında karşılaştırma yapılabilmesi ve bu yolla şeffaflığın sağlanması hedeflenmektedir. Bankalara yönelik bu yükümlülüklerle, piyasa katılımcılarının bankaların risk yapıları ve sermaye yeterliliği konusunda daha fazla bilgi sahibi olabilmeleri için gerekli şeffaf ortamın sağlanması hedeflenmektedir (Ayan, 2007: 38).

2.5. BASEL I VE BASEL II NİN FARKLI YÖNLERİ

- Basel I Uzlaşısı sadece risk ölçümlerine odaklanmış bir sermaye yeterliliği düzenlemesidir. Yeni Uzlaşısı ise sermaye yeterliliği ölçümünün yanında denetim ve piyasa disiplini unsurlarını içeren bir yönetim felsefesidir (Ayan, 2007: 41).
- Basel I Uzlaşısı'nda her banka için aynı ölçütler kullanılırken, yeni uzlaşısı değişik risk ölçüm yaklaşımlarının kullanılabilme olanaklarını içeren çok daha esnek bir yönetim biçimidir.
- Basel I Uzlaşısı çok fazla seçenek içermeyen ve katı bir uygulama olanağı sunarken, Basel II Uzlaşısı risk duyarlılığı çok daha yüksek olan ölçüm yöntemleri önermektedir.
- Yeni uzlaşıda sermaye tanımında çok önemli değişiklikler olmasa da sermaye yeterliliğine konu olan risk unsurlarına operasyonel risk unsuru da eklenerek düzenlemenin risk duyarlılığı artırılmış ve önceki uzlaşısındaki çok önemli bir eksiklik giderilmiştir.
- Kredi riskinin ölçümünde kullanılan ve gerek varlık kalemleri gerekse de bankalar açısından yeteri farklılaştırma sağlayamadığı için yoğun eleştiriler alan risk ağırlığının katılığı sorunu yeni uzlaşıda sunulan farklı seçeneklerle giderilmiştir.
- Basel II Uzlaşısı önceki uzlaşıdan farklı olarak banka iştiraklerinden oluşan holdingleri de sermaye yeterliliği kapsamına almıştır.
- Basel I Uzlaşısı'nda kredi risklerinin hesaplanması sürecinde OECD üyesi ülkelere sağlanan ayrıcalık kaldırılmış, bunun yerine kredi derecelendirme kuruluşu notlarının veya bankaların kendi içsel derecelendirme yöntemlerinin kullanılması öngörülmüştür (Ayan, 2007: 41).

2.6. BASEL II' YE GEÇİŞ ÇALIŞMALARI

Komitenin sermaye yeterliliği düzenlemesinin gözden geçirilmesi amacına yönelik ilk dönem önerilerinin Haziran 1999'da yayımlanmasından sonra, tüm üye ülkelerde kapsamlı bir istişare süreci başlatılmış ve iletilen öneriler dünya çapında denetim otoritelerine dağıtılmıştır. Komite, Ocak 2001 ve Nisan 2003'te görüş alışverişi ve istişare için ek öneriler yayımlamış; bu önerilerle ilgili üç sayısal etki çalışması yapmıştır. Bu çabalar sonucunda, özgün önerilere çok önemli katkı ve ilaveler yapılmıştır. Düzenleme ve içindeki standart, G-10 ülkelerinin Merkez Bankası Başkanları ve Bankacılık Denetleme Kurumu Başkanlarıca uygun bulunmuştur. 'Basel II Sermaye Uzlaşısı' olarak adlandırılan doküman 2004 yılında, gözden geçirilmiş kapsamlı versiyonu ise 2006 yılında BIS tarafından yayınlanmıştır. Özellikle denetleyici otorite ve bankalar açısından geçiş hususları büyük önem arz etmektedir.

2.7. BASEL II UZLAŞISI'NIN YAPISI

Birinci Yapısal Blok (Pillar I), bankanın risklere karşı elinde bulundurması gereken asgari sermaye tutarına ilişkin olan bölümdür. Basel I'deki asgari yüzde 8'lik oranın korunduğu bu bölümde, kredi riskinin ölçümüne ilişkin yeni yöntemler önerilmiş ve Basel I'de açıkça kapsanmayan "operasyonel risk" bölümü yer almıştır. Piyasa riskinin hesaplanmasında Basel I'e göre önemli bir değişiklik olmazken, yani Standart Yaklaşım ve Riske Maruz Değer Yaklaşımı (RMD-VaR) korunurken, kredi riskinin hesaplanmasında çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Kredi riskinin hesaplanması için basit, orta ve gelişmiş düzeyde olmak üzere farklı yaklaşımlar seçenek olarak sunulmaktadır. Bunlar, Standart Yaklaşım (Standardised Approach-SA), Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım (Simplified Standardised Approach-SSA), Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı (Foundation Internal Ratings Based-IRB), İleri Düzey İçsel Derecelendirme Yaklaşımı (Advanced IRB)'dir. Benzer şekilde, yeni eklenen operasyonel risk hesaplaması; Temel Gösterge Yaklaşımı (Basic Indicator Approach-BIA), Standart Yaklaşım (SA), Alternatif Standart Yaklaşım

(ASA) veya İleri Ölçüm Yaklaşımları (Advanced Measurement Approach–AMA) ile yapılabilecektir (BDDK, 2005/3).

Tablo 14: Basel–II’ de Risk Gruplarına Göre Risk Dereceleri

Standart&Poor’s	Moody’s	Fitch IBCA	Hazine-MB	Banka Opsiyon 1	Banka Opsiyon 2	Banka Opsiyon 2–Kısa Vade	Şirketler
AAA	Aaa	AAA	0%	20%	20%	20%	20%
AA+	Aa1	AA+	0%	20%	20%	20%	20%
AA	Aa2	AA	0%	20%	20%	20%	20%
AA-	Aa3	AA-	0%	20%	20%	20%	20%
A+	A1	A+	20%	50%	50%	20%	50%
A	A2	A	20%	50%	50%	20%	50%
A-	A3	A-	20%	50%	50%	20%	50%
BBB+	Baa1	BBB+	50%	100%	50%	20%	100%
BBB	Baa2	BBB	50%	100%	50%	20%	100%
BBB-	Baa3	BBB-	50%	100%	50%	20%	100%
BB+	Ba1	BB+	100%	100%	100%	50%	100%
BB	Ba2	BB	100%	100%	100%	50%	100%
BB-	Ba3	BB-	100%	100%	100%	50%	100%
B+	B1	B+	100%	100%	100%	50%	150%
B	B2	B	100%	100%	100%	50%	150%
B-	B3	B-	100%	100%	100%	50%	150%
CCC+	Caa1	CCC+	150%	150%	150%	150%	150%
CCC	Caa2	CCC	150%	150%	150%	150%	150%
CCC-	Caa3	CCC-	150%	150%	150%	150%	150%
CC	Ca	CC	150%	150%	150%	150%	150%
C	C	C	150%	150%	150%	150%	150%
D		D	150%	150%	150%	150%	150%
DERECELENDİRİLMEMİŞ			100%	100%	20%	20%	100%

Kaynak: Ministry of Foreign Affairs, (Çevirimiçi),

<http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi30/basel.pdf>, s.6.

2.7.1. Kredi Riski

Kredi risk yönetiminin amacı, uygun parametreler içinde bankanın maruz kalabileceği riskleri yöneterek, bankanın risk ayarlı getirisini maksimize etmektir. Bankalar hem tüm kredi portföyünün taşıdığı riskleri hem de tek tek her kredinin taşıdığı riskleri yönetmek durumundadır. Buna ilave olarak kredi risklerinin diğer risklerle olan ilişkisini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Kredi riskinin etkin şekilde yönetimi, risk yönetiminde kapsamlı bir yaklaşımın önemli unsurlarından birisidir (Karakaş, 2007: 24).

2.7.1.1. Standart Yaklaşım

Basel I uygulaması niteliğinde olan mevcut sermaye yeterliliği düzenlemesi, teminatsız kurumsal kredileri %100 risk ağırlığına tabi tutmaktadır. Nakit karşılığı veya gayrimenkul teminatı karşılığında verilen kredilere daha düşük risk ağırlığı uygulanabilmektedir. Basel II'nin standart yaklaşımına göre kurumsal kredilere, derecelendirme kuruluşları veya ihracat kredi kuruluşları tarafından verilen kredi dereceleri esas alınarak farklı risk ağırlıkları uygulanır. Kullanılan krediler banka bazında değerlendirme neticesinde kurumsal alacakların kalitesine bağlı olarak denetim otoriteleri tarafınca daha yüksek bir risk ağırlığı uygulanması da istenebilmektedir (Çabukel, 2006, 85). Bahse konu varlık sınıflandırılması aşağıda belirtildiği şekilde yapılmaktadır (Ayan, 2007: 112):

- Hazine ve merkez bankalarına kullanılan krediler,
- Merkezi hükümet dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarına kullanılan krediler ve çok taraflı kalkınma bankalarına kullanılan krediler,
- Menkul değer ortaklıklarına kullanılan krediler,
- Bankalara kullanılan krediler ve şirketlere kullanılan krediler,
- Perakende krediler, oturma amaçlı taşınmaz değer kredileri,
- Ticaret amaçlı taşınmaz değer kredileri,
- Tahsili gecikmiş alacaklar,
- Yüksek risk sınıfları, diğer aktifler, bilanço dışı işlemler (BDDK, 2010).

2.7.1.2. İçsel Derecelendirme Yaklaşımları

Birinci yapısal desteğin önemli bir kısmı analitik anlamda daha gelişmiş yaklaşımlara ayrılmış bulunmaktadır. Aslında Basel II'nin temel hedefi risklerle daha uyumlu sermaye yönetimi olduğundan, ileri düzey yaklaşımların görece olarak bu amaca daha fazla hizmet etmesi sebebiyle, söz konusu yaklaşımların üzerinde daha fazla durulması olağan karşılanmalıdır. İçsel Derecelendirme Yaklaşımları bankalara, kendi derecelendirme modellerini kullanma imkânını tanıdığından ve bu sayede temerrüt olasılıklarını (Probability of Default-PD) belirlemeleri mümkün olduğundan, önemli bir manevra alanı sağlamakta ve yaklaşımın uygulanmasında özerklik vermektedir.

İçsel derecelendirme yönteminin temel uygulama süreci sırasıyla, risk kategorilerinin sınıflandırılması ve gerekli veri setlerinin belirlenmesi, teminatların değerlendirilmesi, risk ağırlıklarının kalibrasyonu ve portföy hassas değerlendirme düzeltmelerinin yapılması safhalarından oluşmaktadır. İçsel Derecelendirme Yaklaşımı; Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım ve Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım olarak ikiye ayrılmaktadır (TBB, Bankacılar Dergisi, Eylül Sayı 58, 2006, s12), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Temel İçsel Derecelendirme yaklaşımında bankalar portföylerinde buldukları kredi müşterileri için temerrüde düşme olasılığını (Probability of Default-PD) kendileri hesaplamak durumundadırlar. Diğer risk bileşenleri ulusal denetim otoritesi tarafından sunulmaktadır. Gelişmiş içsel derecelendirme yaklaşımında ise, PD'nin yanı sıra, temerrüt halinde kayıp (Loss Given Default-LGD) ve temerrüt halindeki risk tutarında (Exposure at Default) bankalar tarafından kendilerine ait içsel veriler kullanılarak tahmin edilmektedir (TBB, Bankacılar Dergisi, Eylül Sayı 58, 2006, s12), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Tablo 15: Karşılık Mevzuatında Dikkate Alınan Teminatlar ve Garantiler

TEMİNAT GRUPLARI	TEMİNAT TÜRLERİ	DİKKATE ALINMA ORANI
I. GRUP	Nakit ve Mevduat	%100
	Hazine, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca veya bunların kefaletiyle ihraç edilen bono ve tahviller	
	OECD ülkeleri merkezi yönetimleri ile merkez bankalarının ya da bunların kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler	
	Avrupa Merkez Bankasınca ya da bu Bankanın kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler	
II. GRUP	Altın ve diğer kıymetli madenler	%75
	Borsaya kota edilmiş hisse senetleri	
	Varlığa dayalı menkul kıymetler	
	Özel sektör tahvilleri	
	Türkiye’de faaliyette bulunan bankaların kendi kredi sınırları dahilinde verecekleri kefaletler ve teminat mektupları	
	OECD ülkelerinde faaliyet gösteren bankaların garantileri	
	OECD ülkeleri merkezi yönetimleri ile merkez bankalarının kefaletleri	
	Avrupa Merkez Bankasınca verilecek garanti ve kefaletler	
	Kredi riskine karşı koruma sağlayan kredi türev anlaşmaları	
	Paraya tahvili kolay menkul kıymetler ile emtiayı temsil eden kıymetli evrak, piyasa değerini aşmayan tutarda rehinli her türlü emtia ile menkuller	
Müşterilerden alınan gerçek kambiyo senetleri		
III. GRUP	Ticari işletme rehni	%50
	İhracat vesaiki	
	Taşıt rehni	
	Uçak veya gemi ipoteği	
IV. GRUP	İlk üç grup dışında kalan teminat türleri	%25

Kaynak: Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik, (Çevrimiçi),

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27213.html>.

Tablo 16: Mevcut Sermaye Yeterliliği Mevzuatında Teminat ve Garantiler

TEMİNAT VE GARANTİ TÜRLERİ	DİKKATE ALINMA ORANI
Nakit	%0
Hazine kefaleti	
OECD ülkeleri merkezi yönetimleri ile merkez bankalarınca ya da bunların kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler	
Hazinece veya Hazinesinin kefaletiyle çıkarılan menkul kıymetler	
OECD ülkeleri merkezi yönetimleri ile merkez bankalarınca ya da bunların kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler	
Bankaların kendi ihraç ettikleri menkul kıymetler (yatırım fonu katılma belgeleri hariç)	
Türkiye’de faaliyette bulunan bankaların mukabil kefaletleri	%20
OECD ülkeleri bankalarının mukabil kefaletleri	
OECD ülkeleri bankalarınca veya bu bankaların kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler	
Risk bazlı sermaye yükümlülüğü dahil olmak üzere koruyucu denetim ve düzenlemelere tabi olan OECD ülkeleri sermaye piyasası aracı kurumlarına verilen veya bu aracı kurumların kefaleti veya garantisini	%50
İkamet amacıyla kullanılan gayrimenkullerin birinci derece ipoteği	
Belediye sınırları dahilindeki tapulu arsa ve araziler ile gayrimenkullerin birinci derece ipoteği	%50
Bu gayrimenkuller üzerine 2 veya 3. dereceden tesis edilmiş ipotekler (banka tarafından tesis edilen ipotek tutarı, bankanın ipotek derecesinden önde gelen ipotek ve boş ipotek değerleri toplamı ile gayrimenkullerin rayiç değeri arasındaki farkı aşmamak kaydıyla)	
Bilgi İçin: Yönetmelikte yer verilmeyen diğer teminat ve garantilerin herhangi bir risk azaltıcı etkisi olmamaktadır. Dolayısıyla sadece bu tür teminat veya garantiler ile korunan krediler %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Söz konusu teminat ve garantilere ilişkin örnekler şunlardır: —Özel sektör tahvilleri, —Firmaların kamu kurumları nezdindeki doğmuş istihkak alacaklarının temliki veya rehni, —Paraya tahvili kolay menkul kıymetler ile emtiayı temsil eden kıymetli evrak, piyasa değerini aşmayan tutarda rehinli her türlü emtia ile menkuller, —Müşterilerden alınan gerçek kambiyo senetleri, —Ticari işletme rehni, —İhracat vesaiiki, —Taşıt rehni, —Uçak veya gemi ipoteği,	%100

Kaynak: BDDK, 2006, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik.

Standartlara bağı kalmak kaydı ile bankalara borçlunun kredibilitesini kendi içsel yöntemleriyle belirleme izni verilecektir. Bu yöntemler kullanılarak kredi riski için risk ağırlıklı varlık hesaplanırken kullanılacak olan derecelendirme notu (scoring veya rating notu) bankanın dışındaki bir kuruluştan (Standart and Poor's veya Moody's gibi) değil bankanın kendi sisteminden üretip, alacağı bir derecelendirme notu olacaktır (Özer, 2007: 41).

2.7.1.3. Kredi Riskinin Bileşenleri

Kredi riski ölçme ve yönetme süreçlerinin başarısı büyük ölçüde risk bileşenlerinin iyi tanımlanması, istatistiksel olarak anlamlı ve temsil niteliği olan tutarlı hesaplamalar olması hususlarına bağlıdır. Bu yüzden risk bileşenlerinin anlaşılması uygulamacı yönünden yaşamsal önem taşımaktadır.

2.7.1.3.1. Beklenen Kayıp (BK)

Her kredi portföyü için beklenen bir kredi zararı söz konusudur. Zararın boyutu belirli zaman aralıklarıyla ölçülmektedir. Bu zaman aralığı genellikle, 3 ay, 6 ay, en sık olarak da yıllık olarak seçilmektedir. Seçilen zaman aralığında karşılaşılan kredi zararı gerçekleşen zarar olarak adlandırılır. Kredi borçlusu bazında beklenen kaybın hem borçlunun yükümlülüklerini yerine getirme olasılığını, hem de bu durum gerçekleştiğinde kredi borcunun ne kadarının tahsil edilebileceğini içermesi gerekmektedir. Bu ise;

$$BK = TO \times THK \times TT$$

şeklindeki formül ile elde edilebilecektir. Formüldeki TO (Temerrüt Olasılığı) borçlunun yükümlülüklerini yerine getirmeme olasılığını, THK (Temerrüt Halinde Kayıp) borçlunun temerrüdü halinde kredi borcunun ne kadarının kayıp edileceğini, TT (Temerrüt Tutarı) ise borçlunun temerrüt anındaki kredi bakiyesini ifade etmektedir.

2.7.1.3.2. Beklenmeyen Kayıp (BmK)

Beklenen kayıp değeri, portföy için önemli bir gösterge olmakla birlikte bankanın sadece beklenen kayıp değişkeni ile portföy riskinin yönetiminde başarıya ulaşması zor görünmektedir. Bunun sebebi beklenen kaybın portföyün ortalama zarar beklentisini ifade etmesine rağmen gerçekleşecek olağan dışı durumlar için bir gösterge olmamasıdır. Beklenen kaybın standart sapması (ya da varyantı) bu anlamda beklenmeyen kayıp için gösterge olarak kullanılabilir. Beklenmeyen kayıp borçlu bazında aşağıdaki gibi hesaplanabilir:

$$BmK = \sigma_j = TT \times THK \times \sqrt{TO(1-TO)}$$

2.7.1.4. Geleneksel Yaklaşımlar

Geleneksel Yaklaşım, temerrüt halinde kayıp oranı ve borçlu temerrüt olasılığına yoğunlaşmıştır. Geleneksel yaklaşımda temerrüt, kredi değerliliğindeki azalmayı dikkate almadan sadece iflas, likidite yetersizliği gibi kriterler ile tanımlanmaktadır. Geleneksel yöntem iki alt başlıkta incelenebilir (Candan ve Özün, 2006, 249):

- Uzman Değerlemesi
- Kredi Derecelendirme / Puanlama Sistemleri

İlk yaklaşım olan uzman değerlemesinde kredi değerliliği kredi tahsis uzmanlarının kullandığı 5C'den: Karakter (Character/Reputation), Sermaye(Capital), Kapasite (Capacity), Teminat (Collateral) ve Konjonktür (Cycle) yararlanılarak tahmin edilmektedir. İkinci yaklaşım olan derecelendirme/puanlama sistemlerinin kullanılması ise uluslararası kabul görmüş derecelendirme notlarının ya da istatistiksel yöntemlerle hesaplanan puanlama sonuçlarının dikkate alınmasını içermektedir. İstatistiksel modeller genellikle çoklu diskriminant analizi, lojistik regresyon ve probit modeli kullanılmaktadır. Ancak bu yaklaşımın temel dezavantajı

çoğu modelde doğrusallık varsayımı yapıyor olması ve bir başka deyişle temerrüt olayı ile temerrüdü açıklayan değişkenler arasında doğrusal bir bağ olduğunun varsayılmasıdır (Candan ve Özün, 2006: 249).

2.7.1.5. Çağdaş Yaklaşımlar

Kredi riski modellerinde çağdaş yaklaşımlar genel olarak iki ana kolda incelenebilmektedir. Bunlardan ilki Merton'un öncülüğünü yaptığı yapısal yaklaşım, diğeri ise 1990'lı yılların sonlarında literatüre kazandırılan indirgenmiş model yaklaşımıdır.

İlk modelin öngörüsü kredi borçlusunun, firma piyasa değeri (örneğin, borsa değeri, defter değeri, gibi) belli bir değer altına düştüğünde temerrüt etmiş sayılmasıdır. Burada yine iki farklı yöntem izlenebilecektir. Temerrüt olayı, firma piyasa değerinin önceden belirlenmiş değer altına ilk düştüğünde gerçekleşmiş olarak kabul edilebileceği gibi kredi vadesinde ya da belirli dönemler itibariyle piyasa değeri belirlenen temerrüt eşiği ile de kıyaslanabilecektir. Bu yaklaşımda kredi işlemi, firmanın piyasa değeri üzerine yazılmış bir alım opsiyonu olarak değerlendirilmektedir (Candan ve Özün, 2006: 250).

2.7.2. Piyasa Riski

Kredi riskine oranla 1990 yıllara kadar bankacılık alanında daha az önemsenen ve Basel I Uzlaşısı'nın ilk halinde göz ardı edilen ancak finansal piyasaların bütünleşmesinin hız kazandığı o dönemde komitenin gündemine yerleşmiştir. Böylece sermaye yeterlilik rasyosu hesaplanırken minimum %8'lik orana piyasa riski de etki etmeye başlamıştır (Ayan, 2007: 87).

Piyasa riski, en genel tanımıyla, finansal kuruluşun, bilanço içi ve bilanço dışı hesaplarında tuttuğu pozisyonlarında, piyasalardaki dalgalanmalardan kaynaklanan faiz, kur ve hisse senedi fiyat değişmelerine bağlı olarak ortaya çıkan faiz oranı riski,

hisse senedi pozisyon riski ve kur riski gibi riskler nedeniyle zarar etme ihtimalini gösterir.

Bankalar ve finans kurumları BIS'in 1996 yılındaki düzenlemesinden sonra piyasa risklerini bu taslakta önerilen Standart Metot ile ölçmüşlerdir. Ancak bu yöntemin statik bir yapısının olması ve tüm kurumlar için aynı standartları uygulamasından dolayı İçsel Riske Maruz Değer (RMD) modellerinin de belirlenen şartlara uyması halinde kullanılabileceği belirtilmiştir (Bolgün ve Akçay, 2005: 199).

RMD modellerinde aranacak nicel kriterlere bazı ilave koşullar getirilmiştir; modellerin opsiyon veya ipoteğe dayalı menkul kıymet gibi diğer ilgili ürünlerin lineer olmayan fiyat değişimlerini kapsamaması, ciddi kayıpların yaşandığı 12 aylık dönemi kapsayacak şekilde tarihsel veri kullanılarak strese tabi RMD' nin en az haftalık olarak hesaplanması gibi. Strese tabi RMD' nin eklenmesinin ardından sermaye gereksinimi için uygulanacak hesaplama formülü şu şekilde olacaktır:

$$S = \max\{RMD_{t-1}; m_c * RMD_{60 \text{ gün ort}}\} + \max\{sRMD_{t-1}; m_s * sRMD_{60 \text{ gün ort}}\}$$

S= Sermaye Yükümlülüğü

RMD_{t-1} = Bir önceki iş gününe ait RMD

m_c = En az 3 olmak üzere denetim otoriteleri tarafından belirlenecek olan RMD çarpım faktörü

$RMD_{60 \text{ gün ort}}$ = Son 60 iş gününe ait RMDlerin ortalama değeri

m_s = En az 3 olmak üzere denetim otoriteleri tarafından belirlenecek olan strese tabi RMD çarpım faktörü

$sRMD_{t-1}$ = Bir önceki iş gününe ait strese tabi RMD

$sRMD_{60 \text{ gün ort}}$ = Son 60 iş gününe ait strese tabi RMDlerin ortalama değeridir (BDDK, 2010), (Çevirimiçi),

<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/7812PROY.pdf.pdf>.

2.7.2.1. Sermaye Yeterliliği ve Piyasa Riski Hesaplamaları

Sermaye yeterliliği oranı (SYO) = Özkaynaklar / Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayri nakdi Kredi ve Yükümlülükler + Piyasa Riskine Esas Tutar + Operasyonel Riske Esas Tutar) formülüyle hesaplanmakta ve bu oranın en az %8 olması gerekmektedir. Solo bazda aylık olarak hesaplanması gereken bu oranın paydasında yer alan “Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayri nakdi Krediler ve Yükümlülükler” toplamına 2002 yılı Ocak ayından itibaren uygulamaya geçen mevzuat kapsamında, ‘Piyasa Riskine Esas Tutar’ (PRET)’de eklenmiş bulunmaktadır. Piyasa riskine esas tutarın hesaplanabilmesi için ülkemiz mevzuatında, Basel II İlkeleri doğrultusunda alternatif iki yaklaşım benimsenmiştir.

- Güven Seviyesi: RMD hesaplamalarında, bankanın veya herhangi bir finansal kuruluşun sahip olduğu portföyün değerinde oluşabilecek kayıp tutarının belirlenen RMD rakamını aşma olasılığını ifade etmektedir.
- Elde Tutma Süresi: Portföydeki kıymetlerin ne süreyle portföyde yer alacağını ortaya koymaya dönük bir parametredir.

Veri Seti: RMD hesaplamalarının başarısı seçilen veri setinin sağlıklı belirlenmesi ile yakından ilgilidir. Kullanılması planlanan tarihsel verinin, kapsayacağı dönem önceden belirlenmelidir.

Risk Faktörleri: Portföy değerinin belirlenmesinde kullanılan faiz oranları, döviz kurları, hisse senedi fiyatları gibi unsurlar risk faktörleri olarak adlandırılmaktadır.

2.7.2.2. RMD Hesaplama Yöntemleri ve Tarihsel RMD Yöntemi

Kurumsal yatırımcılar tarafından, daha çok portföy risklerinin ölçülmesinde kullanılan RMD yöntemi, firma risklerinin ölçümlerinde de kullanılabilir. Temelde üç farklı RMD hesaplama yöntemi vardır.

RMD hesaplama yöntemleri birbirinden farklı olarak temelde iki türdür. Birincisi, parametrik yöntemler olarak ifade edilen, belli bir olasılık dahilinde belirlenmiş olan parametreler çerçevesinde hesaplamaların yapıldığı yöntemdir. İkincisi ise, simülasyon yöntemleridir. Bunlar kendi içerisinde Tarihsel Simülasyon ve Monte Carlo Simülasyon yöntemi olarak ikiye ayrılır. Tarihsel simülasyonda geçmiş veriler ışığında gelecek hesaplamalar yapılmaktadır.

Monte Carlo Simülasyon yönteminde ise, rastgele seçilmiş ve birbirinden bağımsız değişkenler, geçmişe dönük veriler ile ilişkilendirilerek portföy değeri hesaplanmaktadır. Bu yöntemlere dayalı olarak hesaplamaların başarısı, piyasa hareketlerinin normal dağılım göstermesine bağlıdır. Aksi takdirde, her değişkenin kendine özgü bir olasılığı olacağından, ölçülmesi zorlaşacaktır. Ani piyasa şokları ve krizler bu durumlardan bazılarıdır. Bu hareketler; stres testleri ya da senaryo analizleri ile belirlenebilecektir (Akçay ve Bolgün, 2005: 396).

Tablo 17: Piyasa Riskine Esas Tutar – Özet Tablo

Piyasa Riski Analizi- Özet Tablo (1000 TL)		
Sıra Açıklamaları		
1	Faiz oranı riski için hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü-Standart Metot (2+3+4)	A ₁₂₃
2	Genel piyasa riski için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	A ₁
3	Spesifik risk için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	A ₂
4	Faiz oranı riskine tabi opsiyonlar için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	A ₃
5	Hisse senedi pozisyon riski için hesaplanan sermaye yükümlülüğü- Standart metot (6+7+8)	B ₁₂₃
6	Genel piyasa riski için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	B ₁
7	Spesifik risk için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	B ₂
8	Hisse senedi pozisyon riskine tabi opsiyonlar için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	B ₃
9	Kur riski için hesaplanan sermaye yükümlülüğü- Standart Metot (10+11)	C ₁₂₃
10	Sermaye Yükümlülüğü	C ₁
11	Kur riskine tabi opsiyonlar için hesaplanan sermaye yükümlülüğü	C ₂
12	Toplam RMD- İç model	0
13	Piyasa riski için hesaplanan toplam sermaye yükümlülüğü (1+5+9+12)	D
14	Piyasa riskine esas tutar (12,5 x13.sıra)	E

Tablo 18: Sermaye Yeterliliği Analizi

SERMAYE YETERLİLİĞİ ANALİZİ (1000 TL)
I- ANA SERMAYE
II- KATKI SERMAYE
III- ÜÇÜNCÜ KUŞAK SERMAYE
IV. SERMAYE (I+II+III)
V- SERMAYEDEN İNDİRİLEN DEĞERLER
VI- ÖZKAYNAK (IV-V)
VII- RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR, GAYRİ NAKDİ KREDİLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER
A- Risk analizi %0 olanlar
B- Risk analizi %20 olanlar
C- Risk analizi %50 olanlar
D- Risk analizi %100 olanlar
E- Piyasa riskine maruz tutar
SERMAYE YETERLİLİĞİ STANDART RASYOSU /VI/VII) %
%0 RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR, GAYRİ NAKDİ KREDİLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER
%20 RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR, GAYRİ NAKDİ KREDİLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER
%50 ve %100 RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR, GAYRİ NAKDİ KREDİLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Tarihsel RMD Yöntemi (Historical Simulation), Monte Carlo Simülasyon yönteminin basitleştirilmiş bir seklidir ve geçmiş tarihi verilerin mevcut portföy değeri üzerindeki etkisini belirleyerek, kâr ve zarar dağılımını gösterir. Tarihsel yöntem, anlaşılması ve açıklanması kolay bir yöntemdir. Aynı zamanda uygulanması da çok kolaydır. Bu yöntemde, dağılımın normal dağılım göstermesi ya da volatilité, korelasyon vb parametrelerin hesaplanmasına gerek yoktur. Tarihsel RMD yöntemine dayalı hesaplamaların avantaj ve dezavantajları şu biçimde sıralanabilir (Akçay ve Bolgün, 2005: 407):

Avantajlar:

- Doğrusal olmayan pozisyonlar için kullanılabilir (opsiyonlar da olduğu gibi). Bunun yanında, sadece getiri ve fiyatlar değil, volatilité de simüle edilebilir.
- Normal olmayan dağılımlara uygulanabilir.
- Zaman serilerine dayalı olarak türetilen volatilité ve korelasyonlara güvenilir.
- Bilinçli tahminlerle oluşturulan senaryolar normal dağılımı olmayan ve dengesiz piyasaları kolaylıkla tanımlayabilir.
- Her tür fiyat riski için uygulanabilir (Vençhak, 2005: 13).
- Basel Komite tarafından 1993 yılında RMD tahmini için temel model olarak seçilmiştir (Vençhak, 2005: 13).
- Açıklanması kolaydır ve şişman kuyruk pozisyonuna imkân verir (Finger, 2006: 1).

Dezavantajlar:

- Yöntem tam değerlendirme olduğu için hesaplanması çok yoğun işlem gerektirir.
- Senaryo üretimi, ilgilileri yanlış yerlere götürebilir, bilinçli tahminler ile geçmiş dönemlerden yapılan rastgele seçimler tutarlı olmayabilir.
- Yöntem yakın geleceğin büyük ölçüde doğru tahmin edileceğini öngörür ancak, yaşanan bazı gelişmeler bu durumu olanaksız kılabilir (Sevil, 2002: 69).
- Risk faktörleriyle, korelasyonlar hakkında bilgi vermez (Vençhak, 2005: 13).

- Tarihsel RMD tümüyle açıklayıcı değildir (Finger, 2006: 1).
- Sadece geçmişte yaşanan değişimlerin dikkate alınması nedeniyle, senaryolarda, gözlemlenen periyot'lardaki değişimler dikkate alınmış olmaktadır. Gelecekte yaşanması muhtemel değişimler dikkate alınmaz. Dolayısıyla bu ana eksikliği nedeniyle, gelecek tahminleri geçmiş gibi olacaktır (Tas ve Tiftikçi, 2005: 12).

Tablo 19: Yöntemlere İlişkin Karşılaştırma

	Varyans-KYKaryans	Tarihsel Simülasyon	Monte Carlo Simülasyonu
Hesaplama Kolaylığı	Yüksek	Yüksek	Düşük
Uygulama Kolaylığı	Yüksek	Yüksek	Düşük
Üst Düzeye Raporlanabilirlik	Düşük	Yüksek	Düşük
Türev Ürünleri Ele Alış Biçimi	Düşük	Yüksek	Yüksek
Beklenmedik Olayları Dikkate Alma	Düşük	Düşük	Yüksek
Kısıtlar	Tamamıyla normal dağılım varsayımına dayanması. Türev ürünlerin ele alınmasına elverişli olmaması. Olağandışı piyasa hareketlerinin kapsanmaması.	Tarihsel veri temininde zorluk yaşanabilmesi Kullanılan veri setinde olağandışı fiyat hareketlerinin yer almaması durumunda olağandışı piyasa hareketlerinin kapsanamaması	Modelleme riskinin yüksek oluşu Karmaşık hesaplamalara yer verilmesi ve zor anlaşılabilirlik
Avantajlar	Doğrusal getirisi bulunan portföylerde yüksek başarı		Karmaşık pozisyonların ele alınmasında başarı doğrusal olmayan pozisyonlarda başarı

Kaynak: (Candan ve Alper, 2006: 101).

2.7.2.3. Standart Yaklaşım

Standart yöntemle göre her bir risk kategorisi (faiz oranı riski, hisse senedi pozisyonu riski, kur riski, emtia riski) için ihtiyaç duyulan sermaye gereksinimi ayrı ayrı hesaplanır ve daha sonra bu tutarlar toplanarak toplam sermaye gereksinimine ulaşılır. Faiz oranı ve hisse senedi pozisyonu risklerinin spesifik risk ve genel piyasa riski olmak üzere iki bileşeni vardır. Spesifik risk karşılığında sermaye yükümlülüğü konulmasının amacı, bankaları esas itibariyle genel piyasa hareketlerinden ziyade, herhangi bir menkul kıymetin o menkul kıymeti çıkarmanın niteliğine ilişkin olarak çıkabilecek risklere karşı korumaktır (Temel, 2006: 61).

Faiz oranı riski hesaplanırken 13 vade dilimi göz önünde bulundurulmaktadır. Bu vade dilimleri aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır. Bu doğrultuda sabit faizli menkul değerler vadeye kalan sürelerine göre değişken faizli menkul değerler ise yeniden fiyatlama tarihine göre vade dilimlerine yerleştirilmekte ve her bir vade dilimindeki uzun ve kısa pozisyon tutarları, ilgili risk katsayısı ile ağırlıklandırılmaktadır (Ayan, 2007: 89).

2.7.2.4. İçsel Ölçüm Yaklaşımı

İçsel Ölçüm Yaklaşımı (VaR), belirli bir zaman diliminde ve piyasa koşullarının olumsuz değişiminin bir sonucu olarak portföy değerinde meydana gelebilecek kayıplarının olumsuz değişiminin bir sonucu olarak portföy değerinde meydana gelebilecek kayıpların belirlenmesine dönük bir risk ölçüm yöntemidir. Farklı bir tanımlamada ise belirli bir zaman aralığında ve güven düzeyinde oluşabilecek en yüksek kayıp anlamını ifade etmektedir. İçsel Ölçüm Yaklaşımı, bankaların karşı karşıya kaldığı risklerin tek bir para biriminde ortaya konmasına olanak sağlamaktadır (Ayan, 2007: 98).

İçsel Risk Ölçüm Yaklaşımı, ulusal düzenleyici otorite BIS'in onayıyla gerçekleştirilmektedir. Bu tabii ki bir geçiş döneminde kazanılacak bir kapasite olacaktır. Ancak tüm bu süre zarfında düzenleyici ulusal otorite BIS, bankaların

kullandıkları modelin yapısını, etkinliğini ve personel nitelikleri gibi faktörleri değerlendirecektir (Üçgün, 2007: 42).

Tablo 20: Faiz Oranı Riski Vade Tablosu

Vadeye Kalan Süre	Risk Ağırlığı (%)
ZAMAN ARALIĞI	
1 aydan daha az	0,00
1 ay ile 3 ay arası	0,20
3 ay ile 6 ay arası	0,40
6 ay ile 12 ay arası	0,70
ZAMAN ARALIĞI	
1 yıl ile 2 yıl arası	1,25
2 yıl ile 3 yıl arası	1,75
3 yıl ile 4 yıl arası	2,25
ZAMAN ARALIĞI	
4 yıl ile 5 yıl arası	2,75
5 yıl ile 7 yıl arası	3,25
7 yıl ile 10 yıl arası	3,75
10 yıl ile 15 yıl arası	4,50
15 yıl ile 20 yıl arası	5,25
20 yıl ve daha fazla	6,00

Kaynak: (Ayan, 2007: 89).

Düzenleyici otorite bankaların içsel ölçüm yöntemini kullanabilmelerini iki maddeye bağlamıştır. Tabii ki bu bütün ülkelerde ilk etapta uygulaması oldukça zor bir yöntem olduğundan gelişmekte olan ülkeler bunun yerine Standart Yöntemi kullanmaktadırlar (Üçgün, 2007: 42).

Dış denetimlerle veya ulusal otoritenin denetimiyle değerlendirilecek modellerin kesinliği için şu kriterlerin minimum olarak sağlanması gereklidir (Üçgün, 2007: 43):

- İç denetim mekanizmasının işlerliğinin kazandırılıp, uygun koşullarda yapıyor olduğunun doğrulanması,
- İç denetim mekanizmasının çalışma kriterlerini banka faaliyetleri ile uygunluk gösterdiğinin kontrol edilmesi,
- Asgari sermaye yükümlülüklerinin hesaplanmasında kullanılan fiyatlandırma ve karmaşık formüllerin tespitinde kullanılan enstrümanların uygunluğunun ve bağımsızlığının sağlanması,
- Piyasa risk ölçümlerini gerçekleştiren bankaların, sistemin olası kazanç ve zararlarını tespit etme konusundaki başarısı için iç denetim sonuçlarının kontrol edilmesi,
- Risk ölçüm sisteminde veri akışının ve denetim sürecinin şeffaf ve ulaşılabilir olması gerekir.

2.7.3. Operasyonel Risk

Operasyonel riske ilişkin olarak, Basel I Uzlaşısı'nda bankaların en önemli riskinin kredi riski olduğu belirlenerek, bankaların bu riski bertaraf etmeleri için sermaye yükümlülüğü bulundurmaları gerektiği belirtilmiştir. İlerleyen yıllarda piyasa riski kavramı da ilk uzlaşısı da sermaye yükümlülüğü konusunda ele alınmaya başlanmıştır. Ancak ilk uzlaşıda bu iki tür risk tipinden başka bir yükümlülük uygulanmasına yer verilmemiştir. Basel Komitesi, öncelikle sektörde genel kabul görmeye başlayan operasyonel risk tanımını benimsemiştir (Üçgün, 2007: 44).

Basel I Uzlaşısı sermaye hesaplanmasında, dikkate alınan tek risk kredi riski iken Basel II düzenlemesinde operasyonel risk türüne de yer verilmiştir. Komite, operasyonel riske dayalı olarak asgari sermaye yükümlülüğünü üç temel şekilde hesaplamaktadır:

Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, İleri Düzey Yaklaşımı (TBB, 2002: 7). Tüm risklerden daha eski ve bir temel risk¹ olmasına rağmen operasyonel risk bilincinin ortaya çıkması 1970’li yıllara dayanmaktadır. Operasyonel risk, önceleri finansal kuruluşlarda “takas ve ödemelerin gerçekleşmeme riski” olarak dar bir kapsamda ifade edilmiş olup, 1980’li yıllardan itibaren türev araçların yaygın olarak kullanılması, birçok alandaki deregülasyon uygulamaları ve bilgi işlem sistemlerinin güvenliği konusunda yaşanan kayıp olayları sonucu, bu riskin kapsamının daha geniş olması gerektiği konusundaki bilinç artmıştır.

Ölçüm yaklaşımları ilk bileşen açısından incelendiğinde, BSY’de sermaye yükümlülüklerinin genel olarak İhracat Kredi Kuruluşlarınca (İKK) ülkelere verilen derecelendirme notlarına göre, SY’de ise Bağımsız Kredi Değerlendirme Kuruluşlarınca (BKDK)² ülkelere ve şirketlere verilen derecelendirme notlarına göre belirlendiği görülmektedir. Ayrıca her iki yaklaşımda da bazı portföyler için derecelendirme notları dikkate alınmamakta ve bu portföylerde yer alan krediler standart katsayılar kullanılarak hesaplamaya dahil edilmektedir. TİDD ve GİDD yaklaşımlarında ise sermaye yükümlülükleri, bankalar tarafından bireysel ve kurumsal müşterilerine verilen derecelendirme notları dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Bu ölçüm yaklaşımları kredi riski azaltım tekniklerinin dikkate alınması açısından değerlendirildiğinde ise, ölçüm yaklaşımlarında gelişmişlik seviyesi arttıkça, dikkate alınan kredi riski azaltım tekniklerinin kapsamı genişlemekte ve hesaplamalarda bankanın kendi tahminlerine daha fazla yer verilmektedir.

---

¹ Temel Risk ifadesi, kontrol ortamının kalitesine bağlı olmaksızın bankacılık faaliyetlerinde ortaya çıkan ve faaliyetlerin doğasından kaynaklanan kredi, piyasa ve likidite riski gibi finansal riskler ile bunların dışında kalan operasyonel riskler, stratejik risk, itibar riski gibi risk gruplarını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır.

² Basel II hükümleri içerisinde bazı alanlar ülkelerin denetim otoritelerinin tercihine bırakılmıştır. Bu alanlar dışında Basel II’ de yer alan hükümler ise konuya ilişkin asgari kriterleri ortaya koymakta olup, denetim otoritelerinin Basel II’ de yer alan herhangi bir kriteri daha sıkı kurallara bağlama imkânı bulunmaktadır. Örneğin Standard&Poors, Moodys, FITCH, vb.

2.7.3.1. Sermaye Yükümlülüğünün Belirlenmesi

Bankaların kredi riski ile birlikte operasyonel risk için de bulundurmaları gereken sermaye miktarının belirlenmesi ve katsayılarla gerekli ayarlamaların yapılması amacıyla Basel II'nin hazırlanması sürecinde sayısal etki çalışmaları (QIS) gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda, istişare metinleriyle getirilen esasların gerek operasyonel risk için ortaya çıkacak toplam ilave sermaye yükü, gerekse de kullanılan her bir yöntemden kaynaklanabilecek sermaye yükü üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmalarda, çalışmaya katılan bankalardan elde edilen verilerle operasyonel riskin büyüklüğü ve bankaların bu riskine şekilde ele aldıkları hakkında bilgi edinilerek, Basel II'nin temel hedeflerinden olan bankaların mevcut sermaye seviyesinin değiştirilmeden yasal sermaye kapsamına operasyonel riskin de dahil edilmesi ile birlikte sermaye yükümlülükleri belirlenmiştir. İlk aşamada operasyonel risk sermaye yükümlülüğü, sınırlı sayıda veri ile belirlenen katsayılarla Basel I asgari yasal sermaye tutarının (%8) yaklaşık %20'sine yakın bir düzeyde belirlenmiştir. Ocak 2002'de sonuçlanan QIS2 ve Temmuz 2002'de sonuçlanan QIS2,5 çalışmalarından elde edilen veriler ışığında operasyonel risk sermaye tutarının %20'den %12'ye çekilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Daha önceki QIS çalışmalarından farklı olarak G-10 ülkelerinin dışında kalan diğer ülkelerin de katılımıyla gerçekleştirilen ve sonuçları Mart 2003'de açıklanan QIS3 çalışmasından elde edilen veriler ışığında yapılan ayarlamaların ardından Üçüncü İstişare Metni (CP3) yayımlanmıştır (BCBS, 2003b). CP3 ile asgari yasal sermayenin %20'sinden %12'sine çekilen sermaye tutarlarına İleri Ölçüm Yaklaşımları (İÖY) için getirilen %8 oranındaki alt sınır kaldırılmıştır. CP3 için yapılan istişarelerin ardından Basel II nihai dokümanı Temmuz 2004'de yayımlanmıştır.

2.7.3.2. Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama Yöntemleri

Operasyonel risk tanımını ve risk ölçümüne esas veriler konusundaki temel yapıyı belirleyen komitenin önündeki en önemli konu sermaye yükümlülüğünün ne şekilde hesaplanacağına karar verilmesi ve bu amaçla yöntemlerin geliştirilmesiydi. Basel II düzenlemesinde, operasyonel risk, sistemler, insanlar, dış etkenler yetersiz ya da işlenmeyen iç süreçler nedeniyle ortaya çıkabilecek kayıp riski olarak tanımlanmaktadır (Candan ve Özün, 2006: 297–314). Komitenin yukarıda özelliklerine yer verilen operasyonel risk yaklaşımına dayalı olarak geliştirdiği asgari sermaye yükümlülüğü hesaplama yaklaşımları üç grupta ele alınmaktadır:

- Temel Gösterge Yaklaşımı
- Standart Yaklaşım
- Alternatif Standart Yaklaşım
- İleri Ölçüm Yaklaşımları (İÖY)

2.7.3.2.1. Temel Gösterge Yaklaşımı

Temel Gösterge Yaklaşımı operasyonel risk ölçümünde kullanılacak en basit yaklaşım olarak Basel II tarafından oluşturulmaktadır ve oldukça basit bir yöntemdir. Operasyonel risk için ayrılması gereken sermayenin, sabit bir göstergenin belirli bir oranı ölçüsünde hesaplanmasını gerektirmektedir. Komite bu yaklaşımı önemli risk göstergesi taşıyan bankalar için kullanımını önermemektedir. Bu yaklaşım uygulamada kolaylık sağladığı halde risk ölçümünde komite tarafından yeterli bulunmamıştır. Temel Gösterge Yaklaşımını kullanacak olan bankalar, operasyonel risk için pozitif yıllık brüt gelirin sabit bir yüzdesinin (alfa işaretiyle gösterilirler– α , %15) son üç yıl içindeki ortalamasına eşit tutarda sermaye ayırmak zorundadırlar. Bankalar yıllık brüt gelirin sıfır veya altında olduğu yıllarda bu rakamlar hesaplamaya dahil edilmeyecektir. Yani bankalar kâr etmediği yılları hesaplamaya dahil etmeyeceklerdir. Bankaların ayırması gereken sermaye yükümlülüğü aşağıdaki denklemle formüle edilmiştir (Özdemir, 2005: 102).

Bu denklemde:

$$K_{BIA} = [\sum(GI_{1...n} \times \alpha)/n]$$

K_{BIA} = Temel Gösterge Yaklaşımı uyarınca bulundurulacak sermaye

GI = Son üç yılın yıllık brüt geliri (pozitif ise)

n = Son üç yıl içinde brüt gelirin pozitif olduğu yılların sayısı

α = %15 oranını ifade eder.

Temel Gösterge Yaklaşımında operasyonel risk için ihtiyaç duyulan sermaye, muhasebe standartlarında da belirtilen net faiz geliri ile net faiz dışı gelirin toplamı alınarak brüt gelir tutarı baz alınıp hesaplanmaktadır. Bu hesaplama ölçütü ile şunlar amaçlanmaktadır:

- Karşılıkları (örneğin, ödenmemiş faizler için ayrılan karşılıklar) içermesi,
- Harici hizmet sağlayıcılarına ödenen ücretler de dahil faaliyet giderleri ve masraflarını içermesi,
- Bankacılık hesaplarında izlenen menkul kıymetlerin satışından gerçekleşen kar ve zararları içermemesi,
- Olağandışı veya düzensiz kalemleri ve sigortadan elde edilen gelirleri içermemesi şeklindedir.

Yapılan hesaplama basit ama esneklikten uzaktır. Temel Gösterge Yaklaşımı, uluslar arası faaliyet gösteren bankalara ve önemli faaliyet riskine sahip bankalara uygulanmamaktadır. Bu yaklaşımı tercih eden bankalar genellikle küçük ölçekli ve operasyonel risk kültürüne sahip olmayan bankalardır (Bolgün ve Akçay, 2005: 622).

Örneğin;

<p>A bankasının 3 yıllık ortalama brüt geliri : 100 TL   B bankasının 3 yıllık ortalama brüt geliri : 130 TL</p> <p>A bankasının operasyonel riske esas tutarı: $100 \text{ TL} \times \%15 \times 12,5 = 187,5 \text{ TL}$ B bankasının operasyonel riske esas tutarı: $130 \text{ TL} \times \%15 \times 12,5 = 243,75 \text{ TL}$</p>
--

Bu yöntemeye göre, B bankası faaliyetleri sonucunda A bankasına kıyasla daha fazla brüt gelir elde etmesi nedeniyle daha riskli olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle de daha fazla sermaye ayırması beklenmektedir.

2.7.3.2.2. Standart Yaklaşım

Temel Gösterge Yaklaşımı'na nazaran daha hassas bir ölçüm yöntemidir. Temel Gösterge Yaklaşımı'nda olduğu gibi risk göstergesi olarak brüt gelir kullanılmaktadır. Ancak bu yaklaşımda farklı olarak brüt gelir, bankanın her bir faaliyet kolu için ayrı olarak hesaplanmaktadır. Standart Yaklaşım'da, bankaların faaliyetleri, sekiz ayrı faaliyet koluna bölünür; Bunlar, kurumsal finansman, alım satım, perakende bankacılık, ticari bankacılık, tasfiye ve ödemeler, acentelik hizmetleri, varlık yönetimi ve perakende aracılık hizmetleridir (BDDK, 2005: 192).

Toplam sermaye bulundurma yükümlülüğü, faaliyet kollarının her birinde her yıla ilişkin hesaplanan yasal sermaye bulundurma gereksiniminin toplamının üç yıllık ortalamasıdır. Belirli bir yıl için negatif olan brüt gelir tutarı, diğer yıllara ait pozitif gelir tutarını azalttığından, herhangi bir yılın toplam brüt gelir değeri negatif ise o yıla ait brüt gelir tutarı sıfır olacaktır (Özdemir, 2005: 103).

Toplam sermaye bulundurma yükümlülüğü aşağıdaki formülle gösterilebilir

$$K_{SY} = \left\{ \sum_{\text{yıl 1-3 maksimum}} [\sum(BG_{1-8} \times \beta_{1-8}) 50] \right\} / 3$$

Bu denklemde:

K_{SY} = Standart Yaklaşımına göre sermaye bulundurma yükümlülüğü

BG_{1-8} = Sekiz faaliyet kolunun her biri için, belirli bir yılda yıllık brüt gelir.

β_{1-8} = Sekiz faaliyet kolunun her biri için, gereken sermaye seviyesini brüt gelir düzeyine bağlayan ve komite tarafından belirlenen sabit bir orandır (BDDK, 2006, s.192)

Standart yaklaşımda faaliyet kolları bazında betaların değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21: Standart Yaklaşım Beta Değerleri

İŞ KOLLARI	BETA FAKTÖRÜ
Kurumsal Finansman	B_1 %18
Alım Satım	B_2 %18
Perakende Bankacılık	B_3 %12
Ticari Bankacılık	B_4 %15
Takas ve Ödemeler	B_5 %18
Acentelik Hizmetleri	B_6 %15
Varlık Yönetimi	B_7 %12
Perakende Aracılık	B_8 %12

Kaynak: (Üçgün, 2007: 77).

2.7.3.2.3. Alternatif Standart Yaklaşım

Operasyonel risk ölçüm yönteminde kullanılan Alternatif Standart Yaklaşımı, perakende ve ticari bankacılık faaliyet kolları dışında standart yaklaşımla aynıdır. Ulusal denetim otoritesinin tercihinin bağlı olarak, denetim otoritesi, bir bankanın bu

alternatif yaklaşımı kullanmak istemesi ancak kendisini ikna etmesi şartıyla uygulanmasına izin verilmektedir. Alternatif Standart Yaklaşım'ın kullanılmasına izin alındıktan sonra tekrar Standart Yaklaşım'a dönmek için denetim otoritesinden tekrar izin alınması gerekmektedir. Büyük piyasalarda faaliyet gösteren ve risklerini çeşitlendirmiş olan büyük bankaların Alternatif Standart Yaklaşım'ı kullanması tavsiye edilmemektedir. Bu faaliyet kollarında, risk göstergesi olarak kullanılan brüt gelirin yerini kredi ve avans göstergeleri almış olup sermaye gereksinimi hesaplamasında 'm' sabit faktörü ile çarpılmaktadır. Perakende bankacılık için Alternatif Standart Yaklaşım ile operasyonel risk sermaye bulundurma yükümlülüğü aşağıdaki denklemlerle hesaplanmaktadır:

$$K_{PB} = \beta_{PB} \times m \times LA_{PB}$$

Bu denklemde:

K_{PB} = Perakende bankacılık faaliyet kolu için sermaye bulundurma yükümlülüğüdür.

β_{PB} = Perakende bankacılık faaliyet kolu için beta değeridir.

LA_{PB} = Toplam bakiye perakende krediler ve avanslar tutarının son üç yıl içindeki ortalamalarıdır.

m = 0,035'dir.

Birinci Seçenekte standart yaklaşımda önerilen katsayılar kullanılarak hesaplamaların yapılması, ikinci Seçenekte ise, ticari bankacılık ve bireysel bankacılık için %15, diğer faaliyet kolları için %18 rakamları katsayı olarak kabul edilmiştir.

Tablo 22: Alternatif Standart Yaklaşımın Beta Değerleri

İŞ KOLU	GÖSTERGE	1.SEÇENEK	2.SEÇENEK
Kurumsal Finansman	BG ₁	%18	%18
Alım Satım	BG ₂	%18	%18
Perakende Bankacılık	T.Kredi %3,5	%12	%15
Ticari Bankacılık	T.Kredi %3,5	%15	%15
Takas ve Ödemeler	BG ₅	%18	%18
Acentelik Hizmetleri	BG ₆	%15	%18
Varlık Yönetimi	BG ₇	%12	%18
Perakende Aracılık	BG ₈	%12	%18

Kaynak: (Bolgün ve Akçay, 2005: 624).

BG: Brüt Gelir

2.7.3.2.4. İleri Ölçüm Yaklaşımı

Bu yaklaşım, temel gösterge yaklaşımı ve standart yaklaşımdan farklı olarak daha karmaşık fakat riske duyarlı bir yöntemdir. Sermaye gereksiniminin ölçülmesinde bankaların kendi içsel ölçüm modellerini kullanmalarına olanak veren ve denetim otoritesinin belirlediği nitel ve nicel koşullara dayalı olarak kullanılan ileri ölçüm yaklaşımları, diğer yaklaşımlara göre çok daha yüksek risk duyarlılığına sahiptir (Ayan, 2007: 122).

İleri ölçüm yaklaşımında, bankalar operasyonel risk sermaye gereksinimlerinin hesaplanması amacıyla beklenen ve beklenmeyen operasyonel risk zararlarını dikkate alarak tahminler yürütmektedirler. Beklenen operasyonel risk zararı, operasyonel zarar verilerinin dağılımının ortalamasını, beklenmeyen operasyonel risk zararı ise standart sapmayı ifade etmektedir (Özdemir, 2005: 105).

Operasyonel risk türleri, personel riski, teknolojik riskler, organizasyon riski, yasal riskler ve dış risklerden oluşmaktadır. Operasyonel risk bankaların karşılaştıkları en eski risk türüdür. Yeni kurulan bir banka kredi işlemleri veya piyasa

pozisyonuyla ilgili karar vermeden önce operasyonel risklere maruz kalır (Geiger, 2000: 1).

Son yıllarda bankalar açısından operasyonel riskin öneminin artması özellikle uluslararası finansal piyasalarda kullanılmakta olan ürünler, yöntemler ve teknolojinin oldukça karmaşık bir düzeye ulaşmasından kaynaklanmaktadır. İşlemlerin karmaşıklığıyla beraber tamamlanma hızı ve verilere olan ihtiyaç artmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak finansal kurumların teknolojik sistemlere ve kilit personele bağımlılığı belirginleşmiştir (Keck and Jovic, 1999: 964).

Türkiye’de BDDK’nın 8 Şubat 2001 tarih 24312 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Hakkında Yönetmelik’te operasyonel risk; “Banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafında zaman ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilmemesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile deprem, yangın, sel gibi felaketlerden kaynaklanabilecek kayıplara ya da zarara uğrama ihtimali” olarak tanımlanmaktadır (Boyacıoğlu, 2002: 51).

2.7.3.3. Operasyonel Risk Türleri

1. Personel Riski (Teker, 2006: 31)

Çalışan kendisindeki bilgi eksikliğinin farkında değildir. Doğru işlem yaptığı düşüncesiyle hareket eder. Çalışan kendisindeki bilgi eksikliğinin farkındadır. Ancak bunu açıklamaya çekindiğinden hatalı işlemleri devam ettirir. Çalışan kendisindeki bilgi eksikliğinin farkındadır. Bu eksikliği kendine fayda sağlamak çabasıdır.

2. Sistemsel Riskler (Teker, 2006: 31)

- Teknoloji ve Yatırım Riski
- Sistem Geliştirme ve Uygulama
- Sistem Kapasitesi
- Sistemin Başarısızlıkları
- Sistemin Güvenliği

3. Organizasyon (Süreç) Riski (Teker, 2006: 52)
  - Proje riski
  - Banka içi ve banka dışı raporlama riski
  - Görev satış ve hizmet riski
  - Görev tanım ve yetkilerinin belirlenmesi riski
  - Ödeme ve teslimat riski (Bolgün ve Akçay: 2005: 199)
  - Personel Riski
  - Sistemsel Riskler
  - Organizasyon(Süreç) Riski
  - Yasal Riskler
  - Dış Riskler (Üçgün, 2007: 51–55).

2.7.4. İkinci Yapısal Bloğun İncelenmesi

Uzlaşımın ikinci yapısal bloğu (YB2), denetim otoritesinin banka hakkında detaylı bir takım inceleme ve değerlendirmelerde bulunması ile ilgilidir. YB2 dört temel prensip üzerine inşa edilmektedir:

Prensip 1: Bankanın içsel sermaye yeterliliğini değerlendirmesi ve sermayenin seviyesini korumak için bir sermaye stratejisi benimsemesi,

Prensip 2: Denetim otoritesinin bankanın ekonomik sermaye yeterliliği konusundaki değerlendirmelerini incelemesi ve bankanın tüm risklerini birlikte değerlendirerek yasal sermaye yeterliliğini değerlendirmesi,

Prensip 3: Bankanın asgari yasal sermayenin üzerinde bir sermaye ile faaliyette bulunması,

Prensip 4: Denetim otoritesinin bankanın sermayesindeki aşınmayı önceden belirleyerek erken müdahalede bulunmasıdır. Bankalara YB1 kapsamındaki yükümlülükler ilave olarak YB2 kapsamında da bir takım yükümlülükler getirilmektedir. Bankalara YB2 kapsamında getirilen en önemli yükümlülükler şunlardan oluşmaktadır:

- Bankanın faaliyetleriyle uyumlu bir içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecine sahip olması ve bu sürecin etkili bir şekilde işletiliyor olması,
- Faiz oranı riski (vadeli pozisyonlar ve opsiyonlar için elde bulundurma maliyetinde değişiklik riski),
- Bankanın karşı karşıya bulunduğu tüm riskler göz önünde bulundurularak içsel sermaye değerlendirmesinin gerçekleştirilmesi (ekonomik sermaye tahsisinin gerçekleştirilmesi),
- YB1'deki asgari yasal sermayenin üzerinde bir sermaye ile faaliyette bulunulması gerekmektedir.

Operasyonel risk, YB2 kapsamında ele alındığında ise aşağıda yer alan konular ön plana çıkmaktadır:

- Bankanın genel risk yönetimi uygulamaları içerisinde operasyonel risk yönetimine ilişkin temel unsurlara sahip olması,
- Bankanın yasal sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan yöntemle ilişkin ölçütleri yerine getirmesi,
- Bankanın ekonomik sermaye tahsisinde operasyonel riskin diğer unsurlarını da değerlendirmeye dahil etmesi,

Denetim otoritesinin operasyonel riskler için ilave sermaye yükümlülüğü getirmesi gerekmektedir.

2.7.5. Üçüncü Yapısal Bloğun İncelenmesi

Üçüncü yapısal blok (YB3) ile bankaların riskleri, risk yönetim sistemleri ve sermaye yeterlilikleri konularında kamuya açıklamada bulunmaları yükümlülüğü getirilmektedir. Komite YB3 ile YB1'in asgari sermaye yükümlülüklerini ve YB2'nin denetim otoritesinin incelemesi sürecini tamamlamak üzere piyasanın banka ile ilgili temel ve önemli bilgilere sahip olmasını sağlayacak bir kamuyu bilgilendirme sürecini oluşturarak piyasa disiplini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Piyasa mekanizmasının güçlendirilmesi için yapılması zorunlu bilgilendirmeler içerisinde YB1 ve YB2'deki birçok konunun içerisinde operasyonel risk de yer almaktadır. Bankaların operasyonel risklerine ilişkin olarak YB3 kapsamında yapmaları zorunlu açıklamalar şu ana başlıklar altında toplanmaktadır (BCBS, 2004):

- Operasyonel risklerin yönetimine ilişkin izlenen stratejiler ve uygulanan süreçler,
- Operasyonel risk yönetimi fonksiyonunun yapısı ve organizasyonu,
- Risk raporlaması ve/veya risk ölçümü sistemlerinin kapsamı ve niteliği,
- Operasyonel riskten korunma ve/veya riski azaltma politikaları,
- Riskten korunma ve/veya riski azaltma araçlarının sürekli etkililiğinin izlenmesine yönelik stratejiler ve süreçler,
- Yasal sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında benimsenen yaklaşımlar,
- İleri ölçüm yaklaşımlarını kullanmasına izin verilmişse kullanılan yöntemlere ilişkin bilgiler,
- İleri ölçüm yaklaşımı kullanmasına izin verilmiş bankaların risk azaltımı amacıyla kullandığı sigortalama uygulamaları,
- Operasyonel riskler için ayrılan sermaye miktarı (bankanın bütünü için ve mevcut ise her bir işkolu için) şeklindedir.

Bankaların operasyonel risklere ilişkin olarak yapacakları açıklamalar, gerek bankanın operasyonel risk profilini ortaya koyması gerekse operasyonel risklerini yönetme kabiliyetinin piyasalar tarafından değerlendirilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Diğer konuların arasında bankaların bu aşamada yapacakları en önemli açıklama operasyonel riskler için hesaplanmış oldukları sermaye tutarları konusunda olacaktır. Örneğin, ileri ölçüm yaklaşımlarını kullanan benzer bankaların yanında bir bankanın temel gösterge yaklaşımı ile sermaye yükümlülüğünü hesaplaması, benzer diğer bankalar risk yönetim sistemlerini oluşturmuş iken bu konuda yetersiz bulunan bir bankanın rekabetçi avantajını kaybetmesi söz konusu olabilecektir. Piyasaların bankalar hakkında daha fazla bilgiye sahip olması onları daha iyi değerlendirme imkânı vereceğinden, bu değerlendirmeler piyasadaki fiyatlandırmaları ve fon hareketlerini de etkileyebilecektir. Hatta bankalar

yapacakları açıklamalar nedeniyle bir itibar riski ile karşı karşıya kalmamak için risk yönetimine yaklaşımlarını da değiştirebileceklerdir (BDDK, 2005/1).

3. BÖLÜM

BASEL II'DE YER ALAN KREDİ RİSKİ ÖLÇÜM YAKLAŞIMLARI VE KREDİ DERECELENDİRMELERİ

Basel II Kriterlerinin Türkiye'de uygulanabilirliği gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında daha zor görülmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri Türk bankacılık sektörüne oranla daha gelişmiş ve ekonomik işleyişe katkı yapan bir niteliğe sahiptir. Bu durum bazı açılardan Türkiye'nin ulusal gelirin düşüklüğü ile ilgilidir. AB ülkeleri bankaları incelendiğinde toplam aktif büyüklüğü toplam milli gelirin 3 katı kadardır. Türkiye'de ise bu oran %80 seviyesindedir. Mevduatın krediye dönüşüm oranları AB ilk 15 ülkede %100 sonradan üye olan ülkelerde %80 iken Türk Bankacılık sisteminde bu oran %50 seviyelerindedir (Ayan, 2007: 79).

3.1. KOBİ TANIMLAMASI VE PORTFÖY SINIFLANDIRMASI

Basel II'de KOBİ'lere yönelik en kritik konumda olan hüküm KOBİ tanımıdır. Bu tanım bazı durumlarda kredilerin hangi portföye dahil edileceği açısından önem kazanırken, bazı durumlarda da aynı portföy içerisinde büyük ölçekli şirketler ile KOBİ kredilerinin farklı sermaye yükümlülüklerine tabi olması sonucunu doğurmaktadır (BDDK, 2005/4).

Hazine Müsteşarlığı'nın tanımına göre; imalat sanayinde faaliyette bulunan ve yasal defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis, taşıt araç ve gereçleri, demirbaşlar vb. toplamının net tutarı 400 bin Türk Lirasını aşmayan;

- Doğrusal olmayan pozisyonlar için kullanılabilir (opsiyonlar da olduğu gibi). Bunun yanında, sadece getiri ve fiyatlar değil, volatilité de simüle edilebilir,
- 1-9 işçi çalıştıran işletmeler çok küçük ölçekli,

- 10–49 işçi çalıştıran işletmeler küçük ölçekli,
- 50–250 işçi çalıştıran işletmeler orta ölçekli işletmelerdir (TBB Dergisi, Yayın No:228, 2004, s.17), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

3.2. BASEL II' YE GÖRE KOBİ VE KOBİ KREDİLERİ

Ülkemizde şimdiye kadar yapılan KOBİ tanımlarından farklı olarak, Basel II'de sermaye yeterliliğini belirlemek için kullanılan standart yöntemde SME (Small and Medium Sized Entities) sınıfının sınırları firmaların yıllık toplam satış cirolarına göre belirlenmeye başlanacaktır. KOBİ; toplam cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen firmalar olarak tanımlanmaktadır. KOBİ tanımına bağlı olarak “perakende-kurumsal” ayrımı çok önem kazanmakta olup bir bankadaki toplam kredisi (Nakit + Gayrinakit) 1 Milyon Euro'nun altında kalan KOBİ'ler “perakende portföy” içinde tanımlanmakta, ilgili bankadaki kredi miktarı 1 milyon Euro'nun üstünde olan KOBİ'ler ise “kurumsal portföy” içinde tanımlanmaktadır (TBB Dergisi, Yayın No:228, 2004, s.5), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Tablo 23: Kobi Tanımlamaları

Kurum	Sektör	Çalışan Kişi	Sabit Yatırım Tutarı	Grup İlişkisi
KOSGEB	İmalat Sanayi	≤150		
Halk Bankası	İmalat Sanayi	≤250	<1.500.000 TL	
Eximbank	İmalat Sanayi	≤200	<2.000.000 USD	
Hazine Müsteşarlığı	İmalat Sanayi, Tarım, Turizm, Sağlık, Eğitim, Madencilik, Yazılım Geliştirme	≤250	<950.000 TL	<%25
Dış Ticaret Müsteşarlığı	İmalat Sanayi	≤200	<2.000.000 USD	
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)		<100 Kişi		
Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)		<100 Kişi		
Kredi Garanti Fonu		<250 Kişi		

Kaynak:“Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler” (Çevirimiçi), http://www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf.

Tablo 24: Basel II Kriterlerine Göre KOBİ’ler

Kredi Limiti(K)	Yıllık Ciro(C)	Sınıflandırma
K>1.000.000 Euro	C>50.000.000 Euro	Kurumsal
K>1.000.000 Euro	C<50.000.000 Euro	Kurumsal-KOBİ
K<1.000.000 Euro	C>50.000.000 Euro	Kurumsal
K<1.000.000 Euro	C<50.000.000 Euro	Perakende-KOBİ

Kaynak: İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası, “Basel II ve Kobi’ler” Rapor No: 06/46, İstanbul, 2006, (Çevirimiçi).

Basel II Uzlaşısı perakende KOBİ tanımına uygun olan firmaları perakende portföyü içerisinde kabul edip, %75 risk ağırlığının uygulanmasını öngördüğünden, bankalar açısından bu ayırım önemli bir durum almıştır. Bir firma kullandığı kredi miktarına bağlı olarak bir bankada kurumsal krediler portföyü içerisinde yer alabilecektir. Basel II düzenlemeleri, öncelikli olarak büyük tutarlı krediler için endüstri pratiklerine dayandırılarak oluşturulmuştur. Zamanla bu düzenlemeler, düşük tutarlı perakende kredilerin özelliklerini de dikkate alarak yeniden tanımlanmıştır (Başar, 2007: 49).

Basel II ile birlikte bankalar, kredi tahsis etmeden önce şirketlerin finansal performansı kadar yönetim performansı ile de ilgileneceklerdir. Bağımsız derecelendirme kuruluşları ve bankalardan finansal performansları ve yönetim performansları yüksek olan KOBİ'ler daha iyi derecelendirme notları alarak daha düşük maliyetli kredi imkânına sahip olacaklardır (Üçgün, 2007: 102).

Ayrıca Basel II'de bankaların İçsel Derecelendirme Yöntemini (IRB) kullanmaya teşvik edildikleri ve geçiş aşamasından sonra bu yöntemin bankalarca kullanılmasının daha hassas risk ölçümüne olanak tanıyacağı gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Bunlara ilaveten, zamanla bankalardan kredi kullanan firmalarla ilgili bazı bilgiler 'Kredi Kayıt Bürosu' sistemi içinde yer alacak ve bilgilerin bankalarca paylaşıldığı bu sistemde bankalar firmaların kullandıkları kredileri yakından takip etme olanağına sahip olacaklardır. Kurumsal portföyde değerlendirilen ve dışsal derecelendirme notuna sahip olmayan bir firma % 100 risk ağırlığına tabi olacak, risk ağırlığı ülke risk ağırlığından daha iyi olamayacaktır. Eğer firmanın rating notu varsa ülke risk ağırlığından daha iyi bir dereceye sahip olabilecektir. Bununla beraber Basel II'ye uyumla birlikte firmaların dışsal derecelendirmeye tabi tutulmaları ve şeffaflaşmaları neticesinde AB'ye üyelik sürecinde yabancı sermayenin girişi ile birlikte ülkemizin yurtdışı borçlanma maliyeti de düşecek ve ülke notumuz (B+) iyileşerek ülkemizin risk ağırlığı % 100'ün altına (%50, %75 seviyelerine) inebilecektir. Bu durumda da kurumsal portföyde yer alan firmalara uygulanacak risk ağırlığı bu seviyelere indiğinde, bankaların daha az sermaye tutmaları neticesinde kredi faiz oranlarında ciddi düşüşler olabilecek ve bu da kredi kullanan firmalara

büyük avantajlar sağlayabilecektir (TBB, 2004, Yayın No:228, s.22), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Basel II'de sermaye yükümlülüğü hesaplamaları iki temel bileşenden oluşmaktadır. İlk bileşen, krediler için alınan teminat, garanti gibi kredi riski azaltım araçları (KRA) dikkate alınmadan, sadece kredinin türü ve/veya borçlunun kredi değerliliği ve diğer özellikleri dikkate alınarak yapılan hesaplamalardır. İkinci bileşen ise kredi riski azaltım tekniklerinin etkisinin dikkate alındığı kısımdır. Aşağıda, Basel II'de yer alan dört ölçüm yaklaşımı bu iki bileşen açısından değerlendirilecektir. Ölçüm yaklaşımları ilk bileşen açısından incelendiğinde, BSY'de sermaye yükümlülüklerinin genel olarak İhracat Kredi Kuruluşları (İKK) ülkelere verilen derecelendirme notlarına göre, SY'de ise Bağımsız Kredi Değerlendirme Kuruluşları (BKDK) ülkelere ve şirketlere verilen derecelendirme notlarına göre belirlendiği görülmektedir. Ayrıca her iki yaklaşımda da bazı portföyler için derecelendirme notları dikkate alınmamakta ve bu portföylerde yer alan krediler standart katsayılar kullanılarak hesaplamaya dahil edilmektedir. TİDD (Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı) ve GİDD (Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı) Yaklaşımlarında ise sermaye yükümlülükleri, bankalar tarafından bireysel ve kurumsal müşterilerine verilen derecelendirme notları dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Bu ölçüm yaklaşımları kredi riski azaltım tekniklerinin dikkate alınması açısından değerlendirildiğinde ise ölçüm yaklaşımlarında gelişmişlik seviyesi arttıkça, dikkate alınan kredi riski azaltım tekniklerinin kapsamı genişlemekte ve hesaplamalarda bankanın kendi tahminlerine daha fazla yer verilmekte, ancak bununla birlikte, gelişmiş yöntemleri kullanan bankalar risk yönetimine ilişkin daha sıkı kriterlere tabi olmaktadır. Kredi riski azaltım tekniklerinin dikkate alınmasında temel olarak üç farklı yöntem kullanılabilir. Bunlar Basit Yöntem ve Kapsamlı Yöntem ile Temerrüt Halinde Kayıp (THK) oranlarının bankalar tarafından hesaplandığı yöntemdir. Ayrıca Kapsamlı Yöntem içerisinde yer alan kesintilerin (K) Basel II'de yer alan standart değerleri ile kullanılması veya bankalar tarafından hesaplanması mümkündür.

Tablo 25: Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama ve Risk Azaltım Yöntemleri

Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama Yöntemi	Kredi Azaltım Tekniklerine (KRA) İlişkin Yöntemler					
		Basit Yöntem	Kapsamlı Yöntem (Standart Kesintiler)	Kapsamlı Yöntem(İçsel Kesintiler)	İçsel THK	
	BSY	<u>Risk Ağırlığı:</u> İKK Notu <u>KRA:</u> Korumanın Risk Ağırlığı				
	SY	<u>Risk Ağırlığı:</u> BDDK notu <u>KRA:</u> Korumanın Risk Ağırlığı	<u>Risk Ağırlığı:</u> BDDK Notu <u>KRA:</u> Standart Kesintiler	<u>Risk Ağırlığı:</u> BDDK Notu <u>KRA:</u> İçsel Kesintiler		
	TİDDY		<u>Risk Ağırlığı:</u> Banka tarafından verilen derecelendirme notu <u>KRA:</u> Standart kesintilerden hesaplanan THK	<u>Risk Ağırlığı:</u> Banka tarafından verilen derecelendirme notu <u>KRA:</u> İçsel kesintilerden hesaplanan THK		
GİDDY				<u>Risk Ağırlığı:</u> Banka tarafından verilen derecelendirme notu <u>KRA:</u> Banka -THK		

Kaynak: (BDDK, 2005/4: 15).

3.2.1. Kredilendirmede Geleneksel Yaklaşım

Bankalarda, kredilendirmede Basel II öncesi genel kabul görmüş “geleneksel” yaklaşımda amaç “iyi kredi” vermektir. Bu çerçevede her firma, piyasa konusunda tecrübeli uzmanlarca incelenir, istihbaratı yapılır, sonuçta iyi çıkan firmalara kredi tahsis edilir. Bu krediler güvence için teminat altına alınır ve geri ödemeler izlenir. Böyle bir yapının risk odaklı olmaması nedeni ile de fiyatlama bankanın maliyetinin üzerine bir kar payı koyması yoluyla yapılır (TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, s.10), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Kredilendirme uzman görüşleri ile yapıldığı için sonuçlar sübjektif olmakta, bir uzmanca “kötü” bulunan firma diğer bir uzmanca “iyi” bulunabilmekte ve kredilendirme taşınan risklerin sayısallaştırılmasına dayanmadığı için riskler fiyatlanamamakta, riskleri yönetebilen iyi firmalar bunun avantajlarından yararlanamamakta ve farklı bankaların farklı değerlendirme kriterleri bankacılık sektöründe ortak bir fiyatlamanın oluşmasını engellemektedir.

Geleneksel yaklaşımın dezavantajlarının zaman içinde ortaya çıkması ile bankalarda “geleneksel yaklaşım”dan “risk odaklı” yaklaşıma doğru bir yönelim başlamıştır.

3.2.2. Kredilendirmede Basel II Yaklaşımı

Basel II ile birlikte “iyi kredi”nin sübjektif yöntemlerle belirlenmesi sürecinden, kredinin çeşitli unsurları ile ne kadar riskli olduğunun belirlenmesi sürecine ve buna göre fiyatlama yapılmasına doğru bir geçiş yaşanmaya başlanmıştır. Yeni yaklaşımda “iyi” veya “kötü” kredi değil, “riskli” veya “az riskli” kredi vardır, bir kredinin riskli olması onun “kötü” olduğu anlamına gelmez, önemli olan kredinin riskinin iyi analiz edilmesi ve doğru fiyatlanmasıdır. Basel II çerçevesinde risklerin bankalarca daha iyi ölçülebilmesinin, riske dayalı fiyatlamayı da beraberinde getirmesi beklenmektedir. Riske dayalı fiyatlama, bankanın fiyatı aldığı riske göre belirlemesi, daha çok risk aldığı ürünleri daha pahalıya satarken, daha düşük riskli ürünleri daha ucuza satması olarak yorumlanabilir. Daha geniş bir tanım olmakla birlikte KOBİ temsilcileri açısından kredi riski, firmaların kullandığı kredilerin

bankalar üzerinde yarattığı risk olarak yorumlanabilir. Bu anlamda, riskliliğin ölçümü iki ana unsura dayanmaktadır; kredi kullananın risklilik seviyesi ve kredi işleminin risklilik seviyesi. Kredi kullananın riski firma derecelendirme sistemi ile ölçülürken, işlemin riski ise işlem çeşidi, teminat, vade, para birimi gibi unsurlar ile değerlendirilmektedir (TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, s.13, (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>).

Tablo 26: Standart Yönteme Göre Derecelendirme Sınıfları

Harici Derecelendirme Notu	Perakende Risk Ağırlığı	Diğer Firma Risk Ağırlığı
AAA'dan AA-'ye kadar	%75	%20
A+'dan A-'ye kadar		%50
BBB+'dan BB-'ye kadar		%100
BB-'den düşük		%150
Derecelendirilmemiş		%100

Kaynak: TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, s.13, (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Verilen kredinin, kime verildiğinin riskinin ölçülmesinde kullanılan kriter, firmanın derecelendirme notudur. Firmanın finansal (bilanço, gelir tablosu gibi finansal verilerinin değerlendirilmesi) ve niteliksel (yönetici ve ortakların geçmişi, ithalat ihracat, pazar payı vb.) faktörlerinin değerlendirilmesi sonucu atanan derecelendirme notu bankaya bu firmaya verilecek kredinin taşıyacağı riski gösterir ve bu işlem sonucu bankanın tutması gereken sermayenin belirlenmesinde girdi olarak kullanılır. Kredi verilen firmanın derecelendirme notu düştükçe banka hem daha çok risk alacak, hem karşılık olarak daha çok sermaye tutacak ve dolayısıyla daha çok kaynağını getiriden mahrum bırakacaktır. Bir rating sistemi kullanılmasında amaç, firmanın taşıdığı riskleri objektif olarak ölçmektir. Bu durum, ortak bir dilin oluşmasına yardımcı olmanın yanında bankaların bir firma için çok benzer fiyatlamalar yapmasına neden olacaktır. Bu amaç doğrultusunda firmaların ratinglerinin “güncel” olması çok önemlidir. Yani, bankalar belli dönemlerde

firmaların derecelendirme notlarını güncelliyor olacaktır (TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, s.13), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Basel II uygulamaları kapsamında ticari emlak ipoteği karşılığı verilen kredilerin (fabrika, depo vb) teminat kapsamına alınması özel ve oldukça zorlayıcı şartlara bağlanmıştır. Diğer yandan teminatına ikamet amaçlı gayrimenkul ipoteği alınan kredilerin % 35 risk ağırlığıyla değerlendirilmesi planlanmaktadır. Kredi maliyetini etkileyecek anahtar faktörlerin başında KOBİ'lerin borçlu derecelendirme notu, bankaların içsel derecelendirme notu, kullandıkları kredi türü ile bankalara sunacakları teminatların kalitesi gelmektedir. Bu uygulamanın en önemli fakat KOBİ'ler için zorlayıcı özelliklerinden biri herhangi bir KOBİ'nin bankaların benzer risk ölçümleri nedeniyle her bankadan aynı kredi fiyatını alması olacaktır.

KOBİ'ler işletme faaliyetleri sırasında en çok finansman sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Bu finansman sorunlarının temelinde KOBİ'lerin öz sermaye yapılarının zayıflığı yatmaktadır. Bağımsız derecelendirme kuruluşları ile bankalar tarafından derecelendirmeye tabi tutulacak olan KOBİ'lerin değerlendirilecek olan özelliklerinin en başında sahip olduğu işletme sermayesi gelmektedir. Güçlü sermaye yapısına sahip KOBİ'lere verilen kredilerin maliyetleri diğer KOBİ'lere verilen kredilerle karşılaştırıldığında daha düşük olacaktır. Bu yapı doğal olarak güçlü sermayeli KOBİ'lere avantaj sağlayacaktır. Basel II sürecinin Türk Bankacılık sektörüne muhtemel etkileri aşağıdaki gibi sıralanacaktır:

- Basel II daha etkin ve disipline edilmiş bir bankacılık sistemini beraberinde getirecektir.
- Risk yönetiminin etkin bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayarak, çağdaş risk yönetimi tekniklerini geliştirecektir.
- Basel II sürecinde ülke risk ağırlığı yüzde 20'den yüzde 100'e çıkmaktadır. Bu durum Türk bankalarının dışarıdan sağlayacakları sendikasyon kredilerinin faizinde artış, miktarında ise düşüşe neden olacaktır.
- Basel II ile birlikte ülke risk ağırlığının yüzde 100 olması sebebiyle Hazine tarafından ihraç edilen aynı risk ağırlığına sahip tahvil, bono, eurobond'a ve

diğer borçlanma senetlerine yatırım yapan yerli ve yabancı bankalara asgari yüzde 8 oranında sermaye yükümlülüğünü de beraberinde getirecektir.

- Basel II kararları; etkin risk yönetimi ve iç kontrol sisteminin yerleşmesiyle birlikte bankalarımızda “Kurum İçi Risk/Kontrol Kültürü”nün oluşmasına da katkı sağlayacaktır. Etkin bir risk yönetimi anlayışı çerçevesinde “Risk Odaklı Denetim” sürecine katkı sağlayarak bankaların büyümesine yardımcı olacaktır. Bu anlamda toplam risk faktörleri içinde yüzde 20’lik bir ağırlığa sahip olan iç kontrol sisteminin yeterliliği ve etkinliği de son derece önem kazanacaktır.
- Bankaların pazarlama, operasyon ve tahsis grupları arasındaki “Kuvvetler Ayrılığı Prensibi” daha etkin şekilde kullanılacaktır.
- Aktif-Pasif yönetiminin etkin şekilde uygulanması suretiyle piyasa riski yönetimi ile arasındaki bağlantı ve bilgi akışı güçlü hale gelecektir.
- Kurumsal krediler içinde KOBİ’lere ilişkin farklı risklerin göz önünde bulundurularak bu işletmelere kullandırılan kredilerin diğer büyük firma kredilerinden ayrılması ve büyük firmalara göre daha az sermaye ayrılmasını gündeme getirecektir (Üçgün, 2007: 98–100).

Daha iyi bir derecelendirme notu alabilmek için KOBİ’lerin dikkat etmesi gereken bazı temel faaliyet ve özelliklere aşağıda yer verilmiştir:

- Yönetim, yönetim yapısı ve personel
- Amaçlar ve ürün / hizmet gelişimi
- Muhasebe, kontrol ve risk yönetimi
- Finansal yönetim
- İç süreçler, ürün / hizmet ve teknoloji
- Satış ve pazarlama faaliyetleri, pazar konumu, rekabet
- Müşteriler ve tedarikçiler
- Güvenilirlik ve açık iletişim.

(TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, ss.22–25), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Basel II ile birlikte bankalar kredi tahsis etmeden önce şirketlerin finansal performansı kadar yönetim performansı da ilgileneceklerdir. Bağımsız

derecelendirme kuruluşları ve bankalardan finansal performansları ve yönetim performansları yüksek olan KOBİ'ler daha iyi derecelendirme notları alarak daha düşük maliyetli kredi imkânına sahip olacaklardır. Böylece bankalar iyi yönetim uygulamalarına ve finansal performansa sahip KOBİ'lere daha avantajlı kredi ve finansman olanakları sunacaklardır. Kurumsal yönetim kalitesi yükseldikçe, finansman imkânı ve likidite artmakta ve sermaye maliyeti düşmektedir. İyi yönetilen şirketler krizlerde sermaye piyasasından dışlanmayacak, krizleri daha kolay atlatabilecektir. Söz konusu kurumsal yönetişimin temel kuralları arasında yer alan kavramlar KOBİ'lerin Basel II çerçevesinde öngörülen gelişimi ile paralellik arz etmektedir. Bu kavramlar:

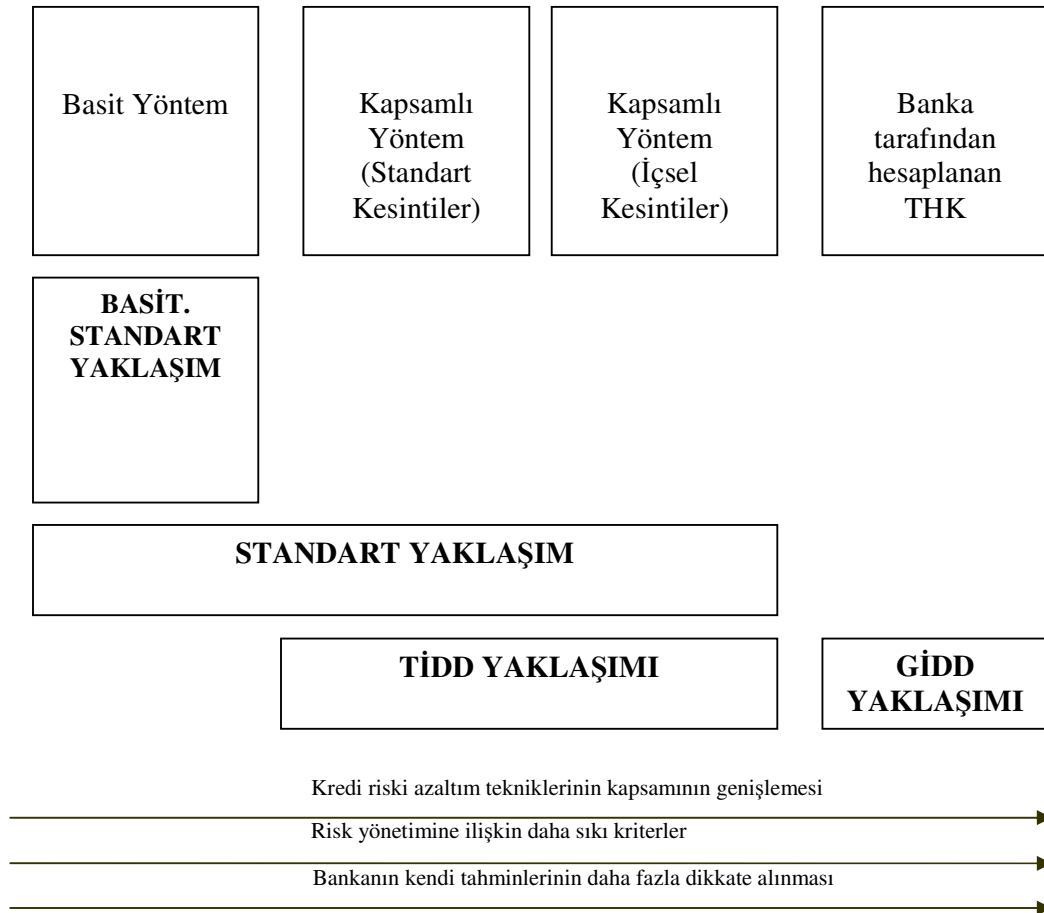
- Eşitlik: Tüm faaliyetlerde pay ve menfaat sahiplerine eşit davranılması,
- Şeffaflık: Ticari sır dışında şirket ile ilgili finansal ve niteliksel bilgilerin, zamanında, doğru, eksiksiz ve tutarlı şekilde ilgili mercilere ve kamuoyuna duyurulması,
- Hesap verebilirlik: Yönetimlerin pay sahiplerine/hissedarlara hesap verme zorunluluğu,
- Sorumluluk: Şirket yönetiminin tüm faaliyetinin mevzuata, ana sözleşmeye ve şirket içi düzenlemelere uygunluğu ve bunun denetlenmesidir.

Yapılması gerekenler;

- Firmaların esas faaliyet konularında çalışması,
- Kayıt dışı ekonominin kayıt içine alınması,
- Faaliyetlerinden doğan risklerini kompanse (hedge) edecek finansal enstrümanların kullanılması,
- KOBİ'lerin Basel II'nin öngördüğü teminat yapısına uyum sağlaması firmaların düşük maliyetli kredi kullanmalarına imkân sağlayacaktır.
- KOBİ'lerin sermayelerini güçlendirmeleri, bağımsız derecelendirme kuruluşlarından ve bankalardan alacakları derecelendirme notlarını yükselterek düşük maliyetli kredi olanakları sağlayacaktır.
- Uluslararası kabul görmüş standartlarda, güvenilir mali tabloların üretilmesi,

- Raporlama, veri tabanı konularında yeni teknolojik yatırımların tamamlanması,
- Kurumsal yönetim kültürünün en üst yöneticiden tüm çalışanlara kadar yerleştirilmesi,
- Risk yönetimi konusunda uzmanlaşmayı sağlamak üzere nitelikli insan kaynağına yatırım yapılması gerekmektedir (TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, ss.29-30, (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>).

Şekil 4: Kredi Riski Azaltım Teknikleri (KRA)

Kaynak: (BDDK, 2005/4, s.15).

3.3. MEVCUT BANKACILIK MEVZUATINDA YER ALAN HESAPLAMA SİSTEMİ

Şu an yürürlükte olan mevzuat içerisinde yer alan sistem Basel I'e dayanmakta olup, bu sistem içerisinde perakende ve şirketler portföyleri ayrımı bulunmamaktadır. Bu çerçevede tüm KOBİ kredileri (teminatsız veya garantisiz olanlar) %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır.

Şekil 5: KOBİ Kredilerinin Sınıflandırılması

K O B İ K R E D İ L E R İ	
PERAKENDE PORTFÖY Özel amaçlı Kredileri Kredilendirme ↓ —Proje Finansmanı —Duran Varlık Finansmanı —Mal / Emtia Finansmanı —Gelir Getiren Gayrimenkul Finansmanı —Yüksek Volatiliteye Sahip Ticari Amaçlı Gayrimenkul Finansmanı	KURUMSAL PORTFÖY Diğer KOBİ

Kaynak: BDDK, (Çevirimiçi),

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1275Basel_II_SME.pdf ,s.17

Temerrüde düşen KOBİ kredileri de %100 risk ağırlığına tabi tutulmaya devam edilmektedir. Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım (BSY)'da KOBİ kredilerinin tabi olacağı sermaye yükümlülüğü herhangi bir derecelendirme notu ile ilişkilendirilmemiş olup, aynı portföyde yer alan tüm KOBİ kredileri aynı sermaye yükümlülüğüne tabi tutulmaktadır. Bu çerçevede, perakende portföyde sınıflandırılan KOBİ kredileri %75, kurumsal portföyde sınıflandırılan KOBİ kredileri ise %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır.

Temerrüde düşen KOBİ kredilerinin risk ağırlıkları aşağıdaki kriterler dahilinde belirlenmektedir Özel karşılık tutarının kredi tutarına oranının %20'den az olduğu durumlarda %150 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Özel karşılık tutarının kredi

tutarına oranının %20'den fazla olduğu durumlarda %100 risk ağırlığı uygulanmaktadır.

Standart Yaklaşım (SY)'da KOBİ kredilerinin tabi olacağı sermaye yükümlülüğü, kurumsal portföy için bağımsız kredi değerlendirme kuruluşlarınca verilen derecelendirme notlarına göre belirlenirken, perakende portföyde yer alan KOBİ kredileri %75'lik standart risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Kurumsal portföyde yer alan KOBİ kredilerinin tabi olacakları risk ağırlıkları Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27: Standart Yaklaşımında Kurumsal Portföyde Yer Alan KOBİ Kredilerine Uygulanacak Risk Ağırlıkları³

Derecelendirme Notu	Risk Ağırlığı
AAA'dan AA-'ye kadar	20%
A+'dan A-'ye kadar	50%
BBB+'dan BB-'ye kadar	100%
BB-'den düşük	150%
Derecelendirme notu bulunmayan	100%

Kaynak: BCBS(2004): "International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework", (Çevirimiçi),

<http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>

SY' de temerrüde düşen KOBİ kredileri BSY' de kullanılan kriterler dahilinde risk ağırlıklandırmaya tabi tutulmaktadır.

İçsel Derece Derecelendirme (İDD) yaklaşımlarında sermaye yükümlülüğü temel olarak bankalar tarafından müşterilerine verilen derecelendirme notları ile ilişkilendirilmiştir. İDD yaklaşımlarında ilk olarak bankalar ilgili derecelendirme notlarına karşılık gelen 'Temerrüt Olasılıkları' (TO) hesaplamaktadır. Sermaye yükümlülüğünün hesaplanması için bazı ilave parametrelere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu parametreler TİDD yaklaşımını kullanan bankalar için Basel

³ Tabloda, örnek olarak, Standard&Poors şirketi tarafından kullanılan derecelendirme ölçekleri kullanılmıştır.

Komitesi tarafından belirlenmiş olup, GİDD yaklaşımını kullanan bankalar ise bu parametreleri kendileri hesaplamaktadır. Söz konusu parametrelerin hesaplanmasının ardından, Basel Komitesi tarafından her bir portföy için ayrı ayrı belirlenmiş olan ‘risk ağırlığı formülleri’ aracılığıyla risk ağırlıkları ve dolayısıyla sermaye yükümlülükleri belirlenmektedir. Çeşitli girdi parametreleri veri iken sermaye yükümlülüğünün nasıl hesaplanacağına ilişkin olarak oluşturulan ve her bir portföy veya alt portföy bazında değişen risk ağırlığı formülleri, ilgili portföyün risklilik düzeyini yansıtmaktadır. Örneğin kurumsal portföyde yer alan ve özel amaçlı kredilendirme faaliyetleri dışında kalan KOBİ kredileri için sermaye yükümlülüğü aşağıda yer alan formül aracılığıyla hesaplanmaktadır:

$$SY = THRT \times [THK \times \Phi (1/ \sqrt{1-R} \times \Phi^{-1} (TO) + (\sqrt{R} / \sqrt{1-R}) \times \Phi^{-1} (%99,9)) - TO \times THK] \times [1 + (V- 2,5) \times VA] / 1 -1,5 \times VA$$

$$R = 0,12 \times (1-e^{-50 \times TO} / 1-e^{-50}) + 0,24 \times [1 - ((1-e^{-50 \times TO}) / (1-e^{-50}))] - 0,04 \times (1-(S-5/45))$$

$$VA = [0,11852 - 0,05478 \times \ln(TO)]^2$$

Burada,

SY: Sermaye yükümlülüğü

TO: Temerrüt olasılığı

THK: Temerrüt halinde kayıp oranı

THRT: Temerrüt halinde risk tutarı

V: Vade

R: Korelasyon katsayısı

S: Konsolide yıllık satış tutarı

VA: Vade katsayısı

Φ : Standart normal dağılıma ilişkin birikimli dağılım fonksiyonu

Φ^{-1} : Standart normal dağılıma ilişkin birikimli dağılım fonksiyonunun tersini ifade etmektedir. Perakende portföyde sınıflandırılan KOBİ kredileri için kullanılacak formül de aşağıda yer almaktadır.

$$SY = THRT \times [THK \times \Phi (1/ \sqrt{1-R} \times \Phi^{-1} (TO) + (\sqrt{R} / \sqrt{1-R}) \times \Phi^{-1} (%99,9)) - TO \times THK]$$

$$R = 0,03 \times (1 - e^{-35 \times TO} / 1 - e^{-35}) + 0,16 \times [1 - (1 - (e^{-35 \times TO} / 1 - e^{-35}))]$$

Kaynak: (BDDK, 2005/4: ss.19–20).

Şekil 6: Kredi Fiyatını Belirleyen Faktörler

<p>Kredi Fiyatı → (Sermaye Maliyeti x Sermaye) + (Yabancı Kaynak Maliyeti x Yabancı Kaynak) + Operasyonel Giderler + Risk Primi + Kar Marjı</p> <p>Sermaye Maliyeti →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Makro Koşullar (faiz, vb.) — Bankanın genel risklilik düzeyi <p>Sermaye →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Yeni Hissedarlar — Halka arz — Birleşme ve devralma <p>Yabancı Kaynak Maliyeti →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Makro koşullar (faiz, vd.) — Menkul kıymetleştirme imkânlar — Bankacılıkta vade perspektifi — Banka bono / tahvil ihracı — Bankanın derecelendirme notu (risklilik düzeyi) <p>Yabancı Kaynak →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Mevduat toplama kapasitesi (mudiler için alternatif yatırım araçları, mevduat güvencesi, vb.) — Yurtdışı kredi piyasalarına erişim — Uluslar arası makro ekonomik gelişmeler — Uluslararası kuruluşlardan kaynak sağlama imkânı <p>Operasyonel Giderler →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Vergisel Yükler — Bankacılık mevzuatından kaynaklanan yükümlülükler (karşılık, vb.) — Basel II uygulama maliyeti — Ölçek büyüklüğündeki değişmeler — Diğer sistem maliyetleri <p>Risk Primi →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Müşteri kredi değerliliği Derecelendirme sistemi — Birim risk primi (bankanın risk iştahı) — Teminat yapısı (varlık değerindeki değişmeler Teminat likiditesi, vb.) — Garanti yapısı (garantör ün kredi değerliliği, garanti koşulları, kamu garantisi, vb.) — Riski hedge etme imkânları (kredi türevleri, vb.) <p>Kar Marjı →</p> <ul style="list-style-type: none"> — Bankanın alternatif yatırım imkânları (DİBS, büyük ölçekli firmalara verilen krediler) — Bankalar arası rekabet yapısı — Diğer finansal aracılar ile rekabet yapısı

Kaynak: (BDDK, 2005/4, s.33).

Tablo 28: İDD Yaklaşımları Tarihsel Veri Gereksinimleri

Parametreler	Kurumsal Portföy		Perakende Portföy
	TİDD Yaklaşım	GİDD Yaklaşım	İDD Yaklaşımı
TO	5 yıl *	5 yıl*	5 yıl*
THK		7 yıl	5 yıl*
THRT		7 yıl	5 yıl*
Derecelendirme Sistemi	3 yıl**	3 yıl**	3 yıl**

Kaynak: (BCBS, 2004). BCBS (2004b): “ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework.” (Çevirimiçi), <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>

*: 3 yıllık geçiş süreci başlangıcında 2 yıllık veri gereksinimi vardır

** : 3 yıllık geçiş sürecinde bu gereksinim azaltılabilir.

KOBİ'lere kullanılacak toplam kredi hacmi bu açıdan değerlendirildiğinde, ülkemiz ekonomisindeki ve bankacılık sektöründeki gelişmelerin KOBİ kredilerinin artması sonucunu doğuracağı tahmin edilmektedir. Bunun en temel sebepleri olarak faiz oranlarındaki azalmaya paralel olarak kamu borçlanma gereksinimindeki düşüşler ve kamu borçlanma enstrümanlarının getirilerinin azalması, ekonomideki olumlu gelişmeler paralelinde KOBİ'lerin ortalama kredi kalitesinin artması ve bankacılık kesiminin yurtdışından sağladığı uygun koşullu fonlardır. ⁴

⁴ AB Sanatkârlar ve KOBİ'ler Birliği'nin (UEAPME) Basel II' nin KOBİ kredilerine muhtemel etkilerine ilişkin değerlendirmeleri ve diğer görüşler için bkz. UEAPME, 2003a; UEAPME, 2003b; UEAPME, 2003c; UEAPME, 2004a; UEAPME, 2004b; UEAPME, 2004c; UEAPME, 2004d; UEAPME, 2004e; UEAPME, 2005; EUROCHAMBERS, EUROCOMMERCE ve UEAPME, 2004; Huemer, 2003; Jager, 2005; “Basel II' nin Etkisi”; KOBİ'ler için Basel II Uzlaşısı Konferansı Dokümanları; Konesny, 2003; Lanno, 2003.

3.4. KOBİLER İÇİN STANDART YAKLAŞIMA GÖRE KREDİ FİYATLAMASI ÖRNEĞİ

Firma – Olay 1; Bbank’da toplam riski 3.000.000 TL olan C A.Ş.’nin toplam cirosu, 20.000.000 TL.’dir. C A.Ş. derecelendirme kuruluşları tarafından BB derecesi ile derecelendirilmiştir. C A.Ş., B bank’dan 200.000 TL kredi talebinde bulunmuş ve karşılığında müşteri çekini teminat olarak göstermiştir. Firma – Olay 1 için B bankın bulundurması gereken sermaye tutarı; C A.Ş. bankadaki risk toplamı nedeni ile Kurumsal KOBİ olarak ayrılmaktadır. Çünkü bankadaki risk toplamı 1.000.000 €’nun üstündedir. B bankın CRM uygulamaları içerisine giren bir teminata sahip olmadığı için gösterdiği teminat dikkate alınmayacaktır ve sahip olduğu derecelendirme karşılığında risk ağırlığı da %100’ dür. Firma – Olay 2; B bank’da toplam riski 1.000.000 TL olan D A.Ş.’nin toplam cirosu, 10.000.000 TL’dir. D A.Ş. derecelendirme şirketinden BB notu ile derecelendirilmiştir. D A.Ş. B’den 300.000 TL kredi talebinde bulunmakta ve karşılığında gayrimenkul ipoteğini teminat olarak göstermektedir. Örnek olayın çözümlemesinde öncelikle B bank’ın istenen krediler için nasıl bir değerlendirme yapacağını ve ne kadar sermaye bulundurması gerektiğini hesaplayalım. B bank Sermaye Hesaplaması Standart Yöntem (SA) Ayrılması Gereken Sermaye Gereği $200,000 \times 1 \times 0,08 = 16,000$ TL’dir.

Firma Adı	Portföy Türü	Derece	Teminat türü	Basel II’de uygulanan Risk Ağırlığı	Kredi Tutarı	Bankanın Ayırması Gereken Asgari Sermaye
C	Kurumsal KOBİ	BB	Müşteri Çeki Teminati Geçersiz	%100	200.000 TL	16.000 TL
D	Perakende KOBİ	BB	Ticari Amaçlı G.menkul Geçerli	%50	300.000 TL	12.000 TL

Fonlama Maliyeti + Müşteri Risk Primi + Banka Kar Payı

Basel II Metodu; Fonlama Maliyeti + Beklenen Kayıp Ortalaması (LGD) + Bankaca İlave Sermayenin Maliyeti + Kar Payı Yapacağımız Kredi Fiyatlaması Hesaplamasında, Baz Alınacak Kredi Faiz Oranı; (Fon Transfer Maliyeti + Sabit Maliyet) + (Kar Payı) = %13 + %2 = %15'dir. Burada faiz oranının seçiminde banka pasiflerine giren tüm mevduatın kredi olarak kullanıldığı ve bankaca ayrılması gereken zorunlu karşılıkların -0- olarak seçildiği kabul edilmiştir. Sermaye Maliyeti; Bankanın herhangi bir müşterisi için tutmak durumunda kaldığı ilave sermaye miktarının, o tarihteki DİBS ortalama bileşik faiz getirisidir. Burada %14 olarak alınmıştır. Yukarıda yapılan çalışma incelendiğinde, göze çarpan en önemli olay, bankaların verecekleri krediye karşılık bulundurmaları gereken sermayenin hesaplanmasında, firmanın sahip olduğu teminat Basel II kurallarınca kabul gören bir unsur içeriyorsa, riskin teminatın içeriğine göre değiştiğidir. Eğer teminat Basel II hükümlerince kabul görmüyorsa firma derecelendirme kuruluşlarından alınan derecesinin bankaca karşılık gelen risklilik oranı ile hesaplandığıdır.

Firma Adı	Baz Alınacak Kredi Faiz Oranı	Basel II'de Kredi Hesaplaması	Faiz Oranı
C	%15	$(16.000 \times 0.14 / 200.000) \times 100 + 15$	16,12
D	%15	$(12.000 \times 0.14 / 300.000) \times 100 + 15$	15,56

Kredi Riski İçin IRB Yaklaşımı; KOBİ'ler İçin İşletme Büyüklüğü ayarlaması ve bu ayarlama ile IRB yöntemini kullanan bankaların, risk ağırlıklı varlıklar ve asgari sermaye yükümlülüğü hesaplamalarında kullanılan formülün, değişkenlerinden biri olan korelasyon sayısında yapılan bir düzeltme işlemidir. Bu inisiyatif satış gelirleri 50 milyon €'dan az ve ilgili bankada kredi toplamı 1 milyon €'dan fazla olan KOBİ'ler için uygulanacaktır. Bu uygulama KOBİ kredilerini, kurumsal portföy içerisinde yer alan işletmelere göre daha avantajlı hale getirecektir.

Farklı bir örnek verilirse;

X Bankası'ndaki kredilerinin toplam riski 2,5 milyon TL olan derecelendirilmemiş (A) A.Ş.'nin cirosu 23 milyon TL düzeyindedir. Firmanın 75 bin TL tutarındaki nakdi kredisi, Standard & Poors tarafından belirlenmiş derecesi

BB olan holding firmasınınca garanti edilmiştir. Basel I içerisinde, şirket garantileri dikkate alınmadığı için kredi teminatsız olarak kabul edilmektedir. Basel II 'ye göre ise firma, cirosu 50 milyon Euro'dan düşük olduğu için KOBİ'dir fakat portföydeki toplam kredi bakiyesi 1 milyon Euro'dan yüksek olması nedeniyle kurumsal portföyü içindedir. Kredinin garantörünün derecesi A-'den kötü olduğu için risk teminatsız sayılmaktadır ve kredi müşterisinin risk ağırlığı (derecesiz olduğu için) % 100 olarak uygulanacaktır. Hâlbuki kredi risk ağırlığı % 75 olan bir perakende KOBİ daha az risk primine sahip olacağından daha uygun faiz oranıyla kredi alabilecektir.

X Bankası'ndaki kredilerinin toplam riski 500 bin TL (<1 milyon Euro) ve cirosu 800 bin TL olan derecelendirilmemiş (C) A.Ş.'nin 100 bin TL tutarında kredi talebi mevcuttur. Kredinin teminatına nakit blokaj alınacaktır. Toplam kredi riski yine 500 bin TL (< 1 milyon Euro) ve cirosu 700 bin TL olan derecelendirilmemiş (D) A.Ş.'nin de 100 milyar TL tutarında kredi talebi mevcuttur. Kredinin teminatına ise çek ve senet alınacaktır. Basel II'de firmalar, 50 milyon Euro'dan düşük ciroları sebebiyle KOBİ'dir ve toplam kredi bakiyelerinin EUR 1 milyon'dan küçük olması dolayısıyla Perakende portföyünde değerlendirilebilir. Her ikisi de Perakende portföyüne özgü % 75 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılacaklardır. Basel II'ye göre; (C) şirketinin teminatında bulunan nakit blokaj kredi riski için risk azaltıcı bir etki gösterirken, (D) şirketinin teminata vermiş olduğu çek ve senetler teminat olarak kabul edilmeyecektir. Bu sebeple (C) şirketinin net kredi riski (D) şirketine göre daha düşük olacağından bankadan daha düşük maliyetle kredi kullanabilecektir (TBB Dergisi, yayın no:228, 2004, ss.34-36), (Çevirimiçi), <http://www.tbb.org.tr>.

Hesaplama KOBİ'nin her bir münferit kredisi için ayrı ayrı uygulanacaktır. Ancak Perakende portföyünde bulunan alacaklar sistem gereği perakende havuzu içinde ele alınacaktır. Korelasyon hesaplaması;

$R1 = R - (0,04 \times (1 - (S - 5) / 45))$ şeklinde yapılır. Burada,
R1 = Düzeltilmiş korelasyon katsayısı,
R = Kurumsal krediler için hesaplanacak korelasyon katsayısı,
S = Yıllık satışlar toplamı (Ciro)'dur.

Burada KOBİ'leri ilgilendiren durum, bir işletmede "S"nin artması durumunda korelasyon katsayısı da artacak böylece bankanın tutması gereken sermaye gereği de artacaktır. "S"nin azalması durumunda ise tersi olacaktır. Ayrıca hesaplamalarda işletme yıllık satış tutarının (S), toplam aktiften (TA) büyük olması durumunda ($S > TA$) "TA" tutarının, tersi durumda da "S" değerinin kullanılması bankalar için tutulması gereken sermaye miktarını azaltacağından, bu KOBİ kredilerine olumlu yansiyacaktır (Çelik ve İlhan, "Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı" Doğu Üniversitesi Dergisi, Sayı No:9, 2008, ss.19-34) (Çevirimiçi),
<http://journal.dogus.edu.tr/ojs/index.php/duj/article/view/76/91>.

4. BÖLÜM

KREDİ DERECELENDİRMESİ VE BİR UYGULAMA

4.1. UYGULAMANIN AMACI

Basel II sürecinde, bankalar ile kredi ilişkisine girecek olan firmaların belirli koşullar dahilinde dışsal derecelendirme şirketleri tarafından kredi derecelendirme uygulamasına tabi tutulması gerekmektedir. Herhangi bir kredi derecesine sahip olmayan firmaların kredi riski %100 olarak alınacak ve bu durumda firmanın kredi almasını zorlaştıracaktır. Bu neden ile kredi derecelendirmeleri kredi kullanacak olan firmalar açısından hayati bir önem taşımaktadır.

Çalışmamızda ele alınan kredi derecelendirme uygulamasında oluşturulan bir yönteme yer verilerek, söz konusu yöntem çerçevesinde belirlenen kriterlere uygun olarak derecelendirmenin nasıl yapıldığı ve derecelendirmede hangi hususların önem kazandığı detaylı olarak incelenecektir.

4.2. UYGULAMADA KULLANILAN DERECELENDİRME YÖNTEMİ SINIRLILIKLAR VE VERİLERİN TOPLANMASI

Uygulamada kredi risk ölçüm yöntemlerinden standart yaklaşım esas alınmış ve temel analiz teknikleri ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Modelde kredi derecelendirme hususunda değerlendirme yapılırken kalitatif ve kantitatif analiz baz alınmıştır. Kantitatif değerlendirmede firmanın yetkili kurumlar tarafından onaylı konsolide bilanço/mizan, gelir tablosu, memzuç bilgileri yardımı ile nakit akım analizi, likidite durum analizi, finansal yapı analizi, iktisadi varlıkların kullanım analizi, karlılık analizi yapılarak kredi riski, yönetim riski, piyasa riski tahminlerine dayanmaktadır. Kalitatif değerlendirmede ise firmanın ticaret sicil gazeteleri, firma/ortak/iştiraklerin moralitesi-piyasa itibarı, dış ticaret bilgileri ve firma mal

alım-satımına ilişkin bilgiler ve firmanın piyasa konumu ve rakip firmalara ilişkin bilgilerin analizlerinden faydalanılmaktadır.

Kredi derecelendirmesine esas teşkil eden kalitatif ve kantitatif verilerin toplanması ve değerlendirilmesi için firmaların internet siteleri, yatırımcı ilişkileri bölümü içerisinde yer alan Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden faydalanılmış ve firma internet siteleri yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgiler baz alınmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun derecelendirmeye ilişkin 12 Temmuz 2007 tarihli Seri: VIII, No: 51 sayılı ve 26580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 'Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği'ne istinaden gizlilik prensiplerine bağlı kalınmıştır.

Bu tebliğin yayımından önce Türkiye'de kurulan ve kurulca yetkilendirilen derecelendirme kuruluşu (Fitch Ratings Finansal Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.) ile Türkiye'de derecelendirme faaliyetinde bulunması Kurulca kabul edilen uluslararası derecelendirme kuruluşlarının (Standards and Poor's Corp., Moody's Investor Service Inc. ve Fitch Ratings Ltd.) kredi derecelendirme sistemleri baz alınarak derecelendirme yapılmıştır.

Notlandırma işlemi 1-4 aralığında yapılmakta ve "4"en yüksek riski "1" ise en düşük riski simgelemektedir. Ayrıca bu rakamların harf ve 100'lük sistemde karşılıkları tablo olarak verilmiş ve her bir notun karşılığında risk ve kredi derecelendirme açısından açıklamalarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 29: Kredi Risk Notu Derecelendirme Ölçeği

RİSK NOTU (1-4)	RİSK GRUBU	RİSK GRUBU NOTU	RİSK NOTU (%)
1,00-1,20	AAA	Mali/mali olmayan şartları ile son derece olumlu olup yüksek kredibilitesini uzun vadeli olarak devam ettirebilecektir.	100-95
1,20-1,40	AA ⁺	Mali/mali olmayan şartları ile son derece olumlu bir firma olup yüksek kredibilitesini uzun vadeli olarak devam ettirebilecektir. AAA notundan sonra gelen en yüksek nottur.	95-90
1,40-1,80	AA	Mali/mali olmayan şartları ile olumlu bir firma olup yüksek kredibilitesini uzun vadeli olarak sürdürebilecektir. AA+ notundan sonra gelen en yüksek nottur.	90-80
1,80-1,85	AA-	Mali/mali olmayan şartları ile olumlu bir firma olup yüksek kredibilitesini uzun vadeli olarak sürdürebilecektir. AA notundan sonra gelen en yüksek nottur.	80-77
1,85-1,90	A+	Mali/mali olmayan şartları ile optimizasyonu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak yüksek kredibiliteye sahipken, orta vadeli olarak kredibildir.	77-74
1,90-2,00	A	Mali/mali olmayan şartları ile optimizasyonu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak yüksek kredibiliteye sahipken, orta vadeli olarak kredibildir. A+ notundan sonra gelen en yüksek nottur.	74-70
2,00-2,05	A-	Mali/mali olmayan şartları ile optimizasyonu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak yüksek kredibiliteye sahipken, orta vadeli olarak kredibil bir firmadır. A notundan sonra gelen en yüksek nottur.	70-67
2,05-2,10	BBB+	Mali/mali olmayan şartları genel olarak uygunluğu sağlamış olan ve kredibildir.	67-64
2,10-2,20	BBB	Mali/mali olmayan şartları genel olarak uygunluğu sağlamış ve kredibildir.	64-60
2,20-2,25	BBB-	Mali/mali olmayan şartları genel olarak uygunluğu sağlamış ve kredibildir.	60-57

Tablo 29'un devamı

2,25–2,30	BB+	Mali/mali olmayan şartlarının bir kısmında uygunluğu sağlayamamaktadır. Kısa vadeli olarak kredibildir fakat uzun vadede belirsizlik riski bulunmaktadır.	57–54
2,30–2,40	BB	Mali/mali olmayan şartları ile uygunluğu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak yüksek kredibildir.	54–50
2,40–2,45	BB-	Mali/mali olmayan şartları ile uygunluğu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak kredibildir. BB notundan sonra gelen en yüksek nottur.	50–47
2,45–2,50	B+	Mali/mali olmayan şartları ile uygunluğu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak daha az kredibildir. BB- notundan sonra gelen en yüksek nottur	47–44
2,50–2,60	B	Mali/mali olmayan şartlarının bazıları olumsuzdur. Olumlu konjonktüre bağlı olarak olumlu görülebilir.	44–40
2,60–2,65	B-	Mali/mali olmayan şartları genel olarak uygunluğu az da olsa sağlamıştır.	40–37
2,65–2,70	CCC+	Mali/mali olmayan şartlarının bir kısmı olumsuzdur ve olumlu konjonktüre bağlı olarak; teminatlı olarak kredibildir.	37–34
2,70–2,80	CCC	Mali/mali olmayan kriterlerinin bir kısmı olumsuzdur ve olumlu konjonktüre bağlı olarak; teminatlı olarak kredibildir.	34–30
2,80–3,00	CCC-	Mali/mali olmayan şartlarının bir kısmı olumsuzdur ve olumlu konjonktüre bağlı olarak; teminatlı olarak kredibildir.	30–25
3,00–3,20	CC	Mali/mali olmayan şartları ile birlikte değerlendirildiğinde kabul edilebilir risk sınırlarındadır ve kredibilitesi zayıftır.	25–20
3,20–3,60	C	Mali/mali olmayan şartları ile birlikte değerlendirildiğinde kredibilitesi bulunmamaktadır.	30–10
3,60–4,00	D	Herhangi bir şekilde kredibilitesi bulunmamaktadır.	10–0

Kaynak: Standart&Poor's Derecelendirme Sistemi'nden derlenmiştir.

Tablo 30: Sektörlere Göre Kalitatif ve Kantitatif Kriterler Yüzdesi

(Sektörlere göre)	Kalitatif Kriterler(%)	Kantitatif Kriterler(%)	Toplam(%)
İmalat	40	60	100
Ticaret	60	40	100
Taahhüt	70	30	100
Turizm-Otelcilik	60	40	100
Maden	40	60	100
Eğitim-Sağlık	50	50	100
Taşımacılık	50	50	100
Diğer Hizmet	50	50	100

Kaynak: Sektör özelliklerine göre derleme yapılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi), <http://www.tuik.gov.tr>

Yukarıdaki tabloda ise kalitatif-kantitatif kriterleri sektörün yapısına göre önem derecesi ağırlıklandırılmıştır. Konumuz olan firmanın faaliyet konusu imalat sanayi olduğu için %40 kalitatif kriter, %60 kantitatif kriter olmak üzere toplamda %100'lük ağırlığa ulaşılmaktadır.

Kredi analizinin amacı, kredi isteklisinin, sözleşme koşullarına uygun olarak krediyi geri ödeme kapasitesine ve arzusuna sahip olup olmadığını saptamak yoluyla kredi riskini azaltmaktır. Kredilendirme, bankaların kârlı, kârlı olduğu kadar da riski ana işlevidir. Bu nedenle bankaların kredilendirme faaliyetlerini verimli ve kredilerin geri ödenmesinden doğabilecek zararları en düşük düzeyde tutacak şekilde yürütmeleri gerekir. Esas itibarıyla üçüncü kişilere ait kaynakları kullanan ticaret bankalarında kredilerin geri dönmemesi, belirli kişi ve kuruluşlarda donması, bankaların varlıklarını sürdürememeleri sonucunu doğurabilecek en önemli risklerden biridir (Akgüç, 2010: 2).

4.2.1. Kalitatif (Niteliksel) Değerlendirmede Toplanan Veriler

Bu veriler, firmaların kredi değerliklerinin ölçülebilir ve derecelendirilebilir olmasını sağlayan mali olmayan, ancak mali verilerine ve rakamsal performansına doğrudan etki yapan unsurlardır. Bu kısımda;

- Kişisel nitelikler yani ortakların ve firmanın moral değerleri ve güvenilirlikleri,
- Firmanın yöneticilerinin kişilikleri, becerileri ve yönetim tarzları,
- Bir tüzel kişilik olan ortaklığın yapısı ve organizasyonu oluşturan unsurların sağlık derecesi,
- Firmanın faaliyet konusu ile ilgili iş kolunun, piyasa kuralları, firmanın piyasa içindeki konumu, davranış kalıpları ve firmanın rakamsal olmayan gücü ile ilgili konular yer almakta ve bu konular, firmanın kredi değerliliğini ölçme amacıyla dizayn edilmektedir. Firma ve ortaklarının, ticari ahlak ve davranış kalıpları ile yönetsel kapasite ve bilgi birikimlerinin araştırılacağı bu bölümde; firmaların buldukları piyasalardaki ticari ve sosyal itibarlarının ortaya konulması ve bunların firma faaliyetlerine etkilerinin belirlenmesi temel konudur.
- İçtenlik ve açıklık,
- Firmanın faaliyette bulunduğu endüstri kolunun özellikleri,
- Akılcı davranış yani kredi müşterisinin bankalarca kendisine yapılan öneri ve tavsiyeleri yerine getirme konusunda açık olup olmaması,
- Kredi talep eden kişinin yetenek, beceri, yeniliğe açık olma ve girişim kabiliyetinin varlığı konuları incelenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi), <http://www.tuik.gov.tr>.

4.2.1.1. Ticaret Sicili Bilgileri

Ticareti sicil bilgileri; firmaların tüm yasal altyapılarını oluşturur. Burada yazan her türlü bilgi, firma ve ortakları ile yöneticilerinin, yasal yetki sınırlarını ve sorumluluklarını belirlemektedir.

4.2.1.2. Firma/Ortaklar/İştiraklerin Moralitesi – Piyasa İtibarı

Firma ve ortakları hakkında herhangi bir olumsuz kayıt olup olmadığı araştırılıp, sonuçları yazılmıştır (Akgüç, 2010: 361).

4.2.1.3. İştirakler Hakkında Bilgiler

Bu bölümde, firma ve ortakların iştirakleri hakkında genel ve detay bilgiler verilecektir ve yer verilen tüm bilgiler ticaret sicil gazetesi, oda kayıt belgesi, imza sirküleri gibi resmi belgelere dayanması, beyana istinaden bilgi yazılmaması esastır. Fiilen gerçekleşmiş (örneğin, hisse devri–sermaye artışı vs.) ancak resmiyet kazanmamış olan hususlar ‘firma beyanı’ olarak belirtilmiştir. Firma ve/veya ortaklarının bilanço içi veya bilanço dışı iştirak etmiş olduğu diğer firmaların; unvanı, kayıtlı sermayesi (TL), iştirak payı (%), iştirakin uğraşı konusu, son yıl aktif toplamı, net satışlar ve kâr–zararı (TL) yazılır. Firma ve ortaklara ait iştirakler-ortaklıklar ve bağlı kuruluşların ticaret unvanları, sermaye ve hissedarları ile kısaca uğraşı konularının yanı sıra son yıl kar/zarar bilgilerine yer verilmiştir.

4.2.1.4. Dış Ticaret Bilgileri

Bu bölümde; firmaların (var ise) son 3 veya son 2 yıllık cari yılda rapor tarihi itibarıyla döviz girdi–çıktılarına “USD” üzerinden yer verilmiştir. Ancak, bu konuda en büyük bilgi kaynağı olan firma beyanının mutlaka test edilmeye çalışılması gerekir. Test edilme yöntemi;

- Gümrük Çıkış Beyannamelerinin görülmesi,
- Bunların muhasebe kayıtlarının irdelenmesi,
- İhracatçı birlikleri ya da meslek odalarından edinilecek bilgilere yer verilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu), (Çevrimiçi), <http://www.tuik.gov.tr>

4.2.1.5. Mal Alım/Satımına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde konumuz firmanın her türlü ham madde–yarı mamul–ambalaj vs. ihtiyaçlarını piyasadaki hangi firma/firmalardan, hangi koşullarda sağladığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler, firma tanıtımının yanı sıra firmanın ihtiyaçlarının ve referanslarının da göstergesi olacaktır.

4.2.1.6. Piyasa Konumu ve Rakip Firmalara İlişkin Bilgiler

Firmanın sattığı ürün, marka ve piyasadaki konumu ile rakip ürün cinsleri, marka ve firmalar hakkında bilgilere bu bölümde yer verilip, piyasa payı belirlenirken firmanın aynı konuda iş yapan firmalar içerisindeki payı belirlenerek yazılmıştır. Bu belirlemede özellikle TCMB'nca veya diğer resmi/yarı resmi kurumlarca yayınlanan sektör bilançoları ve araştırmaları başta olmak üzere konu ile ilgili yayınlardan faydalanılıp kaynak referans verilmiştir (Akgüç, 2010: 361–367).

4.2.2. Kantitatif (Sayısal) Değerlendirmede Toplanan Veriler

Kredi talep eden firmaların mali verileri açısından, kredi değerliliklerinin ölçülebilir ve derecelendirilebilir olmasını sağlamak amacıyla; mali veri ve rasyolarının trendleri ve nihai olarak ulaştıkları noktaların birbirleriyle ilişkilendirilerek rakamsal kredi değerliliğinin ölçüldüğü kısımdır.

4.2.2.1. Kaynak Yaratma Kapasitesi Analizi

Kredi talep edenin yükümlülüklerini zamanında yerine getirme kapasitesi veya gücü, yükümlülüklerini karşılamaya yetecek tutarda kaynak yaratmasına bağlıdır. Kişi, firma veya kuruluşların, başka bir kaynaktan borçlanarak mevcut bir borcu ödemeleri bankalar için istenen bir yol değildir. Böyle bir durum, borçlunun ekonomik gücünün zayıflamakta olduğunu ortaya koyar. Varlıkların paraya çevrilmesi veya başka bir kaynaktan borçlanılarak mevcut bir borcun ödenmesi, olağan yollar olmadığından, bankalar kredi talep edenlerin, yükümlülüklerini karşılayabilecek tutarda kaynak yaratma gücüne sahip olmalarına büyük önem verirler (Akgüç, 2010: 17).

4.2.2.2. Likidite Durum Analizi

Likidite rasyolarının yeterliliğini araştırırken, alacak ve stok devir hızları ve süreleri ile dönen varlıkların yapısı, alış-satış koşulları, sektörün genel oranları ve durumu, mevsimlik hareketler gibi durumlar birlikte yorumlanır ve firmanın nakit yaratma kabiliyeti araştırılır. Örneğin, firmanın dönen değerleri yeterli düzeyde olabilir, ancak, alacak ve borçların vade yapıları kısa sürede likidite krizine yol açabilir (Akgüç, 2010: 247–250). Bu kapsamda cari oran ve likidite oranı kavramlarına odaklanmak gerekecektir.

Cari oran veya kredi taleplerinin değerlendirilmesinde ilk kez bankalar tarafında kullanıldığı için banker oranı da denilen bu oran, dönen varlıkların, başka bir deyişle firmanın kısa vadeli yükümlülüklerini karşılamakta kullanılabileceği iktisadi değerlerin kısa süreli yabancı kaynaklara bölünmesi yoluyla hesaplanmaktadır.

$$\text{Cari Oran} = \text{Dönen Varlıklar} / \text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}$$

Likidite oranı, cari oranı tamamlayan, onu daha anlamlı hale getiren bir orandır. Bu oran hesaplanırken dönen varlıklar iki gruba ayrılmaktadır: (i) Hazır değerler ve değer kaybına uğramadan hızla paraya çevrilebilen iktisadi değerler, (ii) Likiditesi nispeten düşük değerler. Likiditesi yüksek değerlerin kısa süreli yabancı kaynaklara bölünmesi, “likidite oranı”, “asit test oranı” olarak tanımlanmaktadır.

$$\text{Likidite Oranı (i)} = (\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Değerler} + \text{Kısa Süreli Alacaklar}) / \text{Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar}$$

$$\text{Likidite Oranı (ii)} = \text{Dönen Varlıklar} - (\text{Stoklar} + \text{Peşin Ödenmiş Giderler} + \text{Diğer Dönen Varlıklar}) / \text{Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar}$$

Likidite oranının %100 veya “1” dolaylarında olması yeterli kabul edilebilir. Likidite oranının %100 veya “1” dolaylarında olması, firmanın likiditesi yüksek değerlerini paraya çevirdiğinde kısa süreli borçlarını ödeme gücü olduğunu gösterir.

4.2.2.3. Finansal Yapı Analizi

Finansal yapı analizinde temel amaç, firmanın nasıl bir finansman politikası izlediğini, alacaklarını, stoklarını, duran varlıklarını ne şekilde finanse ettiğini açıklamaktır. Likidite durumu analizinde özetlenen konuların olumlu ya da olumsuz olması finansal yapı ile ilişkilidir. Bu bölümde;

- Varlık ve borç bileşenleri arasındaki ilişki irdelenmiştir ve özellikle kısa vadeli borçlarla duran varlık finanse edilip-edilmediğine bakılmıştır.
- Satıcı kredisi ve banka kredisi kullanılmıyorsa bunun piyasa itibarı ile ilişkili olup-olmadığı araştırılmıştır.
- Borç/öz kaynak ilişkisi incelenmiştir ve her 1 TL öz kaynağa karşılık, kaç TL borç kullanıldığı özellikle de kısa vadeli borç kullanımı ortaya konulmuştur.

Borçların vade yapısı, şarta bağlı olup-olmaması ve ortaklara olan borcun ağırlığı irdelenmiştir. Finansal yapı oranı, Borçlanma oranı, Yabancı Kaynak/Öz Kaynak Oranı, Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar/Öz Sermaye Oranı, Yabancı Kaynak/Varlık (Aktif) Toplamı Oranı, Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar/Varlık Toplamı Oranı, Öz Sermayenin Varlık veya Kaynak Toplamına Oranı ve Maddi Duran Varlıklar, Net /Maddi Öz Sermaye (Maddi Öz Kaynak) Oranı incelenmiştir.

Finansal yapı oranı yüksek olması istenen bir oran olup, düşük risk düzeyini işaret eder.

$$\text{Finansal Yapı Oranı} = \text{Öz Sermaye} / \text{Maddi Duran Varlıklar}$$

Borçlanma Oranı küçük olması istenen bir oran olup, düşük risk düzeyini işaret eder.

$$\text{Borçlanma Oranı} = \text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar} / \text{Toplam Varlıklar}$$

Banka kredilerinin Öz Sermayeye oranı, firmalarda banka kredilerinin ağırlığı konusunda bir görüş verir. Kullanılan banka kredilerinin firmanın öz sermayesini aşmaması, bu oranın $< \%100$ veya < 1 olması gerektiği genel bir kural olarak söylenebilir.

Yabancı Kaynak / Öz Kaynak Oranı, ülkemiz gibi öz sermaye sağlanmasında kurumsal güçlük bulunan ve enflasyonun süregelenleştiği ülkelerde, anılan oranın 1'den veya %100 den büyük olması normal karşılanmalıdır. Özellikle likidite riski yüksek, satışları dalgalanma gösteren, şarta bağlı borç tutarı fazla, öz sermayenin önemli bir bölümü değer artış fonundan veya enflasyon düzeltmesinden oluşan firmalarda “Yabancı Kaynak / Öz Sermaye” oranının yüksekliği, aşırı fonlama riskini gösterir. “Yabancı Kaynak / Öz Sermaye” oranının yüksekliği bir yandan riski artırmakla beraber öte yandan firmanın finansal kaldıraçtan, koşullar elverişli olduğu takdirde daha fazla yararlanmasına yol açabilir. Firmanın “Yabancı Kaynak / Öz Sermaye” oranının düşük oluşu da, firmanın görece olarak daha ucuz olan yabancı kaynaklardan yararlanamadığını gösterir. ABD’deki bankalarda söz konusu oranın, orta büyüklükteki sınaî işletmeler için 1:1 aşmaması gerektiği genel bir kuraldır (Akgüç, 2010: 272–274).

Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar / Öz Sermaye oranı, eğer bir firmada Yabancı Kaynak / Öz Sermaye oranının yüksekliği kısa süreli borçlardan kaynaklanıyorsa, bu durum daha riskli olarak yorumlanır. Yabancı Kaynak / Öz Sermaye oranının yüksekliği uzun süreli borçlardan kaynaklanıyorsa, bu tür firmalarda borç yüksekliği, en azından kısa sürede daha az sorun yaratır.

Yabancı Kaynak / Varlık (Aktif) Toplamı Oranı, kaldıraç veya borçlanma oranı olarak da nitelendirilen bu oran, varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini belirler. Söz konusu oranın yüksek olması, firmanın spekülatif tarzda finanse edildiğini kredi verenler açısından emniyet marjının dar olduğunu, firmanın faiz ve anapara taksitlerini ödeyememe nedeniyle mali yönden güç durumlara düşme olasılığının yüksek olduğunu gösterir. A.B.D.’deki bankalar “Yabancı Kaynak / Varlık Toplamı” oranının %50’nin üzerine yükselmesini genellikle bir tehlike işareti, kırmızı ışık olarak yorumlamaktadır (Akgüç, 2010: 275).

Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar / Varlık Toplamı Oranı, kısa süreli yabancı kaynakların toplam finansman kaynaklarına (Yabancı Kaynak + Öz Kaynak) veya varlık toplamına oranı, firmanın iktisadi varlıklarının yüzde kaçını kısa süreli yabancı

kaynaklarla finanse ettiğini ortaya koyar. Batı ülkelerinde sınaî firmalarda kısa süreli yabancı kaynakların toplam kaynaklara oranının 1/3'ü aşmaması genel bir kuraldır.

(Öz Sermaye / Varlık Toplamı) veya (Öz Sermaye / Yabancı Kaynaklar + Öz Sermaye) oranı, varlıkların yüzde kaçının işletme sahip veya sahipleri tarafından finanse edildiğini gösterir. Öz Sermaye oranı olarak da adlandırılan bu rasyo, özellikle orta ve uzun vadeli kredi verenlere bir işletmenin mali gücünü gösterir. Bu oranın yüksek olması, işletmenin faiz yükünün görece olarak düşük olduğunu ve uzun süreli borçlarını ödeyemem nedeniyle mali yönden zor duruma düşme olasılığının az olduğunu gösterir. Batı ülkelerinde söz konusu oranın %50'nin altına düşmesi genellikle bir tehlike işareti olarak yorumlanır.

Maddi Duran Varlıklar, Net/Maddi Öz Sermaye (Maddi Öz Kaynak) Oranı hesaplanırken, maddi duran varlıkların net tutarına; başka bir deyişle birikmiş amortismanlar indirildikten sonraki kalıntı değere oranın payında yer verilir. Aktifleştirilmiş giderler ve/veya maddi olmayan duran varlıkların önemli tutarlara ulaştığı firmalarda anılan oranın paydasında maddi öz sermayeye (Öz Sermaye–Maddi olmayan duran varlıklar, net) yer verilmesi daha doğrudur. Anılan oran, firmanın maddi duran varlıklarının finansmanında ne ölçüde öz sermaye kullandığını ortaya koyar. Söz konusu oranın <1 (veya < %100) olması, maddi duran varlıklarının tamamının öz sermaye ile finanse edildiğini gösterir. Oranın 1:1'den veya %100'den büyük olması, firmanın tüm dönen varlıklarının finansmanı dışında, maddi duran varlıklarının en azından bir bölümünün finansmanında dahi yabancı kaynaklara başvurduğunu gösterir (Akgüç, 2010: 278).

4.2.2.4. İktisadi Varlıkların Kullanım Analizi

Bu bölümdeki analizlerin önceki bölümlerdeki analizlerle bağlantılı olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Varlık kullanım analizinde;

- Hesaplanan devir hızlarının, fiili uygulama ile uyumlu olup–olmadığı irdelenir. Örneğin, stok devir süresi çok yüksek çıkmıştır ancak firma çok daha kısa sürelerde stoklarını nakde dönüştürüyor olabilir. Bu gibi

farklılıkların muhasebe kayıtlarından mı yoksa faturasız satışlardan mı kaynaklandığı vb. ortaya konulmuştur.

- Girdi piyasasının yapısı göz önüne alınarak stok politikasının doğru olup-olmadığı irdelenmiştir.
- Alacak devir hızı ile likidite oranları arasında ters yönlü bir ilişki olacağından bu duruma dikkat ederek yorum yapılmıştır.

Stok devir hızı, firmanın stoklarının likiditesi konusunda iyi bir gösterge oluşturur.

$$\text{Stok Devir Hızı} = \text{Net Satışlar} / \text{Ortalama Stok}$$

Bir firmanın stok devir hızının düşük oluşu;

- Mal alışları veya üretiminin, satış olanaklarına göre iyi ayarlanamamasının, pazarlama ve üretim bölümleri arasında iyi bir eşgüdümün kurulamamasının,
- Fiyatların yükseleceği bekleyişi içinde, spekülatif amaçla stoklara aşırı yatırım yapılmasının,
- Firmanın daha yüksek tutarda emniyet stoku ile çalışma gereği duymasının,
- Yılsonu stok değerinin yüksek gösterilmesinin sonucu olabilir.

Stok devir hızının yüksek oluşu ise;

- Mal alışları veya üretiminin satış olanaklarına göre iyi planlanmasından, firmanın iyi bir stok kontrolü politikası olmasından,
- Firmanın stok kalitesinin yüksek olmasından,
- Yılsonu stokunun ihtiyatlı bir şekilde düşük bir bedelle değerlendirilmesinde,
- Stokların yenilenememesinden,
- Stokların yetersiz olmasından kaynaklanabilir.

Bir firmanın stok devir hızının yavaş olması veya yavaşlama eğilimi göstermesi, sürüm güçlüklerinden doğuyorsa, söz konusu firmaya kredi verirken ihtiyatlı davranmak gerekir. Stok devir hızı yavaş veya aşırı hızlı görülen firmalar üzerine daha dikkatli değinilmelidir (Akgüç, 2010: 247–250).

İşletme Sermayesi Hızı, bir firmanın işletme sermayesi yönetiminde etkinlik ölçülerinden biri hatta başlıcası, işletme sermayesi veya dönen varlık devir hızıdır.

$$\text{İşletme Sermayesi Devir Hızı} = \text{Net Satışlar} / \text{Ortalama Dönen Varlıklar}$$

Bu sürenin kısalması başka bir deyişle işletme sermayesi devir hızının yükselmesi olumlu olarak yorumlanır.

Varlık (Aktif) Devir Hızı, firmanın kaynaklarını tümüyle kullanıp kullanmadığını ortaya koyan yetkin göstergelerden biri, varlık devir hızıdır.

$$\text{Varlık Devir Hızı} = \text{Net Satışlar} / \text{Ortalama Varlıklar Toplamı}$$

Varlık devir hızının artması öz kaynak karlılığını da artırır. Varlık devir hızı yavaş olan firmalarda net kar marjı (Net Dönem Karı/ Net Satışlar) yüksek olmalıdır. Buna karşın net kar marjı düşük olan firmaların ise yeterli bir öz kaynak karlılığına ulaşabilmesi için varlık devir hızları yüksek olmalıdır.

Borç Devir Hızı = Satışların Maliyeti/Ticari Borçlar şeklinde hesaplanmaktadır. Finansman gereksinimini azaltması yönünden, borç devir hızının yavaşlaması olumludur.

$$\text{Öz Sermaye Devir Hızı} = \text{Net Satış Tutarı} / \text{Ortalama Öz Sermaye}$$

Söz konusu oran, bir firmanın öz sermayesinin ne ölçüde verimli kullanıldığını ifade eden bir göstergedir. Bir firmanın öz sermayesinin devir hızının yeterli olup olmadığı konusunda, aynı faaliyet kolundaki diğer firmalarla veya aynı firmanın geçmiş yıllar sonuçları ile karşılaştırmalar yapılmak suretiyle sonuca varılabilir. Analiz edilen firmanın öz sermayesinin devir hızının yüksek oluşu, (i) firmanın sermayesini ekonomik, etkin bir biçimde kullandığını gösterebileceği gibi, (ii) firmanın öz sermayesinin yetersiz oluşunun ve firmanın finansmanında geniş ölçüde yabancı kaynaklardan yararlanmasının bir sonucu da olabilir. Firmanın öz sermayesinin yeterli olduğu saptanmışsa, söz konusu firmada öz sermaye devir hızının yüksekliği, sermayenin etkin bir şekilde kullanıldığının göstergesidir. Büyük ölçüde yabancı kaynaklarla finanse edilmiş bir firmada ise, öz sermaye devir hızının

yüksek oluşu, öz sermaye yetersizliğinin diğer bir göstergesidir (Akgüç, 2010: 268–270).

4.2.2.5. Kârlılık Analizi

Zarar varsa veya yeterli düzeyde kâr yoksa sektördeki kârlılık oranları ile karşılaştırılmalı ve kârdaki dalgalanma nedenleri ortaya konmalıdır.

- Fon çıkışı gerektirmeyen gider kalemlerinin kâra etkisi irdelenir.
- Brüt kârlılık ve faaliyet giderleri, öz sermaye karlılığı düşük ise, enflasyon düzeltilmesinden kaynaklanan öz sermaye artışının etkisi,
- Net karın faaliyetlerden mi yoksa faaliyet dışı gelirlerden mi kaynaklandığı,
- Borç/öz kaynak ilişkisi ile öz kaynağın kârlılığı arasında tutarlı bir ilişki olup olmadığı, (Öz kaynak karlılığının yüksek olması, yetersiz öz kaynaklardan kaynaklanıyor olabilir)
- Finansman giderlerinin aktifleştirilmesi, satılan malın maliyetine yansıtılması veya gider yazılması hususları ve kârlılığa olan etkisi birbiriyle ilintili olarak incelenmiştir.

Dönem Net Kârı (Vergi Sonrası Kâr) / Öz Sermaye Oranı incelenirken üzerinde durulması gereken iki önemli noktadan biri, kârın firmanın olağan faaliyetleri sonucu ya da olağandışı gelirlerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı; diğeri de oranın paydasında yer alan rakamın firmanın gerçek öz sermaye tutarını gösterip göstermediğidir.

Brüt Satış Kârı / Net Satışlar Oranı, brüt satış kar oranının yükselme eğilimi göstermesi ile olumlu olarak yorumlanacak bir gelişmedir.

Faiz (Finansman Giderleri) Karşılama Oranı ise, (Faiz ve Vergiden Önceki Kar (FVÖK) / Finansman Giderleri) veya (Dönem Karı + Finansman Giderleri / Finansman Giderleri) olmak üzere iki şekilde hesaplanabilir. Anılan şekilde hesaplandığı takdirde A.B.D' de bankalarca faiz karşılama oranının 8:1 veya 7:1 olması yeterli olarak görülmektedir.

Günümüzde Gelir veya Kurumlar Vergilerinin nispetleri ağırlaştığından faiz karşılama oranının, (Dönem Net Karı + Finansman Giderleri / Finansman Giderleri) şeklinde hesaplanması daha ihtiyatlı bir davranış olur. Faiz karşılama oranının bu durumda 4:1 veya 3:1 olması A.B.D.'deki bankalar tarafından genellikle yeterli bulunmaktadır.

4.2.2.6. Memzuç Bilgileri (TL)

Memzuç bilgilerinin firma pasifinde yer alan banka kredilerini vermesi gerektiği dikkate alınarak; son 6 aylık verilerin yanı sıra, en son kesin bilanço tarihi itibarıyla memzuç bilgileri ile bilançodaki risklerle uyumlu olup olmadığı kontrol edilmelidir. Ayrıca ara bilanço veya mizanlardaki risklerin, aynı tarih itibarıyla veya yakın tarihli memzuç kayıtlarıyla uyumu kontrol edilmeli, varsa uyumsuzluk veya değişimlerin sebebi araştırılmalıdır. Memzuç listelerinden çıkarılabilecek bazı sonuçlara aşağıda yer verilmiştir:

1. Memzuç listelerinin 104–154–105–155–300–301–302–310–311–312–313–350–351–352 risk kodlarında yer alan kredi riskleri, bankalar tarafından İdari/Kanuni takibe alınan tutarları gösterip, başlı başına bir problemin göstergesi olabilir.
2. Kredi limitlerinin dolu olarak kullanılıyor olması firmanın kaynak sıkıntısı içinde olduğunun göstergesi olabilir.
3. Kredi limitlerinin donuk veya tedricen düşüyor olması, firma kredilerinin dondurulması ya da tasfiye kredisine dönüştürülmüş olduğunun göstergesi olabilir.
4. Zaman içerisinde gayri nakit risklerin azalarak nakit risklerin artış göstermesi, firmanın gayri nakdi kredilerinin tazmin edildiği veya firmanın daha yüksek maliyetli kredi kullanma durumuna geldiğinin göstergesi olabilir.
5. Kredi kullandığı banka sayısının azalması, bazı bankaların firmayı, çalışmalarının sorunlu olması veya başka bir problem nedeniyle, müşteri portföyünden çıkarmış olabileceğinin göstergesi olabilir.

6. Firmanın kredi kullandığı banka sayısının, limit ve riskin sürekli olarak artması olumsuz bir durumun göstergesi olabilir. Firmalar, çok sayıda bankadan, şube bölge limitleri dahilinde kredi kullanarak, diğer bankalara olan kredi borçlarını ödeyerek, geçici bir seyyaliyet sağlayabilirler. Memzuç listelerinde yer alan “faiz reeskont + komisyon” ve “faiz tahakkuk + temerrüt” verileri, firmanın mali durumu hakkında önemli bilgiler verebilir. Özellikle, “faiz tahakkuk + temerrüt” sütununda bakiye bulunması, vade veya devre sonu faizlerinin ödenmediği veya gecikmeli olarak ödendiğini gösterir.

4.2.2.7. Firma Kredi Bilgileri (TL)

Bu bölümde edinilen firma kredi bilgilerinin içinde aşağıdaki konulara cevap aranmıştır.

1. Orta ve uzun vadeli kredilerin geri dönüş şartları nelerdir ve Ödeme Planı gereği nereden kaynak yaratılacağı araştırılmıştır.

2. Özellikle; vadeli akreditif–kabul kredili riskleri ile mal alımına yönelik gayri nakit kredilerin vadeleri ve ödeme koşulları araştırılmıştır.

3. Firmaların, “Yabancı Para Gayri nakit Riskleri” bilançolarda satıcılar veya nazım hesaplarda izlenmiş ve bunlar, “TCMB. Memzuç Risk Cetveli”nden (Risk Kodu: 250–251–252–253–270) saptanarak, vadeleri, ödeme koşulları araştırılmıştır.

4. Firmaların, ürettikleri mal ve hizmetleri satış şekli ve tahsilât yöntemi irdelenmiştir. Çünkü döviz üzerinden borçlanan firmanın, (özellikle üretim süreci uzun ve alacakların tahsil şekli döviz ise) TL olarak vadeli satış yapması, firmanın “kur riski” taşıması anlamına gelecektir.

5. Mal alımına yönelik teminat mektuplarını da, konumuz firma ile satıcı (mektup muhatabı) arasında belirlenmiş vade ya da taksitler halinde nakde dönüşeceği kredi türü olarak değerlendirmek uygun olacaktır. Bu sebeple, firmanın mal alım koşulları öğrenilmiş ve buna karşılık firma faaliyetlerinin değerlendirilmesi

sonucunda, firmanın kaynak yaratma gücü ve kapasitesi arasında karşılaştırma yapılmıştır.

6. Bayilik teminatına yönelik olarak verilen teminat mektuplarını yorumlamak için firmanın bayilik sözleşmesi hakkında bilgi edinilmiştir.

7. Teminat mektuplarının muhatabı ve içeriği itibariyle farklılıklar arz ettiği dikkat edilerek, gümrük müdürlükleri, vergi daireleri, kredi kuruluşlarına hitaben kredi teminine yönelik olanların meblağları belirlenmiştir. Çünkü gümrük müdürlükleri ve vergi dairelerine hitaben verilmiş olan teminat mektupları; sadece üzerinde yazılı olan (nominal değer) tutarı değil, mektubun veriliş tarihinden itibaren işleyecek gecikme faizlerini de içermektedir.

Tablo 31: Kantitatif Kriterlerin Değerlendirme Formu

Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterleri ve Ağırlıklı Yüzdeleri	Kriter Puanı
KANTİTATİF KRİTERLER PUANI	
LİKİDİTE (% 20)	
Cari Oran (%25)	
Likidite Oranı (%25)	
Net İşletme Sermayesi Yeterliliği (%25)	
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar (%25)	
AKTİF YAPISI (% 20)	
Dönen Varlıklar / Aktif Toplamı (%20)	
Stoklar / Dönen Varlıklar (%20)	
Ticari Alacaklar (Senetli+Senetsiz) / Dön. Varlıklar (%20)	
Mamul / Stoklar (%10)	
Net Satışlar / Aktif Toplamı (%20)	
Maddi Duran Varlık Devir Hızı (%10)	
KAYNAK YAPISI VE BORÇLULUK (% 20)	
Borçlanma Oranı (Toplam Borçlar / Öz kaynaklar) (%20)	
Kısa Vadeli Borçlar / Aktif Toplamı (%20)	
K.V. Banka Borçları / K.V. Borçlar Toplamı (%20)	
Toplam Banka Borçları / Aktif Toplamı (%20)	
Maddi Duran Varlıklar / Öz kaynaklar (%20)	
KARLILIK VE VERİMLİLİK (% 20)	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%20)	
Net Kar / Net Satışlar (%20)	
Net Kar / Aktif Toplamı (%20)	
Finansman Gideri / (Net Kar + Finansman Gideri) (%20)	

Tablo 31'in devamı

Net Kar / Öz kaynaklar (%20)	
PERFORMANS RASYOLARI(% 10)	
Mali Yıl Sonu Verilerinin Temini (%10)	
Net Satışlar Artışı (%20)	
Aktif Toplamı ve Toplam Borç Değişimi (%10)	
Net Satışlar ve Ticari Alacaklar Değişimi (%10)	
Net Satışlar ve Stoklar Değişimi (%20)	
Net Satışlar ve Kısa Vadeli Borç Değişimi (%20)	
Toplam Borç ve Toplam Banka Borcu Değişimi (%10)	
MEMZUÇ GELİŞİMİ(% 10)	
Yıl Sonu Memzuç Bilgisi Temin Edildi Mi? (%5)	
Son Ay Memzuç Bilgisi Temin Edildi Mi? (%10)	
Nakit + Nakit Benzeri G.nakit Risk Artışı (% 10)	
Nakit + Nakit Benzeri G.nakit Risk / Net Satışlar (%10)	
MEMZUÇ - Takipteki Krediler (%10)	
MEMZUÇ - Faiz Tahakkuk / Reeskont (%10)	
MEMZUÇ - Nakit Risk Artışı (%10)	
MEMZUÇ - Limit Düşümü (%10)	
MEMZUÇ - Faaliyetsel Tutarlılık (%10)	
MEMZUÇ - Bilanço Tutarlılığı (%10)	
MEMZUÇ - Ara Bilanço / Mizan Tutarlılığı (%5)	

Kaynak: Ong, 2007: 378–380

Yukarıdaki ölçeği açıklamak gerekirse, her bir kritere verilecek notlar 1–4 veya 0–100 aralığında olacaktır. Ayrıca her bir kriterin toplam ağırlığı etkileyecek yüzdeleri de parantez içerisinde verilmiştir. Örneğin, Likidite analizi toplam kredi notunun %10'luk kısmını oluşturmaktadır. Cari Oran ise Likidite Analizi kriterinin %25'lik ağırlık kısmını oluşturmaktadır.

Tablo 32: Kalitatif Kriterlerin Değerlendirme Formu

Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterleri ve Ağırlıklı Yüzdeleri	Kriter Puanı
KALİTATİF KRİTERLER PUANI	
FİRMA VE ORTAKLARIN MORALİTESİ (%20)	
Ödeme Alışkanlıkları / Protesto ve Çek Yasağı (%25)	
Firma ve Ortakların Piyasa İtibarı (%25)	
Banka ile İlişkiler (%25)	
Diğer Banka ve Finansal Kuruluşlarla İlişkiler (%25)	
ORTAKLIK YAPISI (%20)	
Ortakların İş Deneyimi (%40)	
Firmanın Ticari Faaliyet Süresi (%30)	
Ortakların Firma Yönetimine Katkısı (%30)	
YÖNETİM (%20)	
Yöneticilerin Moralitesi (%30)	
Yöneticilerin İş / Sektör Deneyimi (%30)	
Yönetim Yapısı / Tarzı (%20)	
Finansal ve İdari Yönetim Riskleri (%20)	
KAYNAKLAR (%10)	
İş Yeri / Tesis / Yön. Mrk. Durumu ve Mülkiyeti (%25)	
İş Yerinin / Tesisin Coğrafi Konumu (%25)	

Tablo 32'in devamı

Bankalar ve Fin. Kur. Olan Çalışma Koşulları (%25)	
FAALİYET DÖNGÜSÜ (% 10)	
Mal Alım Şartları (Yurt İçi Alımlar) (%25)	
Fiyat Dalgalanmalarının Etkisi (%25)	
Ürün Fonksiyonu (%25)	
Ürünün Talep Niteliği (%25)	
SATIŞ / PAZARLAMA (% 10)	
Mal Satım Şartları (Yurt İçi Satışlar) (%40)	
Sektör İçi ve Bölgesel Rekabet (%30)	
Pazarlama ve Dağıtım İmkânları (%30)	
DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (% 10)	
Ödeme Şekilleri (İthalat) (%20)	
Çalışılan Ülkeler (İthalat) (%20)	
Ödeme Şekilleri (İhracat) (%20)	
Çalışılan Ülkeler (İhracat) (%20)	
İhracat Performansı (%10)	
Kur / Parite Değişimlerinin Fiyata Yansıması (%10)	

Kaynak: Ong, 2007: 378–380

Yukarıdaki ölçeği açıklamak gerekirse, her bir kritere verilecek notlar 1–4 veya 0–100 aralığında olacaktır. Ayrıca her bir kriterin toplam ağırlığı etkileyecek yüzdeleri de parantez içerisinde verilmiştir. Örneğin, Firma ve ortakların moralitesi analizi toplam kredi risk notunun %20'lik kısmını oluşturmaktadır. Firma ve ortakların piyasa itibari ise Firma ve Ortakların Moralitesinin %25'lik ağırlık kısmını oluşturmaktadır. Yukarıda belirtilen ölçek kriterlerine göre her bir kısımda risk arttıkça 100 üzerinde 0'a yaklaşmakta, risk azaldıkça 100'e yaklaşmaktadır.

Tablo 33: Kalitatif Analiz Ölçeği

Çok Yüksek Düzeyde Risk	Yüksek Düzeyde Risk	Orta Düzeyde Risk	Düşük Düzeyde Risk	Çok Düşük Düzeyde Risk
0–20	20–40	40–60	60–80	80–100

Kaynak: Ong, 2007: 378–380

4.3. ÖRNEK BİR KREDİ DERECELENDİRME UYGULAMASI

Kredi derecelendirmesine esas teşkil eden kalitatif ve kantitatif veriler firmaların internet siteleri yatırımcı ilişkileri bölümü içerisinde yer alan Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden faydalanılmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun derecelendirmeye ilişkin 12 Temmuz 2007 tarihli Seri: VIII, No: 51 sayılı ve 26580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği" ne istinaden gizlilik prensiplerine bağlı kalmıştır.

4.3.1. Toplanan Veriler Işığında Kalitatif Kriterlerin Değerlendirilmesi

4.3.1.1. Firma Genel Bilgileri

Müşteri Adı: B Otomotiv Sanayi A.Ş.

Sektör Adı: İmalat Sektörü

Grup Adı: C Şirketler Grubu

Faaliyet Adı: Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı

Faaliyet Konusu Özeti: Firma C A.Ş. lisansı altında binek oto ve hafif ticari araç üretimi, ithalatı ve satışı konusunda faaliyet göstermektedir. Ayrıca kendi üretimlerinde kullanılmak üzere yedek parça üretimi yapmaktadır.

Mülkiyet Türü: Kendi Mülkü

4.3.1.2. Firma Ortaklık Yapısı (TL)

Tablo 34: Örnek Firma Ortaklık Yapısı (TL)

Adı-Soyadı/ Unvanı	Hissesi (TL)	Payı (%)	Firmadaki Görevi
D Şirketi A.Ş.	189.279.857	37,85	
C Şirketler Grubu	187.938.121	37,58	
E Şirketi A.Ş.	175.694	0,03	
Bay X	291.511	0,05	Yönetim Kurulu Başkanı
Bay Y	291.511	0,05	Yönetim Kurulu Üyesi
Bay Z	194.340	0,03	Yönetim Kurulu Üyesi
Bayan E	194.340	0,03	Yönetim Kurulu Üyesi
Bayan F	194.340	0,03	Genel Müdür
Diğer	121.440.286	24,28	
Toplam	500.000.000	99,93	

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

4.3.1.3. Firmanın Ticaret Sicili Bilgileri

Ticaret Sicil No: 000000

Vergi Dairesi: Boğaziçi Kurumlar

Vergi No: 000.000.000.00

4.3.1.4. Ticaret Sicil Gazeteleri

Aşağıdaki tabloda firmanın Ticari Sicil Gazetesi'nde yer alan kısa bilgileri yer almaktadır.

Tablo 35: Örnek Firmaya İlişkin Ticari Sicil Gazete ve Açıklamaları

Tarih	Sayı	Sayfa	Açıklama
20.04.1960			Kuruluş
22.06.2009	6000	300	Sermaye artırımı
22.06.2010	6200	350	2005 yılı mali tabloların tescili
22.09.2010	6500	360	Firmanın olağan genel kurul toplantısı
22.11.2010	6900	390	Firmanın kar payı ve temettü ödemesi duyurusu
30.12.2010	7300	400	Firmanın yönetim kurulu üyelerinin seçimi

Kaynak: Ticari Sicil Gazetesinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

4.3.1.5. Firma Ortaklık Yapısı (TL)

Aşağıdaki tabloda firmanın ortaklık yapısına ilişkin olarak hisse payları ve karşılıkları yer almaktadır.

Tablo 36: Örnek Firma Ortaklık Yapısı

Adı-Soyadı/ Unvanı	Hissesi (TL)	Payı (%)	Firmadaki Görevi
D Şirketi A.Ş.	189.279.857	37,85	
C Şirketler Grubu	187.938.121	37,58	
E Şirketi A.Ş.	175.694	0,03	
Bay X	291.511	0,05	Yönetim Kurulu Başkanı
Bay Y	291.511	0,05	Yönetim Kurulu Üyesi
Bay Z	194.340	0,03	Yönetim Kurulu Üyesi
Bayan E	194.340	0,03	Yönetim Kurulu Üyesi
Bayan F	194.340	0,03	Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyesi
Diğer	121.440.286	24,28	
Toplam	500.000.000	99,93	

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

4.3.1.6. Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterlerinde Dikkati Çeken Hususlar

Firma kredi değerliliği ölçüm kriterlerinde dikkati çeken hususlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 37: Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterlerinde Dikkati Çeken Hususlar

Kriter Adı	Açıklamalar
Ortakların İş Deneyimi	Kurucu Bay A 1960 yılında ticari hayata atılmıştır
Firmanın Ticari Faaliyet Süresi	Firma 20.04.1960 yılında kurulmuştur.
Ödeme Şekilleri (İthalat)	Firmanın faaliyet raporunda ithalatı için akreditif limiti olduğu belirtilmiştir.

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

4.3.1.7. Firma ve Etkin Ortaklarının Ticari / Sosyal Geçmişi Hakkında Bilgiler

Firma 20.04.1960 yılında kurulmuştur. Firma ilk yıllarında sadece yedek parça üretimi ile başlamış, üretim hayatına ilerleyen yıllarda yapılan yatırımlar ile binek oto ve hafif araç üretimine kadar ilerlemiştir. Firmanın kayıtlı sermaye tavanı 31/12/2005 yılı itibariyle 1 milyar TL ye çıkmış olup, ödenmiş sermayesi ise 500 bin TL'dir. Bugün yılda 180 bin binek oto üretebilecek ekonomik ölçüğe sahiptir. Firma 1995 yılından itibaren IMKB' ye kote olup halka açıktır. Firma ISO' nun yayınlamış olduğu Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu arasında ilk 50 sırada yer almaktadır.

4.3.1.8. Firma / Ortaklar / İştiraklerin Moralitesi – Piyasa İtibarı

Araştırmalar sonucunda firmanın ve ortaklarının hakkında herhangi bir olumsuz kayda rastlanmamıştır. Firma C Şirketler Grubu bünyesinde faaliyet göstermekte olup, olumlu bir moraliteye sahiptir. Firma ISO'nun yayınlamış olduğu

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu arasında ilk 50 sırada yer almaktadır. Aşağıda müşteriler ile ilgili kayıtlara rastlanılmıştır. 06/2011 tarih döneminde sonuçlanmamış davaların toplamı 3.362.000 TL olup, ayrılan karşılık tutarı 1.000.000 TL'dir.

Tablo 38: Örnek Firma / Ortaklar / İştiraklerin Moralitesi – Piyasa İtibarı

Kriter	Sebepl Müşteri	Olumsuzluk Tarihi	Kriter Tanımı
	X1	01.01.2009	Müşteri son kredi tahsis dosyasında revizyon vadesi
	X2	01.06.2010	Müşteri hakkında limit alt icra takibi var
	X3	25.01.2011	Müşteri hakkında limit alt icra takibi var

Alacaklının Adı	Dosya No/Tarih	İcra Dairesi	Tutar
Y1	99\9999– 01.01.2005	İstanbul	27.500 TL
Y2	88\8888– 01.01.2006	İstanbul	46.000 TL
Y3	77\7777– 01.01.2007	İstanbul	125.000 TL
Y4	66\6666– 01.01.2008	İstanbul	30.837 TL
Toplam			229.337 TL

İştirakçi VKN/ TCKN	İştirakçi Adı	İştirak Edilen	Kayıtlı Sermaye	Payı (%)	Uğraşı
	B	D1	98.918.756	13	Üretim
	B	D2	30.000.000	100	Finans
	B	D3	150.000	97	AR-GE
	B	D4	1.000.000	99	AR-GE
	B	D5	5.500.000	99	Ticaret

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden, firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden ve TCMB kayıtlarından derlenmiştir.

4.3.1.9. Dış Ticaret Bilgileri (USD)

Tablo 39: Örnek Firma Dış Ticaret Bilgileri (USD)

	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008	Cari Yıl Banka Payı (%)	Ödeme Şekli
İthalat	1.043.227.000	774.885.551	787.000.000		
İhracat	1.218.000.000	835.490.228	825.000.000		
Diğer Döviz Girdisi					
Diğer Döviz Çıktısı					

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

Firmanın 2010 yılı faaliyet raporunda, yurtdışından ticari mal, malzeme ve hizmet alımı 1.336.328 TL + Maddi olmayan varlık 130.032.000 TL olmak üzere toplam 1.446.360 TL, TCMB döviz kuru 1,4056 dan USD ye çevrilerek yukarıda ithalat rakamı yazılmıştır.

Firmanın ihracatı, toplam satışlar içerisinde %63,2 oranında pay almıştır. İhracatları 2010 yılının bir önceki yıla nazaran büyümesi %39,5 olurken, döviz karşılığı 1.218.000 USD olmuştur.

	İç Piyasa (Adet) (2009/2010)	İhracat (Adet) (2009/2010)	Toplam(Adet) (2009/2010)
Araç Niteliği			
Otomobil	36.633/32.903	33.029/46.687	69.662/79.570
Hafif Ticari Araç	45.742/38.714	46.862/63.519	92.604/102.233
CKD	-/-	8.304/12.864	8.304/12.864
Toplam	82.375/71.617	88.195/123.070	170.570/194.687

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

4.3.1.10. Piyasa Konumu ve Rakip Firmalara İlişkin Bilgiler

Tablo 40: Piyasa Konumu ve Rakip Firmalara İlişkin Bilgiler

SATTIĞI ÜRÜN CİNSİ VE MARKASI	PAZAR PAYI (%)
Marka lisansı altındaki tüm ürünleri	12

RAKİP ÜRÜN CİNSİ VE MARKASI	RAKİP FİRMA
Clio, Megane, Cango, Modus	Oyak Renault/Oyak Grubu
Corolla, Verso, Aventis, Yaris	ToyotaSa/Sabancı Grubu
Accent, Elentra, Starex, Tucson	Hyundai Assan Otm./Kibar Grubu
Civic, Accord, CRV Jeep, Jazz	Honda/Anadolu Grubu
Focus, Mondeo, Connect, Fusion	Ford Otosan/Koç Grubu

4.3.2. Toplanan Veriler Işığında Kantitatif Kriterlerin Değerlendirilmesi

4.3.2.1. Memzuç Bilgileri (TL)

EK 6' da yer alan veriler ile ele alınan firmanın toplam risk ve limit bilgilerine aşağıdaki gibi ulaşılır.

Banka Adı	Limitler				
	Nakit		Gayri Nakit		Toplam Limit
	TL	USD	TL	USD	USD
A Bankası	200.000.000	78.120.000	30.000.000	156.240.000	413.907.228
B Bankası	758.000.000	-	3.238.000	8.324.024	602.576.951
Diğer	-	431.285.714	-	-	431.285.714
Toplam	958.000.000	509.405.714	33.238.000	164.564.024	1.447.769.893

Riskler							
Nakit		Toplam	Payı	G.Nakit		Toplam	Payı
TL	USD	USD	%	TL	USD	USD	%
-	-	-	-	-	-	-	-
3.817.000	-	2.979.703	1	3.238.000	8.324.024	10.851.736	100
-	431.285.714	431.285.714	99	-	-	-	-
3.817.000	431.285.714	434.265.417	100	3.238.000	8.324.024	10.851.736	100

Riskler	
Toplam Risk	Payı
USD	%
-	-
13.831.439 (10.851.736 + 2.979.703)	3
431.285.714	97
445.117.153	100

Kaynak: TCMB kayıtlarında açıklanan bilgilerden derlenmiştir

4.3.2.2. Banka Kredi Limitleri

Tablo 41: Banka Kredi Limitleri

Kredi Türü	Döviz Cinsi	Limit	Risk	Açıklama
Kısa Vadeli İşletme Kredisi - Spot	TL	40.000.000		
Nakit Yönetimi Kredisi.	TL	40.000.000		
Kısa Vadeli İşletme Kredisi - Rotatif	TL	40.000.000		
Gün İçi Kredisi	TL	40.000.000		
Döviz Kredisi	USD	30.000.000		
Eximbank Döviz Kredisi	USD	30.000.000		
Açık Döviz Kredisi	USD			
Teminat Mektubu - TL	TL	30.000.000		
Aval Kabul Kredisi	USD	30.000.000		
Sight Akreditif Kredisi	USD	30.000.000		
Vadeli Akreditif Kredisi	USD	30.000.000		
Teminat Mektubu – Yabancı Para	USD	30.000.000		

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

Açıklamalar:

Firma Genel Limiti: 30.000.000 USD

Revizyon vadesi: 31.12.2011

C Şirketler Grubunun banka nezdindeki toplam limiti 600.000.000 USD'dir.

Grubun banka nezdindeki risk dökümü ve grup risk/limit toplamı aşağıdaki gibidir.

Grup limiti: 600.000.000 USD dir.

Grup nakit riski: 460.342.235 USD

Grup Gayri nakit riski: 99.678.020 USD

Grup toplam riski: 560.020.265 USD

Tablo 42: Örnek Firma Kredi Bilgileri (USD)

Banka Adı	Toplam Limit USD	Nakit Risk USD	G. Nakit Risk USD	Toplam Risk USD	Payı
TÜRKİYE A. BANKASI	413.907.228	0	0	0	0%
TÜRKİYE B. BANKASI	602.576.951	2.979.703	10.851.736	13.831.439	3%
DİĞER	431.285.714	431.285.714	0	431.285.714	97%
Toplam	1.447.769.893	434.265.417	10.851.736	445.117.153	100%

Kaynak: TCMB kayıtlarında açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

4.3.2.3. Büyüme Oranları / Finansal Değer ve Oranlar

EK: 1, EK: 2, EK:3 ve EK:4' teki firma finansal tablolarından yararlanılarak Tablo 43 ve Tablo 44 elde edilmiştir.

Tablo 43: Büyüme Oranları

KRİTER	REEL BÜYÜME	
	2010	2009
Döner Varlıklar Artışı	0,08	0,40
Ticari Alacaklar (Senetli/Senetsiz) Artışı	-0,08	0,48
Stoklar Artışı	0,06	-0,16
Net İşletme Sermayesi Artışı	-0,19	0,13
Kısa Vadeli Borçlar Artışı	0,28	0,70
Kısa Vadeli Banka Borçları Artışı	-0,53	1,08
Toplam Banka Borçları Artışı	0,68	0,03
Toplam Borçlar Artışı	0,64	0,28
Öz kaynaklar Artışı	-0,02	0,17
Finansman Giderleri Artışı	0,75	-0,57
Vergi/Temettü Öncesi Kar Artışı	0,09	2,34
Net Satışlar Artışı	0,20	-0,01
Aktif Büyüme Oranı	0,24	0,21
Net Satışlar ve Ticari Alacaklar Değişimi	0,27	-0,49
Net Satışlar ve Stoklar Değişimi	0,14	0,15
Net Satışlar ve Kısa Vadeli Borçlar Değişimi	-0,09	-0,71
Toplam Borçlar ve Toplam Banka Borçları Değişimi	0,01	-0,10

Tablo 44: Finansal Değer ve Oranlar

	31.12.2010	31.12.2009
Alacak Tahsil Süresi (Gün)	21	22
Hammadde Bekleme Süresi (Gün)	6	8
Mamul (Yarı Mam.+ Mamul) Bekleme Süresi (Gün)	14	18
Stok Bekleme Süresi (Gün)	20	26
Borç Ödeme Süresi (Gün)	30	21
Net İşletme Sermayesi	312.271.000	387.676.000
Net Satışlar / Toplam Borçlar	2,78	3,81
Cari Oran	1,47	1,75
Likidite Oranı	1,23	1,46
Net İşletme Sermayesi Yeterliliği	16,22	25,79
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar	0,22	0,20
Döner Varlıklar / Aktif Toplamı	0,46	0,53
Stoklar / Döner Varlıklar	0,16	0,16
Tic. Alacaklar (Senetli + Senetsiz) / Döner Varlıklar	0,18	0,21
Mamul / Stoklar	0,70	0,73
Net Satışlar / Aktif Toplamı (Aktif Devir Hızı)	1,45	1,51
Maddi Duran Varlık Devir Hızı	7,13	5,60
Borçlanma Oranı (Toplam Borçlar/Öz kaynaklar)	1,10	0,66
Kısa Vadeli Borçlar / Pasif Toplamı	0,31	0,30
Kısa Vadeli Banka Borçları / Toplam Borçlar	0,06	0,22
Toplam Banka Borçları / Pasif Toplamı	0,21	0,16
Maddi Duran Varlıklar / Öz kaynaklar	0,43	0,45
Faaliyet Karı / Net Satışlar	0,02	0,01
Net Kar / Net Satışlar	0,03	0,06
Net Kar / Aktif Toplamı	0,04	0,08
Finansman Gideri / (Net Kar + Finansman Gideri)	0,26	0,10
Net Kar / Öz kaynaklar	0,08	0,14

Açıklamalar:

Firma lisans altında, binek oto ve hafif ticari araç üretimi, ithalatı ve satışı konusunda faaliyet göstermektedir. Firmanın 2010 aktifinin %24'i hazır değerler, %7'sini stok kalemi ve %8'ini ticari alacaklar kalemi olmak üzere toplam %46'sını dönen varlıklar oluşturmaktadır. Firma üretici olmasına rağmen stok ağırlıklı çalışmamakta, 2008 yılından itibaren de stokların dönen değerlerindeki payı azalmakla birlikte bakiyesinde reel artış olarak görülmektedir.

Firmanın hazır değerlerinin ağırlığını bankalar mevduatı, %95'ini vadeli mevduatlar oluşturmaktadır. Firmanın faaliyet raporuna göre, vadeli mevduatları, 3 ayı aşmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda firma dönen değerleri ile kısa vadeli yabancı kaynaklarını finanse etmekte pozitif işletme sermayesi ile faaliyet göstermektedir. 2010 yılında cari oran %147, likidite oranı %123 olarak arzu edilen seviyelerdedir.

Firma 2010 yılında 257,6 milyon Euro'luk yatırım gerçekleştirmiş olup, yapmakta olan yatırımlardan %15'i yapılmakta olan yatırımlar, %17'si lisanslar, araştırma geliştirme kalemlerinden oluşan duran varlıklardan oluşmak üzere %54'ü duran varlıklardan oluşmaktadır.

Firma aktifinin finansmanında özellikle uzun vadeli yabancı kaynaklardan oluşan banka kredileri ve öz kaynakları ile finanse etmektedir.

Firmanın 2010 mali kayıtlarına göre hazır değerlerindeki 492.598.000 TL vadeli mevduatı ile 447.358.000 TL oluşan banka kredilerinin tamamını finanse edebildiği, 06/2011 ara dönemde ise, 426.697.000 TL vadeli mevduatı, 627.997.000 TL kullanmış olduğu banka kredilerinin altında kalmıştır. Bu bağlamda firmanın ara dönemde kullanmış olduğu banka kredilerinde ve kısa vadeli satıcı kredilerinde artış gözlemlenmektedir. Firmanın 2010 yılında kullanmış olduğu yabancı kaynakların %60'ı kısa vadeli olup, banka kredileri net satışların %14 seviyesinde, 06/2011 ara dönemde ise banka kredileri net satışların %38'ü seviyesindedir.

Firmanın öz kaynakları, ödenmiş sermaye ile enflasyon düzeltmesi farklarında oluşmakta ve 2010 yılında öz kaynak oranı %48 seviyesindedir. Firmanın 2010 yılında yabancı kaynak kullanımının düşük ve öz kaynaklarının güçlü olması sonucu finansal kaldıraç oranı %52, borçlanma oranı %110 olarak belirlenmiştir. 06/2011 ara dönemde ise finansal kaldıraç oranı %55, borçlanma oranı %124 olarak belirlenmiştir.

Firmanın net satışları 2010 yılında bir önceki yıla göre %20 artarak 1.300.788.000 TL yurtiçi, 1.753.322.000 TL yurtdışı olmak üzere 3.106.135.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Firmanın ihracatta büyüme oranı, %40 olup, döviz karşılığı 1.218.000 Euro olarak belirlenmiştir.

Firmanın SMM yüksekliğine bağı olarak, kar marj oranları düşük seviyede gerçekleşmiştir. İncelenen dönemleri itibari ile faaliyet karı mevcut olup, 187.606.000 TL dönem karı ile tamamlamıştır.

Firmanın 30/06/2011 ara döneminde ise 1.650.936.000 TL satış hâsılatı elde edilmiş olup, faaliyetlerini 84.323.000 TL geçici bilanço karı ile sürdürmektedir.

Tüm kalitatif kriterler, aşağıdaki tabloda açıklama numarasına uygun olarak notlanmıştır.

4.3.3. Kredi Derecelendirme Kriterler Tablosu

4.3.3.1. Kalitatif Kriterlerin Derecelendirilmesi

Tablo 45: Örnek Firma için Kalitatif Kriterlerin Notlanması

Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterleri	Açıklama Numarası	Kriter Puanı
KALİTATİF KRİTERLER PUANI		1,23
FİRMA VE ORTAKLARIN MORALİTESİ (% 20)		1,00
Ödeme Alışkanlıkları / Protesto ve Çek Yasağı (%25)	1	1,00
Firma ve Ortakların Piyasa İtibarı (%25)	2	1,00
Banka ile İlişkiler (%25)	3	1,00
Diğer Finansal Kuruluşlarla İlişkiler (%25)	4	1,00
ORTAKLIK YAPISI (% 20)		1,00
Ortakların İş Deneyimi (%40)	5	1,00
Firmanın Ticari Faaliyet Süresi (%30)	6	1,00
Ortakların Firma Yönetimine Katkısı (%30)	7	1,00
YÖNETİM (% 20)		1,20
Yöneticilerin Moralitesi (%30)	8	1,00
Yöneticilerin İş / Sektör Deneyimi (%30)	9	1,00
Yönetim Yapısı / Tarzı (%20)	10	1,00
Finansal ve İdari Yönetim Riskleri (%20)	11	2,00
KAYNAKLAR (% 10)		1,00
İş Yeri / Tesis / Yön .Mrk. Durumu ve Mülkiyeti (%25)	12	1,00
İş Yerinin / Tesisin Coğrafi Konumu (%25)	13	1,00
Çalışılan Bankalar ve Finansal Kuruluşlar (%25)	14	1,00
Bankalar ve Fin. Kur. Olan Çalışma Koşulları (%25)	15	1,00
FAALİYET DÖNGÜSÜ (% 10)		2,00
Mal Alım Şartları (Yurt İçi Alımlar) (%25)	16	1,00
Fiyat Dalgalanmalarının Etkisi (%25)	17	2,00
Ürün Fonksiyonu (%25)	18	2,00
Ürünün Talep Niteliği (%25)	19	3,00
SATIŞ / PAZARLAMA (% 10)		1,30
Mal Satım Şartları (Yurt İçi Satışlar) (%40)	20	1,00
Sektör İçi ve Bölgesel Rekabet (%30)	21	2,00
Pazarlama ve Dağıtım İmkânları (%30)	22	1,00
DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (% 10)		1,60
Ödeme Şekilleri (İthalat) (%20)	23	3,00
Çalışılan Ülkeler (İthalat) (%20)	24	1,00
Ödeme Şekilleri (İhracat) (%20)	25	2,00
Çalışılan Ülkeler (İhracat) (%20)	26	1,00
İhracat Performansı (%10)	27	1,00
Kur / Parite Değişimlerinin Fiyata Yansımaları (%10)	28	1,00

Hesaplama Yöntemi

Tüm kriterler göz önünde bulundurularak her bir kriter parantez içindeki ağırlık ile çarpılıp toplam puana çarpma ve toplam (Σ) yoluyla ulaşılabacaktır. Örneğin;

FAALİYET DÖNGÜSÜ (%10)		2,00
Mal Alım Şartları (Yurt İçi Alımlar) (%25)	16	1,00
Fiyat Dalgalanmalarının Etkisi (%25)	17	2,00
Ürün Fonksiyonu (%25)	18	2,00
Ürünün Talep Niteliği (%25)	19	3,00

$$(1 \times 0,25) + (2 \times 0,25) + (2 \times 0,25) + (3 \times 0,25) = 0,25 + 0,50 + 0,50 + 0,75 = \mathbf{2,00}$$

Elde edilen bu oran toplam kalitatif kriterler içerisinde %10 ağırlığa sahiptir. Toplam kalitatif kriter puanı ise;

KALİTATİF KRİTERLER PUANI		1,23
FİRMA VE ORTAKLARIN MORALİTESİ (%20)		1,00
ORTAKLIK YAPISI (%20)		1,00
YÖNETİM (%20)		1,20
KAYNAKLAR (%10)		1,00
FAALİYET DÖNGÜSÜ (%10)		2,00
SATIŞ / PAZARLAMA (%10)		1,30
DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (%10)		1,60

$$(1 \times 0,2) + (1 \times 0,2) + (1,2 \times 0,2) + (1 \times 0,1) + (2 \times 0,1) + (1,3 \times 0,1) + (1,6 \times 0,1) = \mathbf{1,23}$$

olarak hesaplanır.

Açıklamalar:

1. Ödemelerini düzenli bir şekilde ve nakit olarak yapan firmanın, herhangi bir protestolu veya yasaklı çeki bulunmamaktadır. Bu kriter itibari ile son derece olumlu olan firma en yüksek değer olan 1 puanı almıştır.
2. Türk otomotiv sektöründe uzun yıllardır faaliyet gösteren firmanın ortaklarının firma itibarı son derece olumludur.
3. Firmanın banka ile olan ilişkileri son derece olumlu olup herhangi bir ödenmemiş veya faiz tahakkuk etmiş borcu bulunmamaktadır. Ayrıca firmanın çalışmış olduğu bankalar ile ilişkileri son derece güvenlidir.
4. Firmanın diğer finans kuruluşları ile ilişkilerinde herhangi bir soruna rastlanmamıştır.

5. Firmanın ortakları hem yurtiçi hem de yurtdışında tanınmakta ve yaklaşık 20 yıllık bir iş deneyimleri bulunmaktadır.
6. Firma yaklaşık 50 yıldır faaliyet göstermektedir ve tüm sektörlerde itibarı son derece olumludur.
7. Ortaklar firma yönetimde aktif bir şekilde yer almaktadırlar.
8. Ortakların yapılan moralite araştırmalarında herhangi bir ödenmemiş seneti, faiz tahakkuku, tahsil edilememiş borcu bulunmamaktadır ve moraliteleri son derece olumludur.
9. Yönetimde yer alan isimlerin eğitimleri, çalıştıkları sektör ile ilgili olarak yüksek lisans ve doktora derecesindedir. Firma çağdaş bir örgütlenme yapısına sahip olup, özellikle mali ve diğer konularda mesleki ehliyeti yüksek düzeyde olan kişiler yer almaktadır.
10. Yönetim son derece modern bir tarzda organize edilmiştir. Yönetim riski ihmal edilebilecek düzeydedir. Firma dışarıdan profesyonel danışmanlık almakta olup, bu durum firmaya dışarıdan objektif ve profesyonel tarzda bir bakış açısı kazandırmaktadır.
11. Firma bulunduğu sektör ve finansal büyüklüğü açısından her zaman az da olsa yönetim ve finansal riske maruz kalma ihtimali bulunmaktadır.
12. Firmanın tüm iş yerleri ve üretim merkezleri kendi mülkiyetidir. Bu durum ilgili kriterin riskini ortadan kaldıran bir faktördür.
13. Firmanın tüm iş yerleri ve üretim merkezleri coğrafi ve beşeri yönlerden merkezi konumlarda olup, lojistik ve ulaşım bakımından hiçbir üstyapı/altyapı sorunu bulunmamaktadır.
14. Firma sayı olarak 10 ve üzeri banka ile çalışmaktadır ve finansman açısından bir sorunu bulunmamaktadır. Firmanın hazır değerlerinin ağırlığını bankalar mevduatı, %95'ini vadeli mevduatlar oluşturmaktadır. Firmanın faaliyet raporuna göre, vadeli mevduatları, 3 ayı aşmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda firma dönen değerleri ile kısa vadeli yabancı kaynaklarını finanse etmekte pozitif işletme sermayesi ile faaliyet göstermektedir. 2010 yılında cari oran %147, likidite oranı %123 olarak arzu edilen seviyelerdedir.

15. Firmanın banka ve diğer finansal kurumlar bazında 1.447.769.893 USD toplam limiti bulunmakta olup limit ve risk bakımında herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır.
16. Firmanın faaliyet raporları ve diğer ilgili bilgi kaynaklarının incelenmesi neticesinde ham madde ve hizmet tedarik kapasitesinde herhangi bir olumsuzluğun yaşanmadığı anlaşılmıştır.
17. Firma üretimde kullandığı hammadde ve yarı mamullerin ciddi bir kısmını kendi üretmekte veya bağlı şirketlerinden temin etmektedir. Bu durum riski azaltan bir faktördür. Ancak firma tarafında üretilmeyen ve yurt dışından temin edilmesi gereken ürünler için az da olsa fiyat dalgalanmalarından olumsuz yönde etkilenme ihtimali bulunmaktadır.
18. Ürünleri çok çeşitli olup büyük bir yüzdesi firmanın kendi üretim tesislerinde üretilmiştir. Bu durum ürüne bağımlılık fonksiyonunu risksel olarak azaltmaktadır.
19. Otomotiv sektörü son dönemlerde ciddi ekonomik krizler yaşamıştır. Ayrıca dış ve iç gelişmelere karşı duyarlılığı çok fazladır. Bu nedenle ürünün talep niteliği orta vadede çok büyük ölçekte olmayan riskli bir yapıya sahiptir.
20. Firmanın ihracatı, toplam satışlar içerisinde %63,2 oranında pay almıştır. İhracatları 2010 yılının bir önceki yıla nazaran büyümesi %39,5 olurken, döviz karşılığı 1.218.000 USD olmuştur. Firmanın 2010 yılı faaliyet raporunda, yurtdışından ticari mal, malzeme ve hizmet alımı 1.336.328 TL + Maddi olmayan varlık 130.032.000 TL olmak üzere toplam 1.446.360 TL ithalat rakamı bulunmaktadır. Alıcının talebi üzerine, risk ve masrafları da alıcıya ait olmak koşuluyla, malların ithal işlemleri açısından, bazı durumlarda da bu malların bir başka ülkeden transit geçişi için gerekli olan, ancak, malların sevke tabi tutulduğu ve/veya asıl çıkış kaynağı olan ülkede çıkarılan belgeleri, bunlarla eşdeğer olan elektronik mesajları edinmesinde alıcıya yardımcı olunmakta ve kendisinin talebi üzerine, alıcıya, sigorta işlemleri açısından gerekli bilgiler sağlanmaktadır.
21. Sektör içi ve bölgesel rekabet firmanın ürünlerine talebi ve fiyatı etkileyen yoğun bir faktördür. Yoğun bir rekabet durumunda satışlar ve ürüne olan talepler düşecektir. Firma yoğun bir rekabet sektöründe bulunmakta olup,

firmanın köklü ve tanınan bir firma olması münasebeti ile bu olumsuzluklar büyük bir risk taşımamaktadır.

22. Dağıtım kanallarından beklenen fayda tüketiciye mal ve hizmetlerin zamanında ve istenilen yerde, istenilen şartlarda temininin sağlanmasıdır. Rekabetin karşılanması için ve dağıtım kanallarının yeterliliği için firma iç ve dış pazarlarda birçok engeli aşmış olup, pazarlama faaliyetleri profesyonel bir grup tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle söz konusu risk düşük seviyelerdedir.
23. Firmanın faaliyet raporunda ithalatı için akreditif limiti olduğu belirtilmiştir. Bu da bir risk unsurudur.
24. Firma yurtdışında ithalatlarında ağırlıklı olarak kendi grup bünyesindeki firmalardan, az miktarda da Avrupa ülkelerinden uzun bir müddettir çalıştığı firmalar ile işlem yapmaktadır. Risk en azdır ve en düşük riski gösteren 1 ile derecelendirilmiştir.
25. Firma ihracat işlemlerini özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika gibi gelişmiş piyasalar ile yapmaktadır. Ambargo uygulanan ve yasaklı ülkeler ile herhangi bir ithalat-ihracat ve ödeme işlemi yapılmamaktadır. Ödemelerde ise herhangi bir risk unsuru bulunmamaktadır. Ancak dış ticaret işlemleri olduğu için az da olsa kur riski bulunmaktadır. İhracatları 2010 yılının bir önceki yıla nazaran büyümesi %39,5 olurken, döviz karşılığı 1.218.000 USD olmuştur. Döviz kurlarında gerçekleşen değişimler fiyatlara yansıtılmaktadır. Bu nedenle ilgili kriter az riskli olarak 2 puanı ile notlanmıştır (26–27–28 nolu kriterlerde beklenen durumu tam karşıladığı için en düşük risk değeri notlanmıştır).

4.3.3.2. Kantitatif Kriterlerin Derecelendirilmesi

Tablo 46: Örnek Firma için Kantitatif Kriterlerin Notlanması

Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterleri	Kriter Puanı
KANTİTATİF KRİTERLER PUANI	2,40
LİKİDİTE (% 20)	2,50
Cari Oran (%25)	3,00
Likidite Oranı (%25)	3,00
Net İşletme Sermayesi Yeterliliği (%25)	1,00
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar (%25)	3,00
AKTİF YAPISI (% 20)	3,30
Dönen Varlıklar / Aktif Toplamı (%20)	4,00
Stoklar / Dönen Varlıklar (%20)	4,00
Ticari Alacaklar (Senetli+Senetsiz) / Dön. Varlıklar (%20)	3,00
Mamul / Stoklar (%10)	4,00
Net Satışlar / Aktif Toplamı (%20)	3,00
Maddi Duran Varlık Devir Hızı (%10)	1,00
KAYNAK YAPISI VE BORÇLULUK (% 20)	1,60
Borçlanma Oranı (Toplam Borçlar / Öz kaynaklar) (%20)	2,00
Kısa Vadeli Borçlar / Aktif Toplamı (%20)	1,00
K.V. Banka Borçları / K.V. Borçlar Toplamı (%20)	2,00
Toplam Banka Borçları / Aktif Toplamı (%20)	2,00
Maddi Duran Varlıklar / Öz kaynaklar (%20)	1,00
KARLILIK VE VERİMLİLİK (% 20)	2,80
Faaliyet Kârı / Net Satışlar (%20)	3,00
Net Kâr / Net Satışlar (%20)	3,00
Net Kâr / Aktif Toplamı (%20)	3,00
Finansman Gideri / (Net Kâr + Finansman Gideri) (%20)	2,00
Net Kâr / Öz kaynaklar (%20)	3,00
PERFORMANS RASYOLARI (% 10)	1,90
Mali Yıl Sonu Verilerinin Temini (% 10)	1,00
Net Satışlar Artışı (%20)	1,00
Aktif Toplamı ve Toplam Borç Değişimi (%10)	4,00
Net Satışlar ve Ticari Alacaklar Değişimi (%10)	1,00
Net Satışlar ve Stoklar Değişimi (%20)	1,00
Net Satışlar ve Kısa Vadeli Borç Değişimi (%20)	4,00
Toplam Borç ve Toplam Banka Borcu Değişimi (% 10)	1,00
MEMZUÇ GELİŞİMİ (% 10)	1,75
Yıl Sonu Memzuç Bilgisi Temin Edildi mi? (%10)	1,00
Son Ay Memzuç Bilgisi Temin Edildi mi? (%10)	1,00
Nakit + Nakit Benzeri G.nakit Risk Artışı (% 10)	4,00
Nakit + Nakit Benzeri G.nakit Risk /Net Satışlar (%10)	1,00
MEMZUÇ - Takipteki Krediler (%10)	1,00
MEMZUÇ - Faiz Tahakkuk / Reeskont (%10)	1,00
MEMZUÇ - Nakit Risk Artışı (%10)	1,00

Tablo 46'nın devamı

MEMZUÇ - Limit Düşümü (%10)	1,00
MEMZUÇ - Faaliyetsel Tutarlılık (%5)	1,00
MEMZUÇ - Bilanço Tutarlılığı (%10)	4,00
MEMZUÇ - Ara Bilanço / Mizan Tutarlılığı (%5)	4,00

Hesaplama Yöntemi

Tüm alt kriterler dikkate alınarak her bir kriter parantez içindeki ağırlık ile çarpılıp toplam puana çarpma ve toplam (Σ) yoluyla ulaşılabacaktır. Örneğin;

LİKİDİTE (%20)	2,50
Cari Oran (%25)	3,00
Likidite Oranı (%25)	3,00
Net İşletme Sermayesi Yeterliliği (%25)	1,00
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar (%25)	3,00

$$(3,00 \times 0,25) + (3,00 \times 0,25) + (1,00 \times 0,25) + (3,00 \times 0,25) = 2,50$$

Elde edilen bu oran toplam kantitatif kriterler içerisinde %20 ağırlığa sahiptir. Toplam kantitatif kriter puanı ise;

KANTİTATİF KRİTERLER PUANI	2,40
LİKİDİTE (%20)	2,50
AKTİF YAPISI (%20)	3,30
KAYNAK YAPISI VE BORÇLULUK (%20)	1,60
KARLILIK VE VERİMLİLİK (%20)	2,80
PERFORMANS RASYOLARI (%10)	1,90
MEMZUÇ GELİŞİMİ (%10)	1,75

$$(2,50 \times 0,2) + (3,30 \times 0,2) + (1,60 \times 0,2) + (2,80 \times 0,2) + (1,90 \times 0,1) + (1,75 \times 0,1) =$$

2,40 olarak hesaplanır.

Açıklamalar:

Cari Oran

$x \geq 3,0$ ise kriter puanı: 1

$2,0 \leq x < 3,0$ ise kriter puanı: 2

$1,0 \leq x < 2,0$ ise kriter puanı: 3

$x < 1$ ise kriter puanı: 4

Likidite Oranı

- $x \geq 2$ ise kriter puanı: 1
 $1,5 \leq x < 2$ ise kriter puanı: 2
 $1 \leq x < 1,5$ ise kriter puanı: 3
 $x < 1$ ise kriter puanı: 4

Net İşletme Sermayesi Yeterliliği

- Net İşletme Sermayesi pozitif (+) ise kriter puanı: 1
 Net İşletme Sermayesi negatif (-) ise kriter puanı: 4

Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar

- $x \leq 0,08$ ise kriter puanı: 1
 $0,08 < x \leq 0,15$ ise kriter puanı: 2
 $0,15 < x \leq 0,30$ ise kriter puanı: 3
 $x > 0,30$ ise kriter puanı: 4

Dönen Varlıklar / Aktif Toplamı

- $0,80 < x \leq 1,0$ ise kriter puanı: 1
 $0,60 \leq x < 0,80$ ise kriter puanı: 2
 $0,60 < x \leq 0,50$ ise kriter puanı: 3
 $x < 0,50$ ise kriter puanı: 4

Stoklar / Dönen Varlıklar

Firma yoğun ve seri üretim faaliyeti göstermektedir.

- $0,80 < x \leq 1,0$ ise kriter puanı: 1
 $0,60 \leq x < 0,80$ ise kriter puanı: 2
 $0,60 < x \leq 0,20$ ise kriter puanı: 3
 $x < 0,20$ ise kriter puanı: 4

Ticari Alacaklar / Aktif Toplamı

Alacağın vadesi önemlidir.

- $x \geq 1,0$ ise kriter puanı: 1
 $0,65 \leq x < 1$ ise kriter puanı: 2
 $0,15 \leq x < 0,65$ ise kriter puanı: 3
 $x < 0,15$ ise kriter puanı: 4

Mamul / Stoklar

Firma mamul yoğun çalışmaktadır.

- $x \geq 1,0$ ise kriter puanı: 1
- $0,90 \leq x < 1$ ise kriter puanı: 2
- $0,75 \leq x < 0,9$ ise kriter puanı: 3
- $x < 0,75$ ise kriter puanı: 4

Net Satışlar / Aktif Toplamı

- $x \geq 2,5$ ise kriter puanı: 1
- $2,0 \leq x < 2,5$ ise kriter puanı: 2
- $1,3 \leq x < 2$ ise kriter puanı: 3
- $x < 1,3$ ise kriter puanı: 4

Kısa Vadeli Borçlar / Pasif Toplamı

- $x \leq 0,08$ ise kriter puanı: 1
- $0,08 < x \leq 0,15$ ise kriter puanı: 2
- $0,15 < x \leq 0,35$ ise kriter puanı: 3
- $0,35 < x \leq 0,60$ ise kriter puanı: 4

Maddi Duran Varlık Devir Hızı

Duran Varlıklara yapılan yatırımın uygunluğunu belirlemek, diğer bir ifade ile makine ve tesislerde boş kapasite olup olmadığını araştırmak için kullanılır.

Net Satışlar / Maddi Duran Varlıklar = x

- $x \geq 7,00$ ise kriter puanı: 1
- $5,5 \leq x < 7$ ise kriter puanı: 2
- $5 \leq x < 5,5$ ise kriter puanı: 3
- $x < 5$ ise kriter puanı: 4

Kısa Vadeli Borçlar / Pasif Toplamı

- $x \leq 0,35$ ise kriter puanı: 1
- $0,35 < x \leq 0,4$ ise kriter puanı: 2
- $0,4 < x \leq 0,5$ ise kriter puanı: 3
- $x > 0,5$ ise kriter puanı: 4

Borçlanma Oranı

- $x \leq 1,0$ ise kriter puanı: 1
 $1,0 < x \leq 1,3$ ise kriter puanı: 2
 $1,3 < x \leq 2,5$ ise kriter puanı: 3
 $x > 2,5$ ise kriter puanı: 4

Maddi Duran Varlıklar / Öz Kaynaklar

- $x \leq 0,50$ ise kriter puanı: 1
 $0,5 < x \leq 0,55$ ise kriter puanı: 2
 $0,55 < x \leq 0,60$ ise kriter puanı: 3
 $x > 0,60$ ise kriter puanı: 4

Faaliyet Karı / Net Satışlar

- $x \geq 0,35$ ise kriter puanı: 1
 $0,30 \leq x < 0,35$ ise kriter puanı: 2
 $0,01 \leq x < 0,30$ ise kriter puanı: 3
 $x < 0,01$ ise kriter puanı: 4

Net Kâr / Net Satışlar

- $x \geq 0,35$ ise kriter puanı: 1
 $0,30 \leq x < 0,35$ ise kriter puanı: 2
 $0,01 \leq x < 0,30$ ise kriter puanı: 3
 $x < 0,01$ ise kriter puanı: 4

(Finansman Gideri) / (Net Kâr + Finansman Gideri)

- $x \leq 0,125$ ise kriter puanı: 1
 $0,125 < x \leq 0,30$ ise kriter puanı: 2
 $0,30 < x \leq 0,40$ ise kriter puanı: 3
 $x > 0,40$ ise kriter puanı: 4

Net Kâr / Öz Kaynaklar

- $x \geq 0,25$ ise kriter puanı: 1
 $0,10 \leq x < 0,25$ ise kriter puanı: 2
 $0,05 \leq x < 0,10$ ise kriter puanı: 3
 $x < 0,05$ ise kriter puanı: 4

Mali Yıl Sonu Verilerinin Temini

- Eğer temin edildi ise kriter puanı: 1
Eğer temin edilemedi ise kriter puanı: 4

Net Satışlar Artışı

Net satışlar artışı pozitif (+) ise kriter puanı: 1

Net satışlar artışı negatif (-) ise kriter puanı: 4

Net Satışlar ve Stoklar Değişimi

Net Satışlar ve Stoklar değişimi pozitif (+) ise kriter puanı: 1

Net satışlar ve stoklar değişimi negatif (-) ise kriter puanı: 4

Net Satışlar ve Kısa Vadeli Borçlar Değişimi

Değişim pozitif ise kriter puanı: 1

Değişim negatif ise kriter puanı: 4

Yıl Sonu Memzuç Bilgisi Temin Edildi mi

Eğer temin edildi ise kriter puanı: 1

Eğer temin edilemedi ise kriter puanı: 4

Son Ay Memzuç Bilgisi Temin Edildi mi

Eğer temin edildi ise kriter puanı: 1

Eğer temin edilemedi ise kriter puanı: 4

Nakit + Nakit Benzeri G. Nakit Risk Artışı

Eğer artış devamlı değil ise kriter puanı: 1

Eğer artış devamlı ve artan bir şekilde ise kriter puanı: 4

Nakit + Nakit Benzeri G. Nakit Risk / Net Satışlar

Oran < 1 ise kriter puanı: 1

Oran ≥ 1 ise kriter puanı: 4

Memzuç – Takipteki Krediler

Eğer önemli boyutlarda takipte kredi yok ise ve bunların vade aşımı yok ise kriter puanı: 1

Eğer önemli boyutlarda takipte kredi var ise kriter puanı: 4

Memzuç – Faiz Reeskont - Tahakkuk

Eğer vadesinde ödenmesi gerekirken gecikmiş borçları yok ise kriter puanı: 1

Eğer vadesinde ödenmesi gerekirken gecikmiş ve faiz tahakkuk etmiş borçları var ise kriter puanı: 4

Memzuç Nakit Risk Artısı

Eğer artış devamlı değil ise kriter puanı: 1

Eğer artış devamlı ve katlı bir şekilde ise kriter puanı: 4

Memzuç – Faaliyetsel Tutarlılık

Eğer tutarlılık var ise kriter puanı: 1

Eğer tutarlılık yok ise kriter puanı: 4

Memzuç – Limit Düşümü

Eğer ani düşüş yok ise kriter puanı: 1

Eğer ani düşü var ise kriter puanı: 4

Memzuç – Bilanço Tutarlılığı

Eğer tutarlılık var ise kriter puanı: 1

Eğer tutarlılık yok ise kriter puanı: 4

Memzuç – Ara Bilanço / Mizan Tutarlılığı

Eğer tutarlılık var ise kriter puanı: 1

Eğer tutarlılık yok ise kriter puanı: 4

Kaynak: Not kriterleri (Akgüç, 2010) daki bilgilerden derlenerek oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablolarda her bir kritere verilen not ile yanlarında parantez içerisinde verilen yüzde çarpılıp kriter puanı elde edilmiştir. Kriterlerin ağırlıklandırılması sonucu Kalitatif kriterler ortalaması 1,23 ve kantitatif kriterlerin ortalaması 2,40 bulunmuştur. Konumuz firmanın ana faaliyet konusu imalat sektörü olduğu için kalitatif kriterler %40 ve kalitatif kriterler %60 oranları ile çarpılarak firmanın kredi notu toplamda $(1,23 \times 0,40) + (2,40 \times 0,60) = 0,50 + 1,44 = 1,94$ olarak bulunmuştur. Bu not ise Tablo 29’da verilen derecelere göre A harfine karşılık gelmektedir.

RİSK NOTU (1-4)	RİSK GRUBU	RİSK GRUBU NOTU	RİSK NOTU (%)
1,90-2,00	A	Mali/mali olmayan şartları ile optimizasyonu sağlamış olan ve kısa vadeli olarak yüksek kredibiliteye sahipken, orta vadeli olarak kredibildir. A+ notundan sonra gelen en yüksek nottur.	74-70

4.3.4. Firma Derecelendirme Özeti

Tablo 47: Örnek Firma Derecelendirme Özeti

	Puan	Risk Grubu
Kalitatif Kriterler Puanı	1,23	
Kantitatif Kriterler Puanı	2,40	
Risk Notu	1,94	A
Kredi Notu	1,94	A
Risk Ağırlığı (%)	50,00	

4.3.5. Toplam Risk Analizi

Firmanın risk sonuçlarına ait aşağıdaki tablo elde edilir.

Tablo 48: Toplam Risk Analizi

Sıra No	Kriterler	Var	Yok
1	Yönetim Riski	0,00	X
2	Mal Temin Riski	0,00	X
3	Müşteri Riski	0,00	X
4	Pazar/Ülke Riski	0,00	X
5	Kur/Parite Riski	0,00	X
6	Likidite Riski	0,00	X
7	Yatırım Riski	0,00	X
8	Faiz Riski	0,00	X
9	Temerrüde Düşme Riski	0,00	X
10	Kaynak Temin Riski	0,00	X

Açıklama: Firmada kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riske etki edebilecek faktörler göz ardı edilecek boyutlardadır.

4.4. UYGULAMA SONUCU

Çalışmamız ile örnek uygulamamız ışığında istenilen sonuca ulaşırız. Basel II'ye göre KOBİ tanımından ötürü, firmanın yıllık cirosu 50.000.000 EUR'nun üzerinde ve kredi limiti 1.000.000 EUR'nun üzerindedir. Bu durumda kurumsal portföy kategorisindedir. Kredi derecelendirme uygulamasında almış olduğu kredi

notu A olup, bu nota karşılık gelen risk ağırlığı Tablo 26 ve Tablo 14'e göre %50'dir. Bu durumda teminatların risk azaltıcı etkilerini ihmal edersek, Basel II'ye göre çalıştığı bankaların firmaya ayırması gereken sermaye tutarı Basel I Sistemine göre ayırması gereken sermaye tutarının yarısı olacaktır. Bu durumda daha ucuz maliyet ile kredi kullanabilmiş olacaktır. Hâlbuki firma örneğin BB gibi bir kredi notuna sahip olsaydı ya da derecelendirilmemiş olsaydı risk ağırlığı %100 olarak alınacaktı ve firma daha pahalıya kredi kullanacaktı. Basel II sistemine göre derecelendirme hususunun ne kadar büyük önem kazandığı örnek uygulama ile açıkça görülmektedir. Bu durum riske dayalı fiyatlamada bankanın fiyatı aldığı riske göre belirlemesi, daha çok risk aldığı ürünleri daha pahalıya satarken, daha düşük riskli ürünleri daha ucuza satması olarak yorumlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada gerçekleşen küreselleşme sürecinin olumlu yanlarının yanı sıra olumsuz yanları da ele alınmalıdır. Küreselleşme süreci ile birlikte özellikle finans piyasaları daha kırılgan hale gelmiştir. Özellikle bir ülkede meydana gelen bir ekonomik kriz kolaylıkla diğer ülke ve piyasalara sıçrayabilmekte ve yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir.

Ülkemizde ve Dünyada yaşanan birçok ekonomik kriz sonucu meydana gelen olumsuzluklar, otoriteleri daha çok tedbir almaya yöneltmiştir. Bu olumsuzluklar döneminde ilk olarak Basel I Uzlaşısı yayımlanmıştır. Bu uzlaşi ile birlikte uluslar arası finans ve bankacılık sisteminin istikrarı ve güvenilirliği sağlanmak ve bir takım standartlar getirerek rekabet açısından bankalar arası farklar giderilmek istenmiştir. Ancak Basel I Uzlaşısı yayımlanması ile birlikte birçok olumsuz eleştiri almış ve sadece Kredi Riskine odaklandığı ve buna uygun sermaye yeterliliği hesapladığı için istenilen amaca ulaşamamıştır.

Basel I Uzlaşısı'nın risklere yeteri kadar duyarlı olmaması ve küreselleşen piyasalar için gelişen teknolojiler ve karmaşıklaşan ilişkiler karşısında yetersiz kalması durumu ortaya çıkmıştır. Basel I Uzlaşısı'nın piyasalardaki değişimin hızından kaynaklanan bir diğer eksikliği de ikincil piyasalar ve türev piyasalardaki değişim ve yenilikleri öngörememiş olmasıdır. Birçok banka borçlarını menkul kıymetleştirme yoluyla satarak ya da türev piyasalarda pozisyon alarak gerçekte taşımakta olduğu riskleri düşük gösterebilmiş ve bu yolla olması gerekenden daha düşük sermayelerle faaliyetlerini sürdürebilmişlerdir. Sermayesine oranla çok riskli yatırımlara girişen ve taşıdığı risk düzeyini söz konusu işlemler yoluyla olduğundan daha düşük gösteren birçok banka, ilerleyen yıllarda çok önemli bankacılık krizlerinin yaşanmasına ya da daha da derinleşmesine neden olmuştur.

Basel I'in bütün bu eksiklikleri ve yetersizlikleri sonucunda 2004 yılında Basel II kriterleri yayımlanmıştır. Basel II Kriterleri sadece kredi riskine odaklanmamış buna ilave olarak piyasa ve özellikle operasyonel riskler için sermaye ayırımına gitmiştir. Üç yapısal bloktan oluşan bu kriterler, bankacılık işlemlerinin

etkin olarak işlemleri ve bankalar arası rekabeti artırarak riskler için daha az sermaye tutulması amaçlanmıştır. Operasyonel riskler, personel, sistem, süreç, banka içi ve banka dışı raporlama riski, görev satış ve hizmet riski, görev tanım ve yetkilerinin belirlenmesi riski, ödeme ve teslimat risklerinde oluşmaktadır.

Bu çalışmada, Basel I ve Basel II olumlu ve olumsuz yönleri ile ele alınmıştır. Özellikle Basel II Kriterleri detaylı açıklanarak kredi, piyasa ve operasyonel risk kavramları üzerinde durulmuş ve bu kriterler açısından Bankaların kredi derecelendirme politikaları incelenmiştir. Son olarak ise kredi derecelendirme hususunda örnek bir uygulamaya yer verilmiştir. Bu uygulama sonucunda, yüksek kredi derecesine sahip olmanın önemi vurgulanmıştır. Bu durum bankaların riske dayalı fiyatlandırma ile daha çok risk aldığı ürünleri daha pahalıya satarken, daha düşük riskli ürünleri daha ucuza satması olarak yorumlanabilir.

Basel II ile birlikte bankalar, kredi tahsis etmeden önce şirketlerin finansal performansı kadar yönetim performansı ile de ilgileneceklerdir. Bağımsız derecelendirme kuruluşları ve bankalardan finansal performansları ve yönetim performansları yüksek olan şirketler daha iyi derecelendirme notları alarak daha düşük maliyetli kredi imkânına sahip olacaklardır. Karar almada her türlü riskin dikkate alınmasını sağlayan bir sistemin kurulması: Basel II ile öngörülen değişimlerin şirketlere olan etkilerinin bilinmesi, geleceğe dönük alacakları karar ve uygulamaların daha sağlıklı sonuçlar vermesini sağlayacaktır. KOBİ'lere kullanılan kredilerin risk ağırlıklarının ortaya çıktığı etkilerinin azaltılmasını teminen söz konusu krediler Perakende/Kurumsal krediler kategorisinde değerlendirilecektir.

KOBİ'ler oluşabilecek riskleri azaltmak için, esas faaliyetleri konularında çalışmalı, sermaye yapısı sağlamlaştırılmalı, kayıt dışı işlemler, kayıt altına alınmalı, uluslararası standartta şeffaf mali tablolar hazırlanmalı, raporlama ve veri tabanı konularında gerekli teknoloji yatırımları yapılmalı, muhasebe ve finansman konusunda uzman iş gücüne yatırım yapmalıdırlar.

Örnek uygulamada erişilen sonuç, Basel II sürecinde, bankalar ile kredi ilişkisine girecek olan firmaların belirli koşullar dahilinde dışsal derecelendirme şirketleri tarafından kredi derecelendirme uygulamasına tabi tutulması ile herhangi bir kredi derecesine sahip olmayan firmaların kredi riski %100 olarak alınması ve bu durumda firmanın kredi almasını zorlaştıracak sonucunu açıklamaktadır. Bu nedenle kredi derecelendirmeleri, kredi kullanacak olan firmalar açısından hayati bir önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Akgüç, Ö. (1989). Yüz Soruda Türkiye’de Bankacılık, 2. Baskı, Gerçek Yayınevi, İstanbul, s.9.

Akgüç, Ö. (2010). Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi, 8. Baskı, Arayış Yayınevi, İstanbul.

Aksel, Kaan H. (2000). ”Yeni Basel Anlaşması Uygulamaları”, Activiteline Dergisi, Sayı 12, İstanbul.

Alkin Emre, Savaş Tuğrul, Akman Emre. (2001). Bankalarda Risk Yönetimine Giriş”, Çetin Matbaacılık, İstanbul, s.15.

Apak, Sudi. (2002). Türk Bankacılık Sisteminde Risk Kaynakları ve Yönetimi, Balıkesir Üniversitesi Bandırma İİBF 5.Türkiye Finans Eğitim Sempozyumu, Bandırma, s.5.

Artun, T. (1983). İşlevi, Gelişimi, Özellikleri ve Sorunlarıyla Türkiye’de Bankacılık, Tekin Yayınları, 2. Basım, İstanbul, s.42.

Ayan Ebubekir. (2007). Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel II Uzlaşısı, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Babuşcu, Ş. (2003). Türk Bankacılık Sektöründe Beklentiler ve Gelişmeler, Halkbankası, Eğitim Daire Başkanlığı, Ankara, s.305.

Baker, James Calvin. (2002). Bank For International Settlements: Evolution&Evaluation, Greenwood Publishing Group, Westport, s.32.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Çalışma Tebliği Sayı: 1 / Ocak 2008, CRD/Basel

Basel II Sayısal Etki Çalışması (QISTR) Değerlendirme Raporu”, Araştırma Dairesi, BDDK (2004b).

Başar, Mehmet. (2007). “Basel II Düzenlemeleri ve KOBİ’ler”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

BDDK, Araştırma Raporları: 2005/4, Araştırma Dairesi, Ağustos, 2005, s.37.

BDDK, “Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslar arası Düzeyde Uyumlaştırılması (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı)”, Gözden Geçirilmiş Düzenleme Kapsamlı Versiyon, Çeviri: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2006.

Best, P. (1999). Implementing Value at Risk, John Wiley & Sons, Inc., NY.

BIS (BCBS), 2003b, Basel Committee On Banking Supervision, “The Basel Capital Accord, Consultative Document”, Switzerland, July, 2003.

Black, F., and J.C.Cox. (1976). Valuing Corporate Securities Some Effects of Bond Indenture Provisions, Journal of Finance, Vol. 31(2), s.351–367

Bolgün K.Evren, Akçay M. Barış. (2005). “Risk Yönetimi”, Scala Yayıncılık, İstanbul.

Bollerslev, T. (1986). Generalized Autoregressive Conditional Heteroskedasticity, Journal of Econometrics Vol. 31/3, ss.307–327

Boyacıoğlu, Melek Acar. (2002). “Operasyonel Risk ve Yönetimi”, Bankacılar Dergisi, Sayı:43, 2002.

Candan Hasan, Özün Alper. (2006). Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul

Celasun Merih. (2002). 2001 Krizi, Öncesi ve Sonrası: Makroekonomik ve Mali Bir Değerlendirme, Türkiye Ekonomisi Araştırmaları-I, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, s.7

Delikanlı, İhsan Uğur. (2010). Türkiye Bankalar Birliği Dergisi, Sayı 74, s. 46–60.

Delikanlı, İhsan Uğur. (1999). Döviz Kuru Riski ve Sermaye Yeterliliği, Active Finans Dergisi, Nisan-Mayıs, s.64

- De Bondt, G.J., Prast H.M. (1999). Bank Capital Ratios In Tehe 1990s: Cross Country Evidence, Research Memorandum WO&E, No:603, December, De Nederlandsche Bank, s.4.
- Elton, E.J. ve Gruber, M.J. (2002). Modern Portfolio Theory and Investment Analysis, Wiley, 6th Edition.
- Eren, K. (1996). Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Bankacılık, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş, İstanbul, s.298
- Ergüneş, Nuray. (2008). Bankalar, Birikim, Yolsuzluk 1980 Sonrası Türkiye'de Bankacılık Sektörü, Sosyal Araştırmalar Vakfı, İstanbul, s.25.
- Finger, Christopher C. (2006). How Historical Simulation Made me Lazy, RiskMetrics Group April Research.
- Flannery, J.M., and James, C. (1984). The Effect of Interest Rate Changes on the Common Stock Returns of Financial Institutions, Journal of Finance, Vol.19, s.43–47.
- Gallati Reto. (2003). Risk Management, Mcgraw-Hill, New York, s.466–467.
- Geiger, H. (2000).“Regulating and Supervising Operational Risk for Banks”, Institut für Schweizerisches Bankenwesen, Working Paper, No.25, Zurich, s.1.
- Günel, M. (2001). Türk Bankacılık Sektörünün Sorunları ve Geleceği, Ankara Ticaret Odası Yayınları, Ankara, s.311.
- Hoelscer, David S. (2003). Quintyn Mark, Costs of Banking Crisis, Occasional Paper, IMF, Washington DC, s.22.
- Hoggart, Glenn, Reis, Ricardo, Saporta, Victoria. (2001). ‘Costs Of Banking System Instability: Some Emprical Evidence’, Working Paper, Bank Of England, s.16.
- Honohan, Patrick, Klingebiel Daniela. (2003). The Fiscal Cost Implifications Of An Accommodating Approach To Banking Crisis, Journal Of Banking And Finance, Volume 27, Issue 8, s.1539–1540.

International Convergence Of Capital Measurement And Capital Standarts, 2004, Basel Committee On Banking Supervision, Pillar 2, June, s.158

Jorion, Philipe, Bank Trading And Systemic Risk, National Bureau of Economic Research, 2005, Working Paper No:W11037.

Karacan, Ali İhsan. (1996). Bankacılık ve Kriz: Bir Yazın Taraması, Tütünbank, s.171.

Kaplan, Cafer. (2002). Bankacılık Sektörünün Yabancı Para Pozisyon Açığı: Türkiye Örneği', TCMB Çalışma Tebliği, s.13-14.

Keck, W, Jovic, D. (1999). "Das Management von Operationellen Risiken bei Banken", der Schwaizer Treuhaender, s.964.

Keyder, Çağlar, Tabak, Faruk. (1991). Agrarian Fluctuations and Modes of Labor Control in the Western Arc of the Fertile Crescent, 1700-1850." In Landholding and Commercial Agriculture in the Middle East, s.135-157. Albany: State University of New York Press, s.41

Keyder, Nur. (2001). Türkiye'de 2000-2001 Krizleri ve İstikrar Programları, İktisat İşletme ve Finans Dergisi, s.39.

Kocabaşoğlu, U. (2001). Türkiye İş Bankası Tarihi, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, s.590.

Kocaimamoğlu, Sururi. (1977). Bankacılık Ansiklopedisi, T. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Konuralp, G. (2001). Sermaye Piyasaları, Alfa Yayınları, 1.Baskı, İstanbul.

Kwan, S.H. (1991). Re-Examination of Interest Rate Sensitivity of Commercial Bank Stock Returns Using A Random Coefficient Model, Journal of Financial Services Research, Vol.5, s.61-76.

Matten, Chris. (2000). *Managing Bank Capital: Capital Allocation and Performance Measurement*, John Wiley, New York, s.90.

Minsky, Hyman P. (1991). 'The Financial Instability Hypothesis: A Clarification', The University of Chicago Pres.

Mishkin, Frederic S. (1992). 'Anatomy of A Financial Crisis', *Journal of Financial Services Research*, Volume 2, Number 2, June, s.116.

Ong, Michael K. (2007). "Credit Ratings", Risk Water Group, USA s.378–380.

Ökmen Orhan. (2005). *Basel Uzlaşılarının Yetersizliği ve Bankalara Alternatif Model*, Kora Yayınları, İstanbul.

Parasız İlker. (2005). *Para Banka ve Finansal Piyasalar*, Ezgi Kitabevi, Bursa.

Powell, A. (2004). "Basel II and Developing Countries: Sailing through the Sea of Standards", *Universidad Turcuato Di Tela and The World Bank*.

Rose, Peter S., Hudgings, Slyvia C. (2005). *Bank Management And Financial Services*, McGraw-Hill Irwin, Boston, s.492-493

Saka, Tamer. (2002). "Operasyonel Risk Ölçüm Tekniklerine Genel Bir Bakış", *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, Sayı 25.

Sayılgan, Şevket. (2004). 'Uluslar arası Finansal Entegrasyon Sürecinde Türk Bankacılık Sisteminin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri', *Marmara Üniversitesi Bankacılık Enstitüsü Geleneksel Finans Sempozyumu 2004 Bildirileri*, 27-28 Mayıs, ss.41–42.

Sevil, Güven. (2001). *Finansal Risk Yönetimi Çerçevesinde Piyasa Volatilitésinin ve Portföy VAR Hesaplamaları*, A.Ü. Yayınları, Eskisehir.

TBB Bankacılar Dergisi Özel Sayısı. (2001). *Bankalarımız 2000*, İstanbul, ss.46–47.

TBB-Bankacılar Dergisi. (2006). "Özel Sayı-Basel II Çalışma Raporları", sayı:58, İstanbul, Eylül.

TBB Bankacılar Dergisi (2006). Özel Sayı–Basel II Çalışma Raporları, sayı: Eylül.58, İstanbul.

The Fine Line Between Managing Concentrations in Credit Risk and Managing The Credit Risk in Concentrations, Risk Management Association, Vol.2, Şubat 2006

Turgut, Ahmet. (2007). Basel II Standartları Bankalar ve Kobi’ler İçin Dönüm Noktası: Basel II Standartları, Niğde Üniversitesi, İ.İ.B.F, İşletme Bölüm Makalesi, s.30.

Uyar S. (2003). Bankacılık Krizleri, Ziraat Matbaacılık A.S., Ankara, s.195.

Uygur Ercan. (2001). Enflasyon, Para ve Mali Baskı: İktisat Politikasında Geri Kalmışlık”. İşletme ve Finans, Sayı:189, s.54–55.

Üçgün Selahattin. (2010). Basel II Kriterleri Kapsamında Operasyonel Risk”, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Yüksel, A.S., YÜKSEL, A. ve YÜKSEL, Ü. (2002). Banka Yönetimi El Kitabı Alfa Yayınevi, İstanbul, s.316.

TEZLER

Ateş, Alişan. (2003). “Bankalarda Üstlenilen Riskler ve Türk Bankacılık Sisteminin Basel Kriterlerine Uyumu”, T.C. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe-Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bakdur, A. (2003). Bankacılık Sektörünü Düzenleyen Kurumların Yapıları: Ülke Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneri, Uzmanlık Tezi, DPT, Ankara, s.110.

Erdoğan, Mehmet Ersin. (2010). Basel II Sürecinde Şirketlerde Dışsal Derecelendirmenin Önemi ve Karşılaştırmalı Bir Uygulama, T.C. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Çabukel, Rıdvan. (2006). Bankaların Kurumsal Kredileri Açısından Kredi Riski Yönetimi ve Basel II Uygulaması, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe-Finansman Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

Karakaş, Nermin Dilara. (2007). Basel II Düzenlemesi'nin Türkiye' deki Kobi' lerin Kredilendirme Sürecine Etkileri, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Finansman Yönetimi Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Özdemir, Deniz Sümer. (2005). “Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi ve Bir Model Uygulaması”, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletme Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Özer, Sinan. (2007). Basel II Çerçevesinde Derecelendirme Modellerinin Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Uygulanabilirliği”, T.C. Gazi üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Politikası Ana Bilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Temel, Halime. (2006). “Basel II Kriterlerine Göre Ticari Bankalarda Kredi Riski Yönetimi”, T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Topçu, Neslihan. (2007). Bankaların Risk Yönetimi: Basel I, Basel II Uygulamaları, T.C. Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finansman Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ulus, Hakan. (2008). Basel II Uygulamaları ve Kobi’ler zerine Etkileri: “Türkiye rneği” T.C. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

İNTERNET ADRESLERİ

Arslan İbrahim, Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ss.34–50.

www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/.../ARSLAN,%20İBRAHİM.pdf,

12 Ağustos 2010

BDDK, 2001, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Eylem Planı, 25 Eylül.<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/yapilandirmaprogrami/bsyypieylemıplani.doc>, 15 Temmuz 2010

BDDK, “Piyasa Riskinin Dahil Edildiği Sermaye Yeterliliği Rasyonun Standart Metoda Göre Hesaplanmasında İlişkin Örnek”, Risk ve Gözetim Teknikleri Araştırma Dairesi, 2002,

www.bddk.org.tr/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_duzenlemeler/1847piyasa%20riski-standart%20riski-standart%20metod-ornek-v2.pdf, 14 Haziran 2010

BDDK, 2005, Basel-II’ye Geçişe İlişkin Yol Haritası” (Taslak)

<http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/30052005sunum.pdf>, 12 Haziran 2010

BDDK, 2005/1, Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme,

www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1279MM_ThreePillar_of_oprisk.pdf,

12 Ağustos 2010

BDDK, 2005/3, ARD Çalışma Raporları: Mayıs,

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1272calismaraporu_2005_3.pdf,

07 Ocak 2011

BDDK, 2005/4, Basel II nin Kobi Kredilerine Muhtemel Etkileri, Araştırma Dairesi, Ağustos 2005,

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1275Basel_II_SME.pdf,

07 Ocak 2011.

BDDK 2005/8, “Basel-II Ulusal İnisiyatif Alanlarının Anlaşılmasına Yönelik Açıklayıcı Rehber”, ARD Çalışma Raporları, Araştırma Dairesi, Mayıs.
<http://www.bddk.org.tr/turkce/Basel-II/12622005-8.pdf>, 07 Ocak 2011.

BDDK, 2006, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, Kasım.
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/1691SYROrjin22_03_08.pdf, 07 Ocak 2011.

BDDK, 2008/1, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Çalışma Tebliği Sayı: 1/Ocak, CRD/Basel
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/4225CRD_Basel%20II%20Ulke%20Uygulamalari.pdf, 07 Ocak 2011.

BDDK, Piyasa Riski Ölçümleme Yöntemlerine İlişkin Analiz, Risk Yönetimi Dairesi, 2010, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/7812PROY.pdf>, 07 Ocak 2011.

BIS (BCBS), 2004, History Of The Basel Committee And It's Membership', Basel Committee On Banking Supervision, s.1 <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf>, 04 Şubat 2011.

BIS (BCBS) (2004b): “ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework.”
<http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>

BIS (BCBS), 2007, <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>, 07 Mart 2011.

Coronado, Maria, A Comparison Of Different Methods For Estimating Value-At-Risk (Var) For Actual Non-Linear Portfolios: Empirical Evidence, Department of Finance Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales. ICADE. Universidad P. Comillas de Madrid, 2000. www.fmpm.ch/files/4th/Coronado.pdf, 18 Ocak 2011.

Çelik Faik, Kızıl İlhan, “Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı” Doğuş Üniversitesi Dergisi, Sayı No:9, 2008, ss.19-34),
<http://journal.dogus.edu.tr/ojs/index.php/duj/article/view/76/91>, 16 Kasım2010.

Devlet Planlama Teşkilatı,

<http://www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FC2FBFCEAD8ECBA629>, 14 Aralık 2010.

Hazine Müsteşarlığı, www.hazine.gov.tr

Hull John and White Alan, 1998, Incorporating Volatility Updating Into The Historical Simulation Method For Value At Risk, Journal Risk, Fall 1998. <http://www.smartquant.com/references/VaR/var32.pdf>, 06 Ekim 2010.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası, “Basel II ve Kobiler” Rapor No: 06/46, İstanbul, 2006, <http://www.iymmo.com/dosya/MaliPlatform/46%20basel%20%20ve%20kobiler.pdf>, s.66, 01 Kasım 2010.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Aralık 2007 <http://www.iibfdergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/aralik2007/PDF/2.pdf>, 10 Eylül 2010.

Mazıbaş, Murat, 2005, “Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Risk Verilerine İlişkin Bir Değerlendirme”, BDDK, Araştırma Raporları, Temmuz 2005/2 http://www.bddk.org.tr/turkce/Basel-II/1283MM_Opriskdata.pdf, 06 Ekim 2010.

Rep. of Turkey Ministry of Foreign Affairs, (Çevirimiçi), <http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi30/basel.pdf>, s.6, 07 Ekim 2010.

Tas, Oktay ve Tüfekçi, Sinan, 2005, Bankacılıkta Piyasa Riski Yönetimi ve Bir Alım/satım Portföyü İçin RMD Ölçümleri bsy.marmara.edu.tr/TR/konferanslar/2005/2005tebligleri/16.doc, 17 Ekim 2010.

TBB, Risk Yönetimi ve Basel II’ nin Kobilere Etkileri, Eylül 2004, Yayın No:228 s.18, http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/Konferans_KOBI_Kitapci.pdf, 17 Ocak 2011.

TBB, “Basel Komite ve Yeni Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi”, Özet Sunum, Ekim, 2002, <http://www.tbb.org.tr/v12/asp/arastirmalar.asp?yil=2002>, 19 Şubat 2011.

TBB, Risk Yönetimi ve Basel II’ nin Kobilere Etkileri, Eylül 2004, Yayın No:228, ss.5–35,

http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/Konferans_KOBI_Kit_apcigi.pdf, 15 Mart 2011.

TBB, Bankacılar Dergisi, Eylül Sayı 58, 2006, s.12, <http://www.tbb.org.tr>, 15.12.2010

TBB, 2007, <http://www.tbb.org.tr/turkce/arastirmalar/BIS.doc>: 2007, 18.12.2010

Türkiye Bankacılar Birliği Dergisi,

www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/66.pdf, 18 Mart 2011.

Türkiye Bankalar Birliği, (Çevrimiçi),

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Default.aspx, 12.Ekim 2010.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, www.tcmb.gov.tr

Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, “Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik”,

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27213.html>.

Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi), <http://www.tuik.gov.tr>

UEAPME (2003a). “Basel II: UEAPME welcomes agreement and asks for adequate transposition into EU law.”

http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2003/030731_BaselIII.pdf 18.12.2010

UEAPME (2003a). “Basel–II: UEAPME welcomes agreement and asks for adequate transposition into EU law.”

http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2003/030731_BaselIII.pdf

18.12.2010

UEAPME (2003b): “ Growth initiative: UEAPME calls on Heads of State to include credit guarantees for SMEs”

http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2003/031009_EIBsummit.pdf

UEAPME (2003c). “Basel-II – Position Paper on the Commission’s Working Document from NYK 18th 2002” <http://www.ueapme.org> 16.12.2010.

UEAPME (2003c): “ Code of conduct between banks and SMEs: UEAPME deplores failure of negotiations and looks for alternatives”

[http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2003/031217_Code SMEs_Banks.pdf](http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2003/031217_Code_SMEs_Banks.pdf), 18.12.2010

UEAPME (2004a). “ Revised Capital Adequacy Directive: Still Room For Improvement, UEAPME Argues.

http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2004/041006_BaselIII.pdf, 18.12.2010.

UEAPME (2004b). “ BASEL II: Commission's directive will determine longterm effects of new agreement on Banks and SMEs.”

http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2004/040706_BaselIII.pdf, 18.12.2010.

UEAPME (2004c). “ UEAPME's Position Paper on SME access to finance.”

http://www.ueapme.org/docs/pos_papers/2004/041027_SMEfinance_final.doc 18.12.2010

UEAPME (2004d). “Crafts, Trades and SME Need Better Access to Finance”

http://www.ueapme.com/docs/pos_papers/2004/041027_SMEfinance_final.doc, 18.12.2010

UEAPME (2004e): “ Unlocking the doors to SME finance: UEAPME presents recommendations to decisionmakers”

http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2004/041028_accesstofinance.pdf 18.12.2010

UEAPME (2005). “Basel II Directive Made More Positive for SMEs by Parliament Report”http://www.ueapme.org/docs/press_releases/pr_2005/050426_Basel.pdf

18.12.2010

Venchak, Olka, VAR Methodology in Risk Management of the Bank’s Interest Rate and Exchange Rate: “Is it Possible, Useful and Valid in the Ukrainian Bank Market, National University” Kyiv–Mohyla, 2005.

www.eerc.kiev.ua/research/matheses/2005/venchak/body.pdf, 29.10.2010.

Yılmaz, Figen (2004): “Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİLER)”

http://www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf 06 Mart 2011.

EKLER**EK 1:Firma Geçici Bilanço ve Gelir Tablosu Özeti (30.06.2011 Tarihi İtibari ile)**

AKTİF (TL)	
Dönen Varlıklar Toplamı	980.783.000
Hazır Değerler	454.370.000
Menkul Değerler	299.000
Senetsiz Alacaklar	137.557.000
Stoklar	242.786.000
Hammadde	86.081.000
Yarı Mamul ve Mamul	156.705.000
Diğer Dönen Değerler	145.771.000
Duran Varlıklar Toplamı	1.375.247.000
Uzun Vadeli Alacaklar	92.696.000
Mali Duran Varlıklar	23.994.000
Maddi Duran Varlıklar	509.413.000
Arazi, Arsa, Bina	272.205.000
Tesis, Makine	731.204.000
Birikmiş Amortismanlar	-493.996.000
Yapılmakta Olan Yatırımlar	288.831.000
Diğer Duran Varlıklar	460.313.000

PASİF (TL)	
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	662.113.000
Mali Borçlar	79.101.000
Senetli Borçlar	
Senetsiz Borçlar	343.384.000
Ortaklara Borçlar	
Diğer Borçlar	239.628.000
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	640.142.000
Mali Borçlar	552.477.000
Senetli Borçlar	
Senetsiz Borçlar	
Ortaklara Borçlar	
Diğer Borçlar	87.665.000
Öz kaynaklar	1.053.775.000
Ödenmiş Sermaye	500.000.000
Enf. Düz. Olumlu / Olumsuz Farkı	349.535.000
Kar Yedekleri	92.293.000
Geçmiş Yıl Karları	38.565.000
Net Kar / Net Zarar	73.382.000
Yeniden Değerleme Fonu	
PASİF TOPLAMI	2.356.030.000

GELİR TABLOSU (TL)	
Brüt Satışlar	1.650.936.000
Yurtiçi Satışlar	629.666.000
Yurtdışı Satışlar	985.316.000
Diğer Gelirler	35.954.000
Satıştan İndirimler	
Net Satışlar	1.650.936.000
Satışların Maliyeti	-1.465.501.000
Brüt Kar	185.435.000
Faaliyet Giderleri	-132.088.000
Finansman Giderleri	-12.577.000
Faaliyet Geliri	40.770.000
Diğer Gelirler	57.989.000
Diğer Giderler	-14.436.000
Vergi ve Temettü Öncesi Kar	84.323.000

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

EK 2: Firma Düzeltilmiş Bilanço ve Gelir Tabloları (TL) (30.06.2011 itibari ile)**Bilanço****Aktif**

Tarihler	30.06.2011	31.12.2010	31.12.2009
Dönen Varlıklar	980.783.000	978.780.000	907.869.000
— Ticari Alan.	137.557.000	174.455.000	188.839.000
— Stoklar	242.786.000	157.055.000	148.527.000
— Diğer	600.440.000	647.270.000	570.503.000
Duran Varlıklar	1.375.247.000	0	812.740.000
— Arsa Bina	272.205.000	271.831.000	251.016.000
— Mak. Tesisat	526.039.000	479.643.000	235.650.000
— Diğer DV	577.003.000	-751.474.000	326.074.000
Aktif Toplam	2.356.030.000	2.135.785.000	1.720.609.000

Pasif

Tarihler	30.06.2011	31.12.2010	31.12.2009
K.V Yaba. Kay	662.113.000	666.509.000	520.193.000
— Mali Borçlar	79.101.000	70.859.000	150.743.000
— Ticari Borçlar	343.384.000	305.296.000	153.504.000
— Diğer K.V.	239.628.000	290.354.000	215.946.000
U.V. Yaba. Kay.	640.142.000	451.282.000	162.141.000
— Mali Borçlar	552.477.000	376.499.000	115.743.000
— Diğer U.V	87.665.000	74.783.000	46.398.000
Öz kaynaklar	1.053.775.000	1.017.994.000	1.038.275.000
Pasif Toplamı	2.356.030.000	2.135.785.000	1.720.609.000

Gelir Tablosu

Tarihler	30.06.2011	31.12.2010	31.12.2009
Net Satışlar	1.650.936.000	3.106.135.000	2.599.461.000
Satışların Maliyeti	-1.465.501.000	-2.758.498.000	-2.320.898.000
Brüt Kar	185.435.000	347.637.000	278.563.000
Faaliyet Giderleri.	-132.088.000	-268.295.000	-243.137.000
Finansman Giderleri.	-12.577.000	-28.630.000	-16.366.000
Diğer Gelir ve Giderler	32.612.000	369.381.000	276.307.000
Net Kar / Zarar	73.382.000	81.875.000	141.845.000

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

EK 3: Düzeltilmiş Bilanço Dikey Analizi**Bilanço****Aktif**

	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Dönen Varlıklar Toplamı	978.780.000	907.869.000	649.564.000
Hazır Değerler	518.436.000	483.776.000	279.457.000
Menkul Değerler		10.324.000	
Senetli Alacaklar		153.000	
Senetsiz Alacaklar	174.455.000	188.686.000	127.625.000
Stoklar	157.055.000	148.527.000	177.399.000
Hammadde	47.270.000	39.457.000	62.135.000
Yarı Mamul ve Mamul	109.785.000	109.070.000	115.264.000
Diğer Dönen Değerler	128.834.000	76.403.000	65.083.000
Duran Varlıklar Toplamı	1.157.005.000	812.740.000	769.840.000
Uzun Vadeli Alacaklar	29.819.000	7.286.000	41.000
Mali Duran Varlıklar	23.994.000	30.684.000	11.735.000
Maddi Duran Varlıklar	435.820.000	464.228.000	540.709.000
Arazi, Arsa, Bina	271.831.000	251.016.000	263.396.000
Tesis, Makine	2.202.244.000	2.176.584.000	2.130.003.000
Birikmiş Amortismanlar	-2.038.255.000	-1.963.372.000	-1.852.690.000
Yapılmakta Olan Yatırımlar	315.654.000	22.438.000	21.464.000
Diğer Duran Varlıklar	351.718.000	288.104.000	195.891.000
AKTİF TOPLAMI	2.135.785.000	1.720.609.000	1.419.404.000

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

Dikey Analiz (%) (Aktif)		
31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
45,8	52,8	45,8
24,3	28,1	19,7
	0,6	
	0,0	
8,2	11,0	9,0
7,4	8,6	12,5
2,2	2,3	4,4
5,1	6,3	8,1
6,0	4,4	4,6
54,2	47,2	54,2
1,4	0,4	0,0
1,1	1,8	0,8
20,4	27,0	38,1
12,7	14,6	18,6
103,1	126,5	150,1
-95,4	-114,1	-130,5
14,8	1,3	1,5
16,5	16,7	13,8
100,0	100,0	100,0

Pasif

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	666.509.000	520.193.000	306.605.000
Mali Borçlar	70.859.000	150.743.000	72.541.000
Senetli Borçlar		50.000	
Senetsiz Borçlar	305.296.000	153.454.000	109.705.000
Ortaklara Borçlar			
Diğer Borçlar	290.354.000	215.946.000	124.359.000
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	451.282.000	162.141.000	224.947.000
Mali Borçlar	376.499.000	115.743.000	186.490.000
Senetli Borçlar			
Senetsiz Borçlar			
Ortaklara Borçlar			
Diğer Borçlar	74.783.000	46.398.000	38.457.000
Öz kaynaklar	1.017.994.000	1.038.275.000	887.852.000
Ödenmiş Sermaye	500.000.000	500.000.000	450.000.000
Enflasyon Düz. Olumlu / Olumsuz Farkı	349.535.000	349.535.000	365.063.000
Kar Yedekleri	43.961.000	46.040.000	39.095.000
Geçmiş Yıl Karları	42.623.000	855.000	-3.000
Net Kar / Net Zarar	81.875.000	141.845.000	33.697.000
Yeniden Değerleme Fonu			
Geçmiş Yıl Dev. Eden İşl.Geç. K/Z			
Cari Yıl Dev. Eden İşl. Geç. K/Z			
PASİF TOPLAMI	2.135.785.000	1.720.609.000	1.419.404.000

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

Dikey Analiz (%) (Pasif)		
31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
31,2	30,2	21,6
3,3	8,8	5,1
	0,0	
14,3	8,9	7,7
13,6	12,6	8,8
21,1	9,4	15,8
17,6	6,7	13,1
3,5	2,7	2,7
47,7	60,3	62,6
23,4	29,1	31,7
16,4	20,3	25,7
2,1	2,7	2,8
2,0	0,0	0,0
3,8	8,2	2,4
100,0	100,0	100,0

EK 4: Firma Nakit Akım Tablosu (TL)

NAKİT AKIM TABLOSU			
		31.12.2010	31.12.2009
I. FAALİYETLERDEN SAĞLANAN NAKİT AKIŞI		411.137.000	279.895.000
A. SATIŞLARDAN KAYNAKLANAN NAKİT AKIŞI		580.168.000	394.554.000
1.Satışlardan Sağlanan Net Nakit Girişi	+	3.120.519.000	2.532.099.000
2.Maliyetlerden Kaynaklanan Net Nakit Çıkışı	-	-2.540.351.000	-2.137.545.000
B. DİĞER FAALİYETLERDEN SAĞLANAN GELİR VE KARLAR	+	200.272.000	199.546.000
C. FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN DİĞER NAKİT ÇIKIŞLARI		-369.303.000	-314.205.000
1.Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıkışları	-	-268.295.000	-243.137.000
2.Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar	-	-72.378.000	-54.702.000
3.Finansman Giderlerinden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	-	-28.630.000	-16.366.000
D. ÖDENEN VERGİ VE BENZERLERİ	-	0	0
II. FAALİYET DIŞI İŞLEMLERDEN SAĞLANAN NET NAKİT AKIŞI		-329.743.000	58.664.000
1.Olağandışı Gelir ve Giderlerden Kaynaklanan Nakit Akışı	+ / -	0	0
2.Diğer Dönen Değerler ve Duran Varlıklar Net Nakit Akışı	+ / -	-180.886.000	-34.514.000
3.Duran Varlık Hareketlerinden Kaynaklanan Nakit Akışı	+ / -	-428.270.000	-51.371.000
4.Diğer Kısa ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Net Nakit Akışı	+ / -	98.541.000	87.094.000
5.Kısa ve Uzun Vadeli Mali Borçlardan Kaynaklanan Nakit Akışı	+ / -	180.872.000	7.455.000
6.Ortaklar Cari Hesabından Kaynaklanan Nakit Akışı	+ / -	0	0
7.Sermaye Hareketlerinden Sağlanan Nakit Akışı	+ / -	0	50.000.000
III. BİLANÇO VE GELİR TABLOSU VERİLERİ ÜZ. HES. NAKİT AKIŞI		81.394.000	338.559.000
IV. DİĞER NAKİT AKIŞLARI		-57.058.000	-123.916.000
V. DÖNEM SONU NET NAKİT ARTIŞI/AZALIŞI		24.336.000	214.643.000
VI. DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU		494.100.000	279.457.000
VII.DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU		518.436.000	494.100.000

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

EK 5: Mali Analiz Yorumu ile Hesap Aktarma ve Arındırmaları**Düzeltilme Kalemlerinin Açıklanması (30.06.2011)**

Bilançodaki Yeri	Bilançodaki Tutarı	Aktarılan Hesap	Aktarılan Tutar
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	629.000 TL	Borç Senetleri	629.000 TL
Şüpheli Ticari Alacaklar	2.000 TL	Öz kaynaklardan İndirimler	2.000 TL
Bağlı Ortaklardan Alacaklar	356.805.000 TL	Bağlı ortaklardan borçlardan indirimler	365.805.000 TL
Bağlı ortaklardan alacaklar	58.616.000 TL	Diğer çeşitli dönen varlıklar	58.616.000 TL
Diğer çeşitli alacaklar	10.396.000 TL	Diğer çeşitli dönen varlıklar	10.396.000 TL

Düzeltilme Kalemlerinin Açıklanması (31.12.2010)

Bilançodaki Yeri	Bilançodaki Tutarı	Aktarılan Hesap	Aktarılan Tutar
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	72.000 TL	Borç Senetleri	72.000TL
Şüpheli Ticari Alacaklar	2.000 TL	Öz kaynaklardan İndirimler	2.000 TL
Bağlı Ortaklardan Alacaklar	283.122.000 TL	Bağlı ortaklardan borçlardan indirimler	283.122.000 TL
Bağlı ortaklardan alacaklar	47.934.000 TL	Diğer çeşitli dönen varlıklar	47.934.000 TL
Diğer çeşitli alacaklar	3.854.000TL	Diğer çeşitli dönen varlıklar	3.854.000TL

Düzeltilme Kalemlerinin Açıklanması (31.12.2009)

Bilançodaki Yeri	Bilançodaki Tutarı	Aktarılan Hesap	Aktarılan Tutar
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	50.000 TL	Borç Senetleri	50.000TL
Şüpheli Ticari Alacaklar	2.000 TL	Öz kaynaklardan İndirimler	2.000 TL
Bağlı Ortaklardan Alacaklar	212.434.000 TL	Bağlı ortaklardan borçlardan indirimler	212.434.000 TL
Bağlı ortaklardan alacaklar	54.005.000 TL	Diğer çeşitli dönen varlıklar	54.005.000 TL
Diğer çeşitli alacaklar	1.622.000 TL	Diğer çeşitli dönen varlıklar	1.622.000 TL

	30.06.2011	31.12.2010
Kısa Vadeli Borçlar	239.628.000 TL	290.354.000 TL
Bağlı Ortaklara Borçlar	87.803.000 TL	196.213.000 TL
Personele Borçlar	4.064.000 TL	5.615.000 TL
Ödenecek Vergi Karşılıkları	45.569.000 TL	25.441.000 TL
Garanti Gider Karşılıkları	59.815.000 TL	59.902.000 TL
Satış İskonto Karşılıkları	19.273.000 TL	302.000 TL
Royalty Giderleri	5.371.000 TL	-
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	2.429.000 TL	14.000 TL
Dava Takip ve Danışman Giderleri Karşılıkları	3.668.000 TL	1.000.000 TL
Ticari Eğitim Giderleri	1.846.000 TL	905.000 TL
Diğer Çeşitli Borçlar	9.790.000 TL	962.000 TL

Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi halka açık bilgilerden ve firma internet sitesi yatırımcı ilişkileri bölümlerinde açıklanan bilgilerden derlenmiştir.

EK 6: Firma Memzuç Bilgileri (TL

Limitler							
Aylar	Nakit		Top.Nak.	Gayri nakit		Top.G.nak.	Toplam
	TL	YP	Limit	TL	YP	Limit	Limit
08.2010	348.706.902	706.741.205	1.055.448.107	121.171.587	318.256.974	439.428.561	1.494.876.668
09.2010	353.960.958	718.424.047	1.072.385.005	96.308.330	327.229.625	423.537.955	1.495.922.960
10.2010	310.314.850	665.625.595	975.940.445	78.126.522	267.369.273	345.495.795	1.321.436.240
11.2010	311.310.899	687.398.861	998.709.760	78.183.460	268.363.138	346.546.598	1.345.256.358
12.2010	311.839.737	754.469.271	1.066.309.008	79.943.731	262.126.406	342.070.137	1.408.379.145
01.2011	309.928.079	747.767.713	1.057.695.792	77.002.620	276.777.146	353.779.766	1.411.475.558
02.2011	308.796.920	724.799.079	1.033.595.999	75.818.699	276.780.448	352.599.147	1.386.195.146
03.2011	308.536.983	725.406.724	1.033.943.707	76.825.443	272.401.325	349.226.768	1.383.170.475
04.2011	308.169.567	710.151.062	1.018.320.629	77.191.217	266.752.838	343.944.055	1.362.264.684
05.2011	313.749.625	815.622.781	1.129.372.406	80.340.443	262.590.904	342.931.347	1.472.303.753
06.2011	323.530.872	852.183.199	1.175.714.071	88.338.859	260.432.641	348.771.500	1.524.485.571
07.2011	324.980.274	849.373.947	1.174.354.221	87.192.788	263.582.822	350.775.610	1.525.129.831
Yıl Sonları							
31.12.2010	311.839.737	754.469.271	1.066.309.008	79.943.731	262.126.406	342.070.137	1.408.379.145
31.12.2009	185.049.928	561.187.467	746.237.395	127.396.060	185.654.280	313.050.340	1.059.287.735

Riskler							
Nakit		Toplam Nakit	Gayri Nakit		Top.G.nak	Toplam	İdari / Kanuni
TL	YP	Risk	TL	YP	Risk	Risk	Takip
6.256.450	474.513.141	480.867.907	4.699.354	30.890.373	35.589.727	516.457.634	
5.044.671	481.535.061	486.646.239	7.848.984	19.629.852	27.478.836	514.125.075	
7.336.754	450.654.352	458.133.933	10.066.444	20.858.076	30.924.520	489.058.453	
8.276.634	469.243.718	477.704.274	10.306.074	22.532.206	32.838.280	510.542.554	
9.325.801	540.967.208	550.522.794	12.305.704	23.005.568	35.311.272	585.834.066	
7.326.404	536.489.250	544.009.580	9.450.334	26.389.866	35.840.200	579.849.780	
6.197.106	535.474.246	541.840.166	8.287.004	27.152.904	35.439.908	577.280.074	
6.000.000	538.161.021	544.302.860	9.382.451	25.732.321	35.114.772	579.417.632	
6.000.081	526.398.917	532.520.835	10.182.541	29.757.148	39.939.689	572.460.524	
10.000.224	636.113.768	646.281.908	13.281.590	30.180.364	43.461.954	689.743.862	
13.000.000	632.375.156	645.625.665	16.268.021	34.920.192	51.188.213	696.813.878	
14.000.096	635.270.748	649.593.201	18.422.021	35.067.991	53.490.012	703.083.213	
Yıl Sonları							
9.325.801	540.967.208	550.522.794	12.305.704	23.005.568	35.311.272	585.834.066	
21.022.206	406.711.229	428.208.427	36.155.132	27.569.061	63.724.193	491.932.620	

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) kayıtlarından derlenmiştir.

Aylar	Toplam Limit	Toplam Nakit Risk	Toplam G.N. Risk	İdari Kanuni Takip	Banka Sayısı
31.08.2010	1.494.876.668	480.867.907	35.589.727	0	12
30.09.2010	1.495.922.960	486.646.239	27.478.836	0	12
31.10.2010	1.321.436.240	458.133.933	30.924.520	0	12
30.11.2010	1.345.256.358	477.704.274	32.838.280	0	12
31.12.2010	1.408.379.145	550.522.794	35.311.272	0	12
31.01.2011	1.411.475.558	544.009.580	35.840.200	0	12
28.02.2011	1.386.195.146	541.840.166	35.439.908	0	12
31.03.2011	1.383.170.475	544.302.860	35.114.772	0	12
30.04.2011	1.362.264.684	532.520.835	39.939.689	0	12
31.05.2011	1.472.303.753	646.281.908	43.461.954	0	12
30.06.2011	1.524.485.571	645.625.665	51.188.213	0	12
31.07.2011	1.525.129.831	649.593.201	53.490.012	0	12
Yıl Sonları					
31.12.2010	1.408.379.145	550.522.794	35.311.272	0	12

Faiz Reeskont + Tahakkuk + Komisyon	Banka Sayısı	Nakit Benzeri Gayri Nakit Risk
98.316	12	
66.507	12	
142.827	12	
183.922	12	
229.785	12	
193.926	12	
168.814	12	
141.839	12	
121.837	12	
167.916	12	
250.509	12	
322.357	12	
229.785	12	
474.992	12	

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) kayıtlarından derlenmiştir.